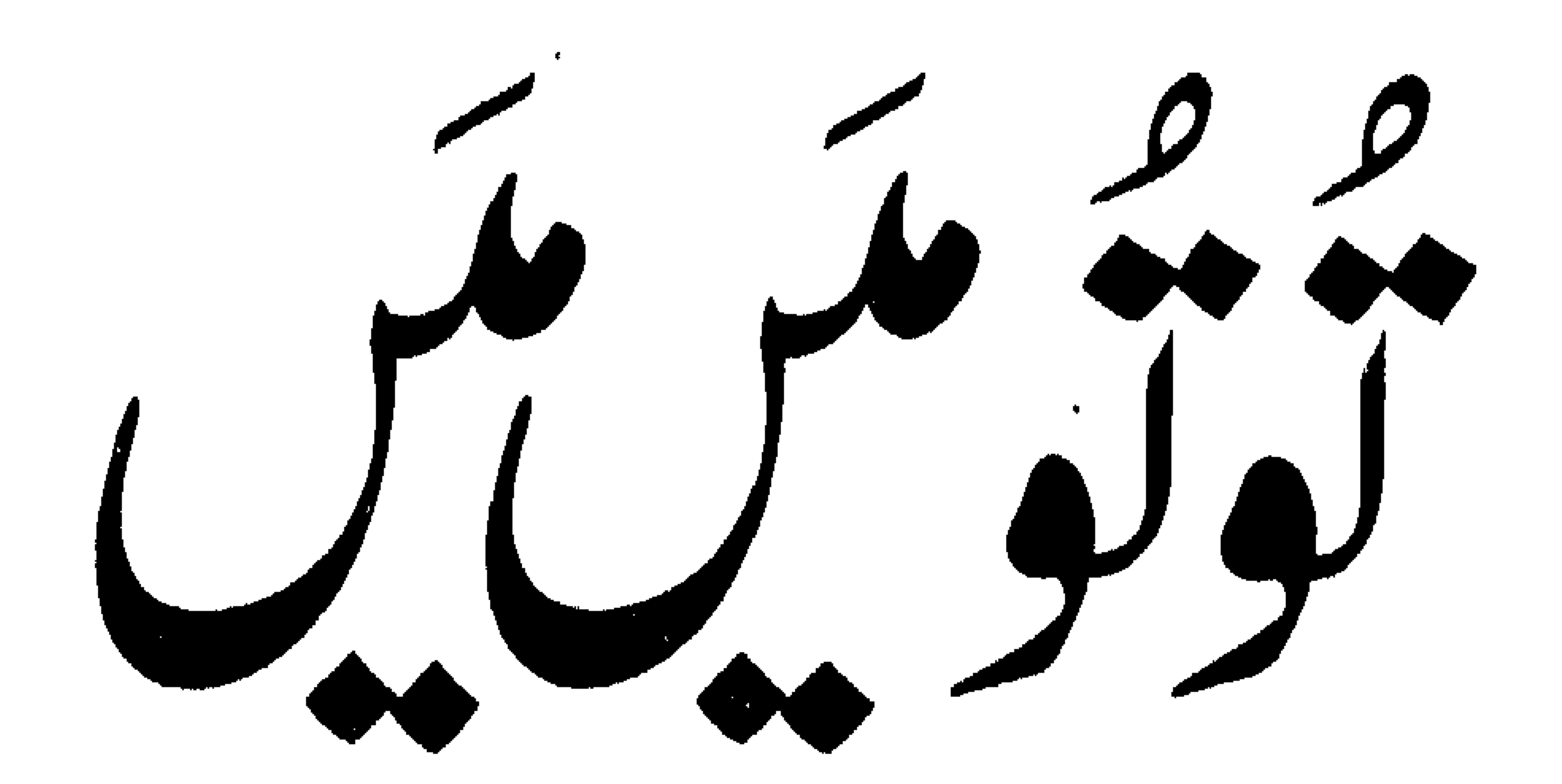
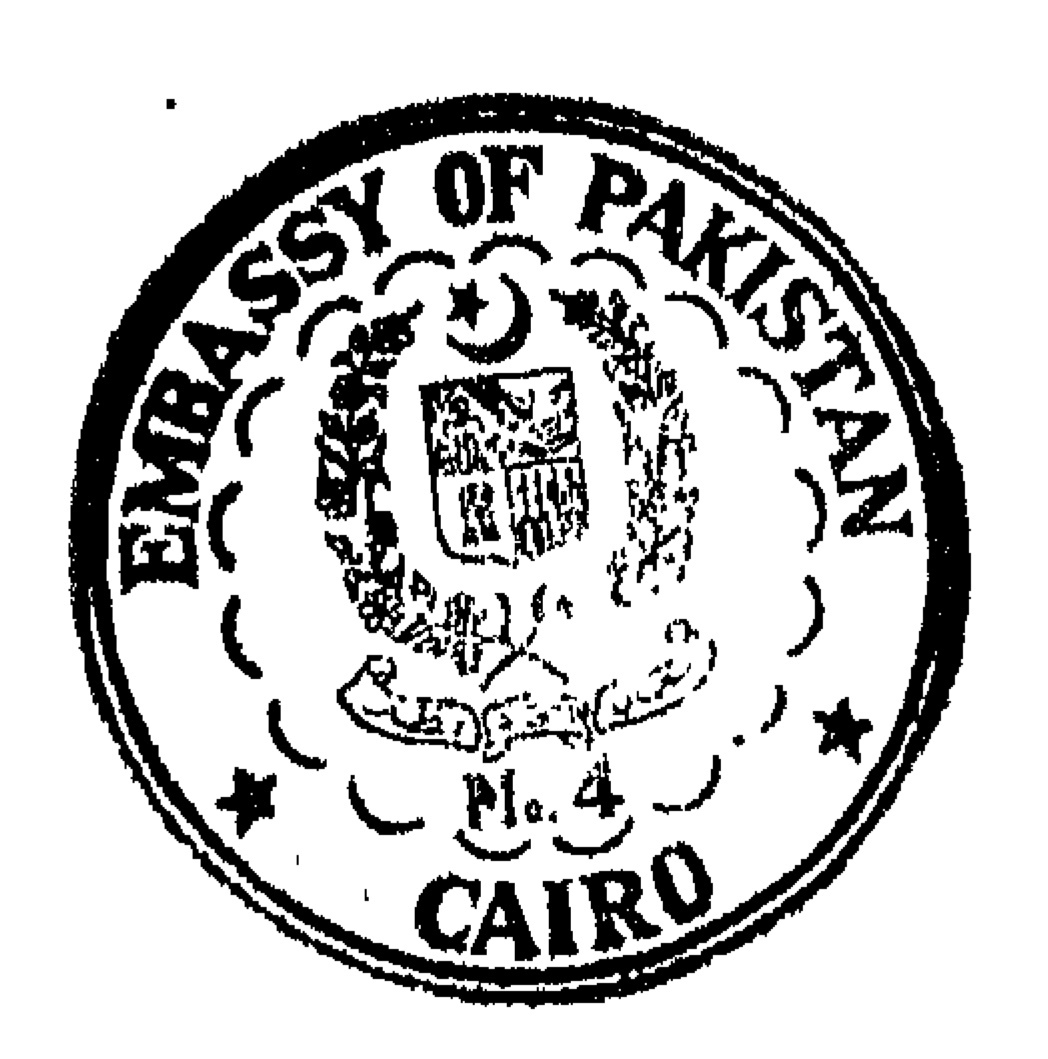
ڈاکٹر محمد یونس بٹ

تو تو میں میں

ڈاکٹر محمد یونس بٹ

سنگِ میل پبلی کیشنز ○ لاہور

891.427 Mohammad Younus Butt, Dr.
Tu Tu Main Main/Dr. Muhammad Younus Butt. - Lahore : Sang-e-Meel Publications, 2000.
98p. : Tasveeri Khakay.
1. Punjabi Adab 2. Tanz-o-Mazah
I. Title

2000
نیاز احمد نے
سنگ میل پبلی کیشنز، لاہور
سے شائع کی۔

969-35-1141-7

Sang-e-Meel Publications
25 Shahrah e-Pakistan (Lower Mall), P.O. Box 997 Lahore-54000 PAKISTAN
Phones: 7220100-7228143 Fax: 7245101
http://www.sang-e-meel.com e-mail: smp@sang-e-meel.com
Chowk Urdu Bazar Lahore, Pakistan Phone 7667970

کمبائن پرنٹرز، لاہور

مجیب الرحمٰن شامی ہوراں دے ناں

جنہاں چار روزہ زندگی نوں ہفت روزہ ''زندگی'' بنا دتا

جھاتیاں

تُو تُو میَں میَں

پنجابی صرف دو گلاں تے ہسدے نیں' اک اوس گل تے جیہڑی اوہناں نوں سمجھ آ جاوے تے دوجا اوس گل تے جیہڑی سمجھ نہ آوے۔ ساڈے پنڈاں وچ ہر کم کرن لئی وکھریاں وکھریاں ذاتاں نیں' جیہڑی ذات ہتھیں کجھ نہ کرے اوہنوں چوہدری کہن لگ پیندے نیں' جیویں پنڈ وچ جُتی بنان لئی موچی' وال بنان لئی نائی تے نمازاں لئی مولوی رکھیا ہوندا اے' انج ای ہسان لئی ہر پنڈ وچ میراثی ہوندے نیں۔ ہسانا میراثیاں دی میراث اے جیہڑی سینہ بہ سینہ اگانہہ ودھدی اے۔ ایہہ وکھری گل اے کہ کسے زنانی نے ہاس رس وچ ناں پیدا نہیں کیتا حالانکہ ایس طرح ہاس رس سینہ بہ سینہ اگانہہ ودہانا ہور سوکھا ہو جاندا۔ ہاس رس دی پہلی کتاب پنڈا دا میراثی سی۔ پنجابی ادب وچ ہاس رس شاید ایسا لئی کسے نہیں لکھیا کہ ادبی چوہدری کدھرے اوہنوں ادبی میراثی نہ کہن لگ پین۔

میں پنجابی ہاس رس دی کتاب ایس لئی لکھی کہ میں پنجابی ہاس رس دی کتاب پڑھنا چاہناساں۔ میں تے منجی تے وی اردو وچ نہیں سوں سکدا پر کئی وریاں تو اردو نال سوں رہیا واں۔ ایس دے باوجود میرا پنجابی نال پیار اوناں ای اے جناں کئی ورہے پہلاں سی' ذرا نہیں بدلیا۔ لوکی تے ویلے دے نال بدل جاندے نیں۔ جیویں میرا اک یار لندن گیا' پہلاں ہفتے بعد فون کر دا سی فیر مہینے بعد کرن لگ پیا۔ ہن ایناں بدل گیا اے کہ سال سال فون نہیں کردا' پر میں پنجابی وانگوں اوس یار نال ہن وی اوناں ای پیار کرناواں جناں پہلا کرداساں' ذرا نہیں بدلیا یعنی نہ پہلاں کدی اوہنوں فون کیتا سی نہ

ہن کدی کیتا اے۔

پنجابی لکھن نال میرا ادبی قد ودھ گیا اے۔ پہلاں ۵ فٹ ۱۱ انچ سی' ہن ۵ فٹ ۲ انچ ہو گیا اے۔ میں چھوٹے ہوندیاں توں ای ایہو جیہا ساں کہ سکولے سارے ماسٹر مینو ''اوئے بٹا'' کہہ کے بلاندے پر حساب دا ماسٹر مینوں ''اوئے بٹا دو'' آکھ کے بلاندا۔ سب تو پہلا نقاد کون سی؟ ایہہ تے نہیں پتہ پر ایہہ پتہ اے شیشہ اوہنے ایجاد کیتا سی۔ انج ای مینوں ایہہ پتہ نہیں پہلا لطیفہ کیہڑا سی؟ پر ایہہ پتہ اے اوہ دنیا پیدا ہون توں نو مہینے بعد پیدا ہویا۔ میں اپنے یار ''ف'' کولوں پچھیا کہ ایس دنیا وچ لطیفے دی ابتدا کدوں ہوئی تو اوہنے جیہڑی ڈیٹ دسی اوہ میری ڈیٹ آف برتھ سی۔ ویسے کہندے نیں اج کل سب توں بوہتے لطیفے امرتسر وچ پیدا ہو رہے نیں۔ میں سمجھناواں جیویں پٹھان ہونا کوئی ذات نہیں ایہہ اک کیفیت اے۔ کسے ویلے وی کوئی بندہ پٹھان ہو سکدا اے۔ ایسے طرح کوئی بندہ وی کسے ویلے سردار جی ہو سکدا اے۔ ویسے سرداراں بارے جنے لطیفے مشہور نیں' اوہناں وچوں صرف دو تن ای لطیفے نیں باقی سارے سچے واقعات نیں۔ مینوں ''ف'' نے اک لطیفہ سنایا جیہڑا انج سی: ''اک سکھ بک اسٹال تے گیا تے آکھیاں مینوں کوئی لطیفیاں دی کتاب دینا۔'' پر جدوں دا گولڈن ٹمپل تے حملہ ہویا اے' دکھ سکھ دی تھاں دکھ سکھ ہو گیا اے۔ کہندے نیں ڈکٹیٹراں دے دور وچ اکو خوبی ہوندی اے اوہ ایہہ کہ ایہہ دور سدا نہیں رہندا...... میں کہناواں اوہناں دے دور وچ اک خوبی ہور وی ہوندی اے کہ اوس دور وچ نویں نویں لطیفے سامنے آئوندے نیں۔ اوہناں وچوں کوئی تے اینے مشہور ہو جاندے نیں کہ وزیر تک بن جاندے نیں۔ رنجیت سنگھ توں بعد پنجاب وچ صدر ضیاء الحق دا دور ہاسے رس دا سنہری دور سی۔ صدر ضیاء الحق جس نائی کولوں حجامت بنواندے' اوہ وی ایہناں کولوں حجامت کروانداا رہندا۔ اک دن اوس نائی نے کہیا ''غریب پرور تسیں پاکستان وچ الیکشن ای کرا دیو۔'' صدر ضیاء الحق نے اوہنوں اک اکھ نال ویکھیا' اوہ دونویں اکھاں کھول کے وی بندے نوں اک اکھ نال ویکھ سکدے سن۔ اوہناں نوں وٹ چڑھیا پر دڑ وٹ گئے۔ دوجی وار فیر وال کٹان آئے تے نائی نے کہیا' بندہ نواز اپنی مانگ سنوارن دے نال نال عوام دی مانگ

ول وی دھیان دیو۔ صدر ضیاء نے غصے نال کہیا "اوئے غدارا تینوں ایہدی سزا ملے گی جا دس کوڑے کھا"۔ نائی پیریں پے گیا کہن لگا 'مائی باپ (مائی اوہنے انج کہیا جیویں انگریزی بول رہیا ہووے) میں تے الیکشن دی گل ایس لئی کرداساں کہ میرا کم سوکھا ہو جائے۔ صدر ضیاء پچھیا "کیہ مطلب؟" کہیا "جدوں وی میں الیکشن داناں لینداساں تہاڈے لوں کنڈے کھڑو جاندے تے میتوں وال کٹن وچ بڑی سوکھالی ہوندی"۔ کہندے نیں راجیو گاندھی تے صدر ضیاء الحق دی ملاقات ہوئی تے دونواں اک دوجے دے مشغلے پچھے۔ راجیو گاندھی نے کہیا "لوکی میرے بارے جیہڑے لطیفے گھڑدے نیں میں اوہناں نوں اکٹھے کرناں واں پر ضیاء صاحب تہاڈا مشغلہ کیہ اے؟" صدر ضیاء ہوراں آکھیا: "میں اوہناں لوکاں نوں اکٹھا کرنا واں جیہڑے میرے بارے لطیفے گھڑدے نیں۔"

مزاح کیہ ہندااے؟ ایہہ تے پتہ نہیں پر ایہہ پتہ وے کہ جدوں مزاح پڑھو پہلاں "مزا" آوندا اے فیر "ح ھو" آوندی اے۔ جیہڑا بندہ کسے مزاح نگار دی تحریر تے نہ ہسے سمجھ لوویاں تے اوہ بیمار اے یاں اوہ آپ مزاح نگار اے۔ پنجابی منہ تے دل کھول کے ہسدے نیں۔ ہسنا بندے دی صحت لئی اینا ای ضروری اے جناں کسے تے ہسن لئی صحت ضروری اے۔ میں ایہہ تے نہیں کہندا کہ ہسن نال مُردے جی پیندے نیں پر ایہہ کہناواں مُردیاں دا جین نوں جی کرن لگ پیندا اے۔

ہاسے پتاسے

دنیاوچ ہسدی زنانی نالوں سوہنی کوئی شے نہیں' سگوں اک سیانی سوانی نے تے رب نوں ایہہ سوال کیتا سی کہ میریا ڈاہڈیا ربا دس دنیاوچ ڈرے ہوئے بندے نالوں کوجھی شے وی کوئی ہے؟ ہاسا کیہ اے! جے مسکان بولن لگ پوے تے ہاسا تے جے ہاسا چپ وٹ لوے تے مسکان۔ ہسن لئی منہ نہیں چاہیدا منہ لئی ہاسا چاہیدا اے۔ کہندے نیں ہسن لئی دند چاہیدے نیں پر میں کہناواں دند نہیں دل چاہیدا اے۔ ہاسے لئی کسے مزاحیہ لکھت دی لوڑ نہیں ہوندی۔ مینوں تے بوہتا ہاسا سنجیدہ مضموناں تے آوندا اے۔ ہسن لئی میں تے سردار جی ہوراں ول ای منہ کرناواں۔

ہسنا بڑا اوکھا کم اے۔ رون لئی کیہڑی کسے شے دی لوڑ ہوندی اے۔ بڑا ای سوکھا اے' ہور کجھ نہیں لبھدا تے شیشہ ویکھ لوو۔ پر ہسنا ایڈا ای سوکھا ہوندا تے ہر بندہ روندیاں نہ جمدا' ہسدیاں جمدا۔ رونا ایناں سوکھا اے کہ میں تہاڈے سامنے ہسن دا رونا رون ڈیاواں۔ ہسن دا ول نہ آوے تے ہاسے دا مڑا سابن جاندا اے۔ بوہتے ہاسے نال بندے دے دندای نہیں دوجے دے کن وی دکھن لگ پیندے نیں۔

میرے یار "ف" نوں لطیفہ سناؤ تے دودن بعد جا کے کھڑ کھڑا کے ہس پوے گا تے فیر داد منگے گا' "ویکھی میری یاداشت!" ایہو جئی اک امریکی ایکٹرس تصویراں دی نمائش ویکھن گئی۔ اوتھے اوہدی اک نیوڈ پینٹنگ لگی ہوئی سی۔ اک صحافی نے پچھیا "میڈم ایس تصویر لئی تسیں ماڈلنگ کیتی سی؟" آکھن لگی "نہیں مصور نے اپنی یاداشت نال بنائی اے۔" کجھ شکلاں ویکھ کے چہرے تے مسکان آجاندی اے' ساڈے ورگاہ چہرہ

ویکھ کے تے لوکاں نوں ہاسا ای آسکدا اے۔ بڈھی دا پتہ ایس گل توں نہیں لگدا کہ اوہ کس گل تے رس دی اے' ایس گل توں لگدا اے کہ اوہ کس گل تے ہسدی اے۔ جیہڑا چنگا ہسدا اے اوہ مندا نہیں ہوسکدا۔

ہاسا چھوت دی بیماری اے۔ جتھے چار ہس رہے ہون اوتھے ساریاں دا ہسن نوں جی کردا اے۔ جتھے چار رو رہے ہون اوتھے اوہناں نوں چپ کران نوں ای جی کردا اے۔

انسان ہسن والا جانور اے' جیہڑا نہیں ہسدا اوہ نرا جانور اے۔ ویسے سنیا اے کتے وی ہسدے نیں پر پوشل نال۔ مجھاں گانوں دی پوشل سٹر کجن دے نال نال ایکسلریٹر دے کم وی آؤندی اے۔ امریکہ وچ ایہو جئے ادارے نیں جیہڑے پیسے لے کے بندیاں نوں روان دا کم کردے نیں۔ ساڈے ہاں ایہہ کم ہر محکمہ مفت ای کردا اے۔ یہودی ''دیوار گریہ'' تے جا کے روندے نیں۔ اک بندے نے عرب ڈرائیور نوں آکھیا مینوں ''دیوار گریہ'' تے لے چل جتھے جا کے یہودی روندے نیں تے عرب ڈرائیور اوہنوں انکم ٹیکس دی عمارت کول لے گیا۔ جے پتہ لگ جاوے کہ کیہڑی قوم کس گل تے ہسدی اے تے ہاسا پے جاوے۔ بال لئی ماں دی جیب ای حبیب بینک ہوندی اے' اوہدے کولوں ای اوہنوں پیسے ملدے نیں۔ ''ف'' دے ماں جی اینے ماڑے سن کہ اوہ اوہناں نوں پنجاب بنک آکھدا ہندا سی۔ اوہدے چہرے تے ہاسا انج کھلریا رہندا سی جیویں چہرہ کھلریا رہندا سی' ایسے لئی سارے اوہنوں کہندے منہ لپیٹ کے نکل جا۔ پنجابی بڑے ودھ نیں' کوئی اوہناں دے سامنے سنجیدہ گل کرے تے ہسن لگ پیندے نیں۔ تے جے کوئی ہسن والی گل کرے تو سوچیں پے جاندے نیں...... اسیں بڈھی دی گل نوں ہاسا بنا دینے آں تے اوھدے ہاسے نوں گل بنا لینے آں۔ ہر بندہ جمدا روندا اے۔ پر حضرت آدم پیدا ہوندیاں سار روئے نہیں سن کیوں جے ہجے زنانی نہیں سی جمی۔

اللہ دیاں دو نعمتاں کمال نیں' اک بھل جانا تے دوجا ہس پینا۔ بھل جانا ایہو جئی نعمت اے کہ تسیں جیل جاؤ تے فیر بھل جاؤ کہ تسیں جیل وچ او۔ کہندے نیں بھل

جانا بیماری اے۔ جے ایہہ بیماری اے تو فیر کیہ ہویا۔ بھلن والا ایہ وی بھل جائے گا کہ اوہنوں کوئی بیماری اے۔ ہسنا روح دی غذا اے۔ روح کیہ اے؟ بھکھے بندے دا جسم اوہدی روح ہوندا اے تے رجے بندے دی روح اوہدا جسم ہوندی اے۔

رونا تے خاص دنیا دا میوہ اے پر ہاسا جنتی پھل اے۔ جس جنت وچ منہ تے ہاسا نہ ہووے اوہ کوئی جنت نہیں' کوئی جنت بیگم ہوسکدی اے۔ جیہڑا نہیں ہسدا اوہدے دند میلے نیں یا دل۔ انگریز کہندے نیں "لافٹر از دی بیسٹ میڈیسن۔" ایہہ اوہ میڈیسن اے جیہدا اگر کوئی سائیڈ ایفیکٹ ہے تے اوہ ڈاکٹر تے ای ہوندا ہووے گا۔

ایہہ ہاسا ای اے جیہڑا مونا لیزا نوں لکھوں لکھ کر دیندا اے۔ دنیا وچ سب توں اوکھا کم اوہ ہوندا اے جنھوں ہر کوئی کر سکے۔ کسے وی قوم دا ماضی تے مستقبل دسن لئی بس ایہہ پتہ کراؤ اوہ کس گل تے ہسدی اے۔ جیہڑی قوم اپنے اتے ہس سکے اوہدے تے کوئی قوم نہیں ہس سکدی۔ جے تہانوں ہاسا نہیں آؤندا تے اپنی نبض ویکھو ہوسکدا اے تسیں مر گئے ہووو۔ جیہڑا بندہ دیہاڑی وچ اک وار وی نہ ہسے یقین کرلوو کہ اوہ چنگا بندہ نہیں...... اتھرو آں دا کیہ اے' دنیا وچ جنی چھیتی اتھرو آسکدے نیں دنیا دی کوئی ہور شے نہیں آسکدی۔ کوئی جانور نہیں ہس سکدا پر بندہ ہس سکدا اے' ہوسکدا اے اوہ ڈارون دی گل تے ہس رہیا ہووے۔

ہاسے دی ماں غم اے ایسے لئی اوہنوں ھا! ور گا یعنی ھا!...... سا کہندے نیں۔ بعض لوک صرف ایس لئی روندے نیں کہ اوہ ہس نہیں سکدے۔ مارٹن لوتھر کنگ نے اک وار کہیا سی جے مینوں جنت وچ ہسن نہ دتا جاوے تے میں جنت وچ جان لئی کدی تیار نہ ہوواں۔ ہسنا تے بندیاں دا آپس وچ اک رشتہ اے۔ کلا بندہ ہسے تو کہندے نیں اوہدا دماغ ٹھیک نہیں۔ تے جے بوہت سارے بندے بیٹھے ہون تے فیر وی نہ ہسن تے اوہناں دا دماغ وی ٹھیک نہیں ہوسکدا۔ جتن والے نوں ویکھ کے ہسیے تے ایہہ اوہدا انعام اے' جے ہارن والے نوں ویکھ کے ہسیے تے ایہہ اوہدی سزا اے۔ ہسنا صحت مندی دی علامت اے تے رونا مندی صحت دی۔

دنیا وچ کلا بندہ اوہ اے جیہدے کول شیشہ وی نہ ہووے۔ اج کل بندہ اک وار ای

ہسدا اے اوہ وی فوٹو کھچان ویلے۔ کہندے نیں اک تصویر ہزار لفظاں توں بھاری ہوندی اے۔ انج ای اک ہاسا سو گلاں دی اکو گل ہوندا اے۔

میرا ہاسا بڑا خالص ہوندا اے یعنی بغیر کسے وجہ دے رلے توں۔ ہاسا کڑی دے بلاں تے آجاوے تے لوکیں راہ بھل جاندے نیں تے جے اکھاں وچ آجاوے تے راہواں مل جاندیاں نیں۔ ہاسا خوشی دا ہرکارہ اے۔ خوشی تے فٹ بال وانگوں اے جیہدے پچھے بندہ نس رہیا ہوندا اے۔ پر جدوں مل جاوے تو اوہنوں ٹھڈا مار کے فیر اوہدے پچھے نسن لگ پیندا اے۔ ہاسا خوشی دا رقص اے تے رقص پورے جسم دا ہاسا اے۔ کہندے نیں ہسدے بندے تے روندی بڈھی دا کدی یقین نہ کرو۔ جو وی اے میں تے ایہہ ای کہواں گا ہاسانہ دبو' دب کے ہسو۔ جنہوں ہسنا نہیں آوندا اوہنوں کجھ نہیں آوندا تے جنہوں کجھ نہیں آوندا اوہنوں ہسنا تے آونا چاہیدا اے۔

بیمار شمار

اوہ بیمار جیہڑا کسے شمار وچ نہ آوے اوہنوں بیمار شمار کہندے نیں۔ سدھی گل تے ایہہ وے کہ تیمار دار نہ ہووے تے بیمار ہونا بے وقوفی اے پر جے تیمار دار ہووے تے فیر بیمار نہ ہونا اوس تو وڈی بے وقوفی اے۔ میں ڈاکٹر آں تے ڈاکٹر جس بندے نوں آوندیاں ویکھ کے سب توں چوکھا خوش ہووے سمجھ لوو اوہ بیمار اے۔ میرا یار ''ف'' آکھدا اے ''ڈاکٹر نوں تے اگاں ودھ کے مریض دا استقبال کرنا چاہیدا اے' اوہدا شکر گزار ہونا چاہیدا اے کیوں جے اوہ گھروں چل کے ڈاکٹر نوں اپنی جائیداد تے دولت دا حصہ دار بنان آوندا اے۔''

ڈاکٹر تے اپنے بیوی ول وی اودوں غور نال ویکھدا اے جدوں اوہ بیمار ہووے۔ ایسے لیے میں دنیا وچ رہن والیاں دی دو طرح ونڈ کرنا واں اک بیمار تے دوجے اوہ جنہاں اجے بیمار ہونا اے۔ لوکاں بیماری نوں مسئلیاں دا گھر کہہ کے مسئلہ کھڑا کیتا ہویا اے حالانکہ بیمار ہونا تے سو مسئلیاں دا اکو حل اے۔ کسے انگ ساک دے ویاہ نہیں جانا چاہندے 'بڈھی تنگ کردی اے' تسیں آرام کرنا چاہندے او تے بیمار ہو جاؤ۔ تہاڈے بیمار ہون دا تہانوں ای نہیں تہاڈے یاراں متراں تے انگاں ساکاں نوں وی بڑا فائدا اے۔ اوہناں نوں نت نویاں دوائیاں دے تجربے کرن لئی لیبارٹری مل جاندی اے۔ ایہہ ای نہیں جیہڑیاں دوائیاں اوہناں دے بہشتی رشتے داراں توں بچ گئیاں اوہ ورتن دا وی موقع مل جاندا اے۔ رشتے دار کہن گے ساڈے جنے انگ ساک مرے نیں ایسے بیماری نال مرے نیں تے فیر بڑی آس نال تہاڈے ول ویکھن گے کہ آخر تسیں وی

اوہناں دے رشتے دار او۔

ڈاکٹر ''ف'' اوہ ڈاکٹر اے جنہوں مریض دے وارثاں کولوں جو وی ملیا اوہنے اوہ کدی واپس نہیں ہون دتا۔ اوہنے تے کدی مریض واپس نہیں دتا۔ کوئی قسمت والا ادھے رستیوں مڑ گیا ہووے تے پتہ نہیں۔ مریض ڈاکٹراں نوں رات ویلے وی آرام نہیں کرن دیندے۔ ڈاکٹر ''ف'' بوہت پریشان سی' کہن لگا: ''راتیں دو وجے فون آیا کہ جے تسیں نہ آئے تو میں نہیں بچنا۔''

میں کہیا ''ایہدے وچ پریشانی والی کیہڑی گل اے' توں ڈاکٹر ایں تیرے لئی ایہو جہیاں کالاں آنیاں ای نیں۔'' کہن لگا ''پریشانی دی گل ایہہ وے کہ ایہہ کال میری بیوی لئی سی۔''

ویسے ڈاکٹر دی دوائی لین نال مریض دی صحت بہتر ہووے نہ ہووے مریض دے دوائی لین نال ڈاکٹراں دی صحت بہتر ہو جاندی اے۔ بیمار ہونا ڈاکٹراں دی مالی امداد کرنا اے۔ ویسے ڈاکٹری وی عجیب پیشہ اے' اوس نوں ختم کرن وچ لگا اے جس دی وجہ نال ایس پیشے دا وجود اے۔ میں تے آکھناواں بیمار ہونا میڈیکل انڈسٹری نوں فنانس کرنا اے۔ بیمار نہ ہندے تے ڈاکٹراں دے بال بچے بھکھے مر جاندے۔ کہندے نیں روزانہ اک سیب ڈاکٹر نوں بندے کولوں دور رکھدا اے۔ ویسے سنیا اے جدوں دے اجمل نیازی ڈاکٹر بنے نیں' ادیب شاعر خواتین دے گھر والے وی گھر سیب لے کے جان لگ پئے نیں۔ ڈاکٹر کہوے میں ذرا تفریح لئی تھیٹر جا رہیا واں تے فیر وی تھیٹر توں مراد آپریشن تھیٹر ای ہووے گا۔ میرے یار ڈاکٹر ''ف'' نے اپنی بڈھی کولوں پچھیا توں میرے لئی کیہہ کر سکنی ایں تے اوہنے کہیا میں تہاڈے لئی بیمار ہو سکنی آں۔ ڈاکٹر دا ساڈے ہاں ایہہ مقام اے کہ جیہڑا بندہ ڈاکٹر دے کلینک توں نکلے' جیب کترے اوہدی جیب نہیں کٹدے' فائدا کیہ؟ ویسے کہندے نیں جیب کترا وی ماہر سرجن وانگوں بڑی صفائی نال جسم توں بٹوہ جدا کردا اے' ایہہ وکھری گل اے کہ اوہنوں اپنے پیسے نہیں لبھدے۔

ہسپتال بیماریاں دے بنک نیں۔ ایہو جیہا بندوبست ہوندا اے کہ بندہ جیس بیماری

DOKTOЯ
OPEN
24
HOURS

نال اوتھے داخل ہووے جدوں فارغ ہووے تے اوہنوں اوہ بیماری نہ ہووے' کوئی ہور ہووے۔ ہسپتالاں دے غسل خانیاں وچ گرمیاں وچ پانی ایہو جیہا ہوندا اے کہ نہان والا ٹھنڈا ہو جاندا اے۔ تے سیال وچ ایہناں غسل خانیاں چوں نہان والا گرم ای نکلدا اے۔ اج کل ہسپتال وچ داخل ہونا فیشن اے' جیہدا پیو دادا گھر وچ بستر تے ای مر جاوے محلے وچ اوہ منہ وکھان جوگا نہیں رہندا۔ انج وی جو تسیں ہسپتالاں وچ کر سکدے او باہر نہیں کر سکدے۔ دل دے ہسپتالاں وچ روز دل بدلی ہوندے نیں پر جے تسیں کسے باغ وچ دل بدلی کردے پھڑے جاؤ تے کوڑے پے جان۔

ہسپتالاں وچ مریض اپنے نرساں دی توجہ پاروں ٹھیک نہیں ہوندے جنے اوہناں دی بے توجہی پاروں ہوندے نیں۔ میرا یار "ف" آکھدا اے۔ میں جدوں بیمار ہوواں نرساں نوں سسٹر کہہ کے نیں بلاندا' کزن کہہ کہ بلانا واں تے اوہ چھیتی آجاندیاں نیں۔ ویکھیا جاوے تے بیمار ہون دا ایس توں وڈا فائدا ہور کیہ ہو سکدا اے کہ تسیں کڑیاں نوں اشارے کر کے بلاندے او۔ تندرست ہو کے کسے نرس نوں اشاریاں نال اپنے بیڈ تے بلا کے وکھاؤ؟ چنگا مریض اوہ ہندا اے جیہڑا ہسپتالوں ٹھیک ہو کے گھر آوے تے نرساں نوں دکھ ہووے۔ یونیفارم وچ نرس دا ایہہ مقام اے کہ سکاٹ لینڈ دے اک ہسپتال نوں اعلان کرنا پیا کہ جدوں وی کوئی نرس کسے نوں ذاتی طور تے کلی ملے تے پہلاں ہسپتال دی یونیفارم لاہ دیوے۔

اکبر الہ آبادی مینوں ہمیشہ اکبر اعلیٰ آبادی لگا' اوہ کہندا اے ہر نویں ایجاد اصل وچ نویں بیماری ہوندی اے۔ ایہہ "بائی سائیکل" ای ویکھ لوو۔ شروع ای "بائی" توں ہندی اے فیر "سِک" آؤندا اے تے آخر وچ "اِل۔" مینوں تے بائی سائیکل وچ اکو خامی نظر آؤندی اے کہ اوہ انج ٹردی اے جیویں "بائی" ٹر رہی ہووے۔ ساڈا یار ڈاکٹر "ف" آکھدا اے میں ست سال اک بیماری وچ مبتلا رہیا۔ پچھیا فیر کیہ ہویا؟ کہیا فیر میں اہنوں طلاق دے دتی۔

ہر بندہ پیدائشی طور تے ڈاکٹر ہوندا اے' ایہدا مطلب ایہہ نہیں کہ اودھی لکھائی بڑی بھیڑی ہوندی اے۔ ایہہ وے کہ جس بندے نوں وی تسیں مخول وچ کہہ دیو کہ

میری طبیعت خراب اے' اوہ ساہ مگروں لئے گا پہلاں تہانوں نسخہ دسے گا۔ جیہڑا بندہ انج نہ کرے سمجھ لووو اوہ ڈاکٹر اے۔ ڈاکٹر اوہ بندہ اے جیہڑا سوہنی کڑی نوں ویکھن دے وی پیسے لیندا اے۔ پر ساڈا اک شاعر ڈاکٹر "ف" کول گیا' کہن لگا: "میرا معدہ کئی دناں توں کم نہیں کر رہیا۔"

"ف" نے پچھیا "توں کرنا کیہ ایں؟"

اوہنے کہیا "پنجابی شاعری۔"

تے "ف" نے بوجھے وچوں چار روپے کڈھ کے کہیا "جا معدے نوں کوئی کم لے دے۔"

نطشے کہندا اے' جدوں بندہ بیمار رہندا اے تے اوہدی اچھائی بیمار ہو جاندی اے۔ پر میں تے سمجھناواں بیمار ہونا نیک ہونا اے۔ میں کدی کسے بیمار نوں بھیڑا کم کر دیاں نہیں ویکھیا۔ ویگن دے سفر تے ہسپتال دے Suffer نے جناں لوکاں نوں اللہ یاد کروایا اے ایناں کسے مسیت دے مولوی نہیں کروایا ہونا۔ دنیا وچ جتھے خون خرابہ کیتا تندرستاں کیتا۔ تھامس فلر نے آکھیا سی کہ تندرستی تے بیماری وچ ایہہ فرق اے کہ بیماری بندہ محسوس کردا اے پر تندرستی نہیں۔ ویسے جے تھامس فلر محسوس نہ کرے تے میں کہواں گا بندہ جیہڑی چیز محسوس ای نہیں کردا اوہدی گل کیہ کرنی۔

بڑھاپا اوہ بیماری اے جیہدا کوئی علاج نہیں۔ ایس دنیا وچ سب توں بوہتے بندے ایس بیماری نال مرے۔ میرا یار "ف" آکھدا اے "جوانی وچ اوہدی صحت ایہو جہی سی کہ جس محفل وچ بہہ جاندا فیر لوک ای اٹھاندے۔" حالانکہ اوہنوں اٹھان دی وجہ اوہدی صرف صحت دی خرابی نہیں سی پر ایہہ گل حق اے بھئی لوکی بیمار نوں اگانہ ودھ کے اٹھان دی کوشش کر دے نیں۔ میں تے کئی بیماراں نوں اللہ نوں آپ اٹھاندیاں ویکھیا اے۔ جرمن کہندے نیں بیمار لئی نیندر ادھا علاج اے۔ پر عاشق تے بیمار نوں نیندر آ جاوے تے فیر اوہ عاشق تے بیمار نہ ہوئے' عام بندے ہو گئے۔ ساڈی شاعری وچ عاشق نوں کدی وی محبوب اوہدے عشق یا تندرستی دی وجہ نال ملن نہیں

آیا' جدوں آیا عاشق دے بیمار ہون تے ای آیا اے۔ اج وی کوئی وڈے بندے تے بیمار اگے اچی نہیں بولدا۔

ہر بندہ چاہندہ اے اوہدا بچپن مڑ آوے۔ پر اوہدا اکو طریقہ اے کہ تسیں بیمار ہو جاؤ۔ میں اپنیاں اکھاں نال بیمار ہو کے بڑیاں بڑیاں بڈھیاں نوں بچے بن دیاں ویکھیا اے۔ جیہڑی زنانی اجے تیکر بیمار نہیں ہوئی سمجھ لوو اجے تیکر اوہ زنانی نہیں ہوئی۔ بیوی تے بیماری نویں نویں ہووے تے اوہدی بڑی خاطر ہوندی اے' تے جدوں پرانیاں ہو جان تے دونواں نوں کوئی خاطر وچ نہیں لیاندا۔ بیوی بیمار ہووے تے خاوند ایس لئی پریشان نہیں ہوندا کہ جے میں پریشان ہویا تے ایہہ سچی مچی بیمار ہو جائے گی' بیوی دی بیماری دا اک علاج ایہہ وی اے کہ اوہدا علاج نہ کرایا جائے۔

تندرست رہن لئی بیمار ہونا اینا ای ضروری اے جناں بیمار لئی تندرست ہونا۔ جیہڑے کہندے نیں اوہ کدی بیمار نہیں ہوئے مینوں اوہناں دے تندرست ہون تے شک اے۔ کیوں جے بیمار ہون لئی پہلاں تندرست ہونا ضروری اے۔

چھّی

میاں صاحب ساڈے گوانڈھی سن۔ اللہ نے اوہناں نوں سب کجھ بڑا وادھو دتا
ہویا سی۔ بال اپنے سن کہ بندہ اوہناں دے گھر جاندا تے انج لگدا جیویں سکولے آ گیا
ہووے۔ ایسے لئی میں بستہ لے کے اوہناں دے گھر ای جاوڑدا ساں۔ اوہ وی مینوں
اپنے بچیاں وانگوں ای سمجھدے سن یعنی جدوں دل کردا کٹ لیندے۔ اوہناں نوں
بالاں دا آپس وچ لڑنا بوہت برا لگدا' حالانکہ اوہناں دی گھر والی کہندی ''مسلمان بچے
نیں آپس وچ نہ لڑن تے ہور غیراں نال جا کے لڑن!''

اک دیہاڑے اسیں لڑ رہے ساں۔ انج سمجھو رو رہے ساں کیوں جے رونا بالاں
دی لڑائی دا ٹریڈ مارک اے۔ اتوں میاں جی آ گئے۔ ''کیوں لڑ رہے او؟'' اوہناں لڑدیاں
ہویاں پچھیا۔ اسیں چپ کیونکہ لڑدیاں لڑدیاں ساہنوں لڑن دی وجہ بھل گئی سی۔
ساہنوں چپ ویکھ کے چیک پئے ''چلو صلح کرو۔'' ساہنوں سمجھ نہ آوے کہ کس طرح
کریئے۔ ''چھّی پاؤ!'' اوہناں اپنے غصہ نال کہیا کہ اسیں ڈر کے اک دوجے دے گل لگ
گئے۔ اوس دن مینوں پتہ چلیا کہ صلح کس طرح کری دی اے۔ عید والے دن وی
جدوں لوکاں نوں چھّی پا کے ملدیاں ویکھناواں تے مینوں چنگا لگدا اے کہ ایہہ سب
سال دیاں لڑائیاں مکا کے صلح کر رہے نیں۔ پر جے کڑی منڈی نوں صلح کردیاں پلس
والے ویکھ لین تے جھٹ پھڑ لیندے نیں۔ جیہدی وجہ میرا دوست ''ف'' ایہہ دسدا
اے کہ تھانے تے بدمعاشاں دیاں لڑائیاں جھگڑیاں دی وجہ نال نیں۔ جے لوکی صلح
کرن لگ پئے تے پلس دی کیہ لوڑ رہ جاوے گی۔ ایس لئی پلس نوں اپنا ڈیپارٹمنٹ

بچان لئی لوکاں نوں صلح توں دور رکھنا پیندا اے...... بہر حال ”ف“ دا جدوں دا ویاہ ہویا اے اوہدے کولوں پچھیئے بھئی کیہہ کر رہیا ایں تے کہے گا تیری بھابھی نال صلح کر رہیا واں۔

چِھّی اودوں پیدا ہوئی جدوں پہلی وار رب نے آدم دی وکھی توں حوّا وکھری کیتی۔ ”ف“ کہندا اے مرد نے اجے تیکر حوّا دا پیدا ہونا ذہنی طور تے قبولیا نہیں۔ ایسے لئی اج وی اوہنوں اوتھے واپس لان دا سوچدا رہندا اے جتھوں اوہ پیدا ہوئی۔ چِھّی دا سارا حسن ایس گل وچ اے کہ چِھّی پایا نہیں جاندا' پائی جاندی اے۔ جے ایہدے وچ نسوانیت دی تھاں مردانگی آجاوے تے ایہہ چِھّی نہیں رہندی' چھّا بن جاندی اے۔ چِھّی وچ سینہ لاندے نیں تے چھّے وچ کنڈ لائی دی اے۔

کہندے نیں چِھّی پانا تے گلے ملنا اکو گل اے' پر کس طرح؟ گلے ملنا دو لفظاں نال مل کے بنیا اے تے ملن والے دو ای رہندے نیں۔ پر چِھّی اک لفظ نال بنی اے تے ملن والے وی اک مک ہو جاندے نیں۔

بال نو مہینے ماں دے پیٹ وچ اوہدے نال چِھّی پائی رکھدا اے تاں ای تے جمن مگروں روندا اوناں چر چپ نہیں کردا جناں چر ماں اوہنوں سینے نال نہ لالوے تے فیر ایس دنیا وچ ماں اوہنوں اوناں چر اپنے سینے نال لائی رکھدی اے جناں چر اوہ آپ ایہہ کم کرنا جوگا نہیں ہو جاندا۔ سونا دراصل زمین نال چِھّی پانا اے تے جے ایہہ چِھّی لمی ہو جائے تے فیر رشتے دار چِھّیاں پا پا کے اک دوجے نوں تسلیاں دین لگ پیندے نیں۔ تے اوہ کہانی جیہڑی چِھّی توں شروع ہوئی چِھّی تے جا مکدی اے۔

میرا یار ”ف“ کہندا اے۔ اج تک مینوں کسے بندے بے وقوف نہیں بنایا۔ ٹھیک آکھدا اے اوہنوں کسے بندے بے وقوف نہیں بنایا' اللہ نے بنایا اے۔ کہندا اے چِھّی دنیا دا سب توں پہلا لباس اے' جیہڑا اجے وی کئی افریقی قبیلیاں وچ پایا جاندا اے' جتھے اجے کپڑے پانے شروع نہیں کیتے۔ ویسے اک علاقے نوں تے میں وی جاننا واں جتھے اجے لوکاں کپڑے پانے شروع نہیں کیتے۔ اوہ اے ہالی وڈ۔ اوتھے جس کڑی منڈے نوں ویکھو اوہدے گل وچ قمیض ہووے بھاویں نہ ہووے چِھّی ضرور ہووے گی کیونکہ

ججھی حقیقی زندگی وچ ہووے تے زندگی کامیاب اے' فلم وچ ہووے تے فلم کامیاب۔
انج ویکھیا جاوے تے سارے لیڑے ججھی دے اصول تے ای بنائے گئے نیں۔ قمیض'
کرتا' سویٹر' بنیان سب نے بندے نوں ججھی ای تے پائی ہوندی اے..."ف" کہندا
اے بندے نے سارے لباس ایس لئی بنائے نیں کہ اوہدے کول جانوراں وانگوں ستر
پوشی لئی دمب نہیں سی۔ پر میں کہناواں بندہ صرف کپڑے ایس لئی پاؤندا اے کہ اوہ
ججھی پاؤندا اے' جیہڑا ہور کوئی جانور نہیں پاسکدا۔ انج وی جیہڑا ججھی پاسکدا اے اوہ
جانور کس طرح ہویا؟ بندے تے جانور وچ ایہہ ای فرق اے جیہڑا ججھی تے ججھے وچ
اے۔ انسان اشرف المخلوقات صرف ایس لئی اے کہ اوہ ججھی پاسکدا اے۔ ایسے لئی
جدوں "ف" کسے خاتون نوں ویکھدا اے' اوہدا دل اشرف المخلوقات بنن نوں کرن
لگ پیندا اے۔

تیلے ججھی پالین تے آہلنا بن دا اے' جے ججھا پالین تے جھاڑو بندی اے۔ انگلاں
ججھی پالین تے دشمن لئی مکا بن جاندیاں نیں' تے جے میاں بیوی ایہہ کر لین تے
دشمن لئی لشکر بن سکدا اے۔ پتیاں ججھی پالین تے پھل بندا اے۔ دن رات نال ججھی پا
لے تے شام ہو جاندی اے' تے جے رات دن نال ججھی پالووے تے سویر ہون لگ
پیندی اے۔ تے جے پوری قوم ججھی پالووے تے مینار پاکستان بندا اے۔

انگڑائی لینا بندے دا اپنے آپ نال ججھی پانا اے۔ جنہوں ججھی پان نال ٹھنڈ پوے
سمجھ لو واوہ تہاڈا اپنا اے تے جے نگھ لگے تو سمجھ لو وتسیں اوہدے اپنے او۔ جیہڑا سارا دن
ججھیاں پاندا پھرے' اوہ جوان تے جیہڑا ججھی پاون وچ سارا دن لاہ دیوے اوہنوں بڈھا
کہندے نیں۔ انج وی بڑھاپے وچ بندہ زیادہ توں زیادہ اپنے نال ای ججھی پاسکدا اے۔
ایسے کوشش وچ بڈھے کُبے ہو جاندے نیں۔

بندے ون سونے ڈھنگاں نال ججھی پاندے نیں۔ بعض انج ججھی پاندے نیں
جیویں کپڑے پارہے ہون تے کجھ انج جیویں کپڑے لاہ رہے ہون۔ سیاست دان تے انج
ججھیاں پارہے ہوندے نیں جیویں ڈاک خانے وچ خطاں تے مہراں لارہے ہون۔
الیکشن ججھی دی کلیرنس سیل داناں اے۔ الیکشن توں پہلاں لیڈر اگانہ ودھ کے ججھی

پاندے نیں تے الیکشن توں بعد چھپی پا کے اگانہہ ودھ جاندے نیں۔

چھپی دیاں کوتر سو شکلاں نیں۔ ہتھ ملانا ہتھاں دی چھپی اے۔ ایہہ ای نہیں، کسی دی گل نال اتفاق کرنا اہدوی سوچ نال چھپی پانا اے۔ چمی چھپی نوں شارٹ ہینڈ وچ کہندے نیں۔ چھپی نہ ہندی تے میں سمجھدا رب نے بڈھی دیاں بانہواں صرف چوڑیاں پان لئی بنائیاں نیں۔ بوہتی گھرک بندے نوں اوتھے ہوندی اے جتھے گھر کیا نہ جا سکے۔ چھپی پان نوں وی او تھے جی کردا اے جتھے اگلے چھپا پان نوں کرنا۔

چھپی کاغذ تے آ جاوے تے شعر بن جاندی اے، تسیں سارا ادب پھول کے ویکھ لوؤ۔ شاعراں ادیباں جو کجھ لکھیا تے جو چاہیا اوہ اک لفظ وچ دسنا ہووے تے اوہ چھپی ای اے، کدی رب سوہنے نال تے کدی یار سوہنے نال۔ محلیاں وچ کڑی منڈی دی چھپی نال نکیاں قیامتاں آوندیاں تے تسیں ویکھیاں ای ہون گیاں، وڈی قیامت وی چھپی نے ای لیاؤنی اے۔ ایہہ چن سورج تے تارے ایویں تے دن رات چکر نہیں لاندے پھردے۔ موقع ملدیاں ای اوہناں اک دوجے نال چھپی پا لینی اے۔ تے فیر اصلی زندگی شروع ہونی اے۔

بندے دی کشش شکل تے زمین دی کشش ثقل دوجیاں نوں ہک نال لان لئی ای اے۔ ایس دنیا وچ ادھی ہلچل چھپی پان لئی ہو رہی اے، تے باقی ادھی ہلچل چھپی نال۔ ہور تے ہور گھڑی دیاں سوئیاں صرف ایس لئی چکر لاندیاں رہندیاں نیں کہ ہر چکر توں بعد اوہناں نوں چھپی پان دا موقع ملدا اے۔

کہندے نیں بندہ اپنے ورگے نال چھپی پاندا اے۔ پر میں کہنا واں بندہ جیہدے نال چھپی پاندا اے، اوہ اپنے ورگا ہو جاندا اے۔ جدوں تیکر دنیا وچ انسان اے، چھپی رہوے گی بلکہ جدوں تیکر چھپی اے دنیا وچ انسان رہوے گا۔ کیوں جے انسان دی سچی تے سچی محبت دا سب توں پہلا تے آخری اظہار ایہہ ای اے۔

لاچا...... لاہ چاء

انگریز اودوں منہ کھول دے نیں جدوں اوہناں کول کہن لئی کوئی خاص گل ہووے۔ تے پنجابی اودوں منہ بند کر دے نیں جدوں اوہناں کول کہن لئی کوئی خاص گل ہووے۔ پر میں تے ایس لئی چپ نہیں ہوسکدا کہ زنانی تے ڈاکٹر دی چپ چنگا شگون نہیں ہوندی۔ پر پرسوں میں بڑا چپ چپ ساں۔ گل ایہہ وے کہ مینوں نیندر بڑی آؤندی اے 'اودوں اٹھنا واں جدوں فیر سونا ہووے۔ تسیں پچھوگے میں سوں سوں کے تھکدا نہیں؟ تھکنا واں تے جدوں تھک جاواں فیر آرام کرن لئی سوں جاناواں۔ اک یار نے آکھیا "ایہدا اکو حل اے 'ویا کرالے۔"

دوجے آکھیا "اوہدا کیہ فائدا؟ بندہ تے ویاہ کردا ای سون لئی اے۔ توں انج کر لاچا بنھیا کر۔" اوہنے تے ایہہ وی آکھیا کہ دفتراں وچ لوکی کم گھٹ کر دے نیں سوندے بوہتے نیں۔ ایس لئی دفتراں وچ وی لاچا بنھنا لازمی بناد تا جاوے تے دفتراں وچ کم ودھ جاوے گا۔ کم ودھ جان والی گل منن والی اے۔ میرے اک جانن والے دفتر وچ لاچا پانا شروع کیتا تے ہر ویلے دفتر وچ لاچا ای بنھدا رہندا۔ اخیر اک دن باس نے تنگ آکے آکھیا:

"کسے دن دفتروں چھٹی لے کے ایس لاچے نوں بنھ ای لوو۔"

تسیں منوں بھاویں نہ منو' پر ایہہ گل ہے ٹھیک۔ ساریاں قوماں کئی کئی ایجاداں کیتیاں۔ کسے جہاز بنایا تے کسے ایٹم بم۔ پر میں جدوں لاچے ول ویکھناواں تے مینوں دنیا دا پہلا ایئر کنڈیشن لباس وی کسے ایجاد نالوں گھٹ نہیں لگدا۔ گرمیاں وچ گِلا

کر کے بکل مار لوو تے ایئر کولر' سردیاں وچ بکل مار لوو تے ہیٹر' سنگھار کر لوو تے لنگی۔ تے جے پان والی سنگھار کر لئے تے ساڑھی۔ سر تے پالوو تے دوپٹہ' گل وچ پالوو تے پٹہ' زنانی نوں سر پیٹر ہووے تے ایہدے نال کس کے سر بن دیو جے ایہہ پیڑ بوہتی لمی ہو جائے تے ایہوں سر توں ذرا تھلے کھسکا کے کس دیو۔ لاچا تے ہے ای لا۔ چاہ۔ کہندے نیں ساڈے ملک وچ وی سی آر تے ڈش انٹینا توں بعد لاچا سب توں بوہتی فحاشی پھیلار ہیا اے۔

انگریزاں جو وی لباس بنایا جسم نوں لکان لئی نہیں تکان لئی بنایا۔ پر لاچا تے ستر پوشی دے کم ای نہیں آؤندا' سگوں اکہتر بہتر تہتر پوشی دے کم وی آؤندا اے۔ انگریزاں لاچے نوں وگاڑ کے سکرٹ بنائی۔ سکرٹ اوہ لاچا اے جیہدے وچ کوئی سیکرٹ نہ ہووے۔ پتلون دی تے کوئی شخصیت ای نہیں' اتوں واحد تھلیوں جمع۔ ایہہ ای نہیں جے کدھرے بندے نوں پیراں بھار بہنا پے ای جاوے تے اٹھن لئی سوئی دھاگا لبھنا پیندا اے۔ شلوار قمیض دا کیہ دسیے' شلوار تے چستی دا ہر "وار شل" کر دیندی اے۔ کسے باہر دے ملک ایہنوں پا کے ٹر جاؤ تے اگلے عیادت کرن لگ پیندے نیں۔ بکنی (Bikini) اوہ لباس اے جیہڑا ڈاکٹر انور سجاد دے افسانیاں وانگوں ہوندا اے۔ ادھ وچکاروں شروع ہو کے جتھے جی کردا اے اکو دم مک جاندا اے۔ لاچا لچا ہو جائے تو اوہنوں لنگوٹی کہندے نیں۔ لنگوٹی بندے دا کجھ نہیں لکاندی' سگوں آپ بندے وچ لکی ہوندی اے۔ گاندھی جی لنگوٹی پاندے سن۔ ہندوستان وچ پہلاں اک گاندھی سی' حکومت نے ایسی مہنگائی کیتی کہ ہن تے گھر گھر گاندھی نظر آؤندے نیں۔ ساڈے تاریخ دے پروفیسر اک وار کہیا کہ ملکہ الزبتھ جدوں کشتی وچوں اتری تے والٹر ریلے نے اوہدی راہ وچ اپنا کوٹ لا کے وچھا دتا۔ جیہدی وجہ نال ملکہ اکھاں چکن جوگی نہ رہی۔ میں کہنا واں شکر اے والٹر ریلے دی تھاں مہاتما گاندھی نہیں سی' نہیں تے ملکہ اکھاں کھولن جوگی نہ رہندی۔

لاچے دا ہور کسے لباس نال کیہ جوڑ۔ ایہہ تے اوہ لباس اے جیہدے اپنے وچ کوئی جوڑ نہیں ہوندا۔ ایہنوں سین لئی درزی وی نہیں چاہیدا۔ لک بنھن لئی نالے دی وی لوڑ نہیں۔ ہور تے ہور لاہن لگیاں لاہن دی وی لوڑ نہیں۔ کہندے نیں لاچا وہلے

بندے بنھدے نیں کیوں جے ایہہ گھڑی مڑی لتھ جاندا اے تے فیر بنھنا پیندا اے۔ کہندے نیں لاچا سلیپنگ سوٹ اے بالکل غلط' لاچا بنھیا ہووے تے بندہ سوں نہیں سکدا۔ سوں جاوے تے لاچا بنھیا نہیں ہو سکدا۔

کھانا بندے دا اوہ لباس اے جیہڑا اوہ اندروں دی پاندا اے' ایسے لئی جیہدے ڈھڈ وچ روٹی نہ ہووے اوہ تھاں تھاں ننگا ہوندا اے۔ کہندے نیں لاچا گرمیاں دا لباس اے۔ ٹھیک اے کسے جوانی نے پایا ہووے تے واقعی گرمیاں آ جاندیاں نیں۔ ویسے کسے نوں بوہتی گرمی لگدی ہووے' تھاں تھاں تے لڑدا ہووے' اوہنوں پر امن بنان دا اکو طریقہ اے اوہنوں لاچا پوا دیو۔ کیوں جے لڑائی وچ دوجے نوں سنبھالنا سوکھا اے' پر لاچے نوں سنبھالنا اوکھا۔ چھوٹے ہوندیاں میں جوں پہلی وار لاچا بنھیا تے انج لگا جیویں دیکھدیاں ای دیکھدیاں جوان ہو گیا واں تے گل وی ٹھیک اے لاچا جواناں دا لباس اے۔ بال تے بڈھے کولوں اپنا آپ نہیں سنبھالیا جاندا ایہنوں کس طرح سنبھالے گا۔ مینوں کلچہ تے کلچر پسند اے۔ میں کہنا واں کڑیاں دا لباس ایناں تنگ نہیں ہونا چاہیدا کہ ویکھن والے کولوں ساہ ای نہ لیا جاوے۔ تنگ لباس بارے میں اک ڈاکٹر کولوں پچھیا "سنیا اے تنگ لباس والیاں بڈھیاں دی سرکولیشن (Circulation) رک جاندی اے؟" اوہنے آکھیا میں ہر فنکشن توں بعد ایسے نتیجے تے پہنچیا واں کہ تنگ لباس والیاں بڈھیاں دی سرکولیشن ودھ جاندی اے' پر لاچا اوہ لباس اے ایہہ جناں کھلا ہووے اونا بوہتا تنگ کردا اے۔

کسے وی قوم دی رہتل تے ویسے دا ویروا اوہدے مرداں دے تن دے لیڑیاں تے بڈھیاں دے تن لیڑیاں توں ہوندا اے۔ لاچا ویکھ کے بندہ دس سکدا اے کہ ایہہ لباس پان والی قوم دل' جیب تے طبیعت دی کنی کھلی ڈلھی ہووے گی۔ کیوں جے لاچا دوجے کپڑیاں وانگوں لکان والے حصیاں نوں وکھان' تے وکھان والیاں نوں لکان دا کم نہیں کردا۔ ایہہ پنجابیاں وانگوں سدھا سدھا اے' لکائے گا تے سبھ کجھ' جے وکھائے گا تے سبھ کجھ۔ لاچا ساڈی آزاد طبیعت دا اوہ جھنڈا اے جیہڑا اسیں کسے ڈنڈے نال بنھ کے نہیں لہرایا جتھے نال بنھ کے لہرایا اے۔

گھر جُو...... آئی

گھر جوائی گھر وچ کس طرح رکھی دااے' ایہہ تے کوئی Interior Decorator ای دس سکدا اے البتہ اوہنوں وتھ وچ رکھن داا کو طریقہ اے جے اوہ پڑھیا لکھیا وے تے اوہنوں اک کاغذ پھڑا دیو جیہدے دونویں پاسے (PTO) لکھیا ہووے تے جے اوہ پڑھیا لکھیا نہیں تے اوہنوں گھر دے گول کمرے وچ لے جا کے کہو اک نکرے بہہ جا۔

گھر جوائی مینوں کدی وی جنا نہیں لگا۔ گھر جوائی اصل وچ گھر جو...... آئی وے۔ جنہاں گھراں وچ دھیاں جوان ہون اوہ گھر وچ جوان نوکر رکھدیاں گھبراندے نیں' اوہ گھر جوائی رکھنا پسند کردے نیں۔ جیویں چنگا کتا اوہ ہندا اے جیہڑا اوس گھر دی وی رکھوالی کرے جس گھر وچ کوئی وی شے نہ ہووے۔ ایسے طرح چنگا گھر جوائی اوہ ہندا اے جیہڑا اوہناں دا گھر جوائی ہووے جنہاں دا گھر وی نہ ہووے۔ جیہڑا گھر جوائی ہمیش خوش رہووے سمجھ لو اوہ کنوں بولا اے' یاراں سجناں دی اوہنوں سنائی ای نہیں دیندی۔

تیویں گواچ جائے تے خاوند بڑا پریشان ہو جاندا اے کہ کدھرے لبھ ای نہ جاوے۔ پر اک بندے دی بڈھی گواچی تے اوس رام چندر جی دے مندر جا متھا ٹیکیا' بھگوان میری بڈھی گواچ گئی اے میری مدد کرو۔ بھگوان رام جواب دتا "بھلیا لوکا نک دی سیدھے ٹریا جا اگے ہنومان جی دا مندر آوے گا۔ ہنومان جی ہوراں نوں کہہ! جدوں میری بڈھی سیتا گواچی سی اودوں ہنومان جی نے ای لبھ کے دتی سی۔!" پر گھر جوائی دی بیوی اوہدی تیویں نہیں ہوندی اوہدا خاوند ہوندی اے۔ لوکی وی اوہنوں بڈھی دے گھر والا نہیں سس دے گھر والا کہندے نیں۔ گھر جوائی نوں لوکی آکھدے خاوند ای

نیں پر ایہدا مطلب کجھ ہور ہوندا اے' جیویں دادا پیو دے پیو نوں کہندے نیں پر کراچی ٹر جاؤ تے دادا غنڈے بدمعاش نوں کہی دا اے۔ انج ای کاکا اسیں بال نوں کہنے آں پر پٹھان کاکا وڈے سیانے نوں۔ ایسے طرح تاؤ ار دو والے غصہ نوں کہندے نیں پر اسیں پار نال پیو دے وڈے بھرا نوں آکھنے آں۔ انج ای سوہریاں گھر جوائی کوئی ہور مطلب ای دیندا اے۔

گھر جوائی نوں بڈھی ویاہ کے کھڑدی اے...... ہر کسے دے گھر جوائی بنن دی اپنی اپنی وجہ ہندی اے۔ جویں اک مشہور اداکار نے ساڈے جاگیر دار' سیاست دان نوں آکھیا تہاڈے خاندان وچ بیوہ نوں جو عزت تے مرتبہ ملدا اے اوہدے توں میں اینی متاثر ہوئی آں کہ میں تہاڈے نال ویاہ کرن دا فیصلہ کر لتا وے۔ سکھ کہندے نیں ساڈے ہاں گھر جوائی شوائی کوئی نہیں ہوندا۔ ہے وی ٹھیک 'کڑی والے کس طرح کڑی دے سارے دیوراں جیٹھاں نوں اپنے گھر رکھ سکدے نیں۔

بنگالی کڑی تے پنجابی مجھ بڑی چھیتی راہ بھلدیاں نیں پر جے کوئی پنجابی منڈا سدھی راہ تے ٹر رہیا ہووے تے سمجھ لو راہ بھل کے ایدھر آگیا ہونا اے۔ ایہو جئے اک منڈے نے کہا "گھر جوائی اینے وخت جھلدا اے کہ اوہنوں مرن توں بعد جہنم وچ نہیں **بھیجیا** جائے گا' مڑ کے سوہرے بھیج دتا جاوے گا۔" گھر جوائی سوہریاں دا اوہ پتر ہوندا اے جیہڑا اوہناں گھر جمدا ای جوان اے۔

گھر جوائی ہمیش سرکاری ملازمت لبھن دی کوشش کردے نیں۔ اوہدی وجہ ایہہ دسدے نیں کہ جے اسیں کم کر کر کے تھک جایئے' سخت آرام دی لوڑ ہووے۔ تے فیر دفتر تے جاسکیے۔ اج کل انکم ٹیکس دے ملازماں نوں بوہتا گھر جوائی رکھیا جاندا اے۔ اک سس نے ھس کے کہیا' مینوں انکم ٹیکس والا گھر جوائی ایس لئی پسند اے کہ اوہ سکنجبین بناون لئی نچوڑے ہوئے نمبوں نوں وی نچوڑ سکدا اے۔ گھر جوائی کولوں کسے پچھیا "بڈھی نوں گرم کرن دا کوئی ول ای دس دے؟" کہن لگا "ایہہ کیہڑا اوکھا کم اے' تسیں اوہنوں ٹھنڈی چاہ دیو آپے گرم ہو جاوے گی۔" گھر جوائی دی گھر وچ اینی چلدی اے کہ اک گھر جوائی نے کہیا یار کل ساڈے دونواں جیاں دی ٹیں پٹاس ہو گئی۔ میں

نمائش ویکھن جانا چاہندا ساں تے میری زنانی فلم ویکھنا چاہندی سی۔ سنن والے نے پچھیا"اچھا فیر تسیں کیہڑی فلم ویکھی؟"

اج کل طلاقاں بوہتیاں ایس لئی ہو رہیاں نیں کہ لوکی کار تے بہہ کے ویاہن جاندے نیں۔ پہلاں لوکی گھوڑے تے بہہ کے جاندے سن۔ گھوڑا ہولی ہولی ٹردا تے بندے نوں سوچن دا بڑا موقع ملدا۔ ہن تے کار دی رفتار لاڑے دے سوچن دی رفتار نالوں تیز ہوندی اے......

بندہ بڈھی دے بڑھاپے دی لاٹھی ہوندا اے' ایسے لئی لاٹھی ہمیشہ بڈھی دے ہتھ وچ ای رہندی اے۔ گھرجوائی بڈھی نہیں ویاہندا' گھر ویاہندا اے۔ گھرجوائی دی ہسدی کھیڈدی حیاتی دے چھ اصول نیں۔ زریں اصول تے نہیں' سگوں زیریں اصول نیں پہلا ایہہ وے کہ اک دوجے تے بھروسہ کرو تے باقی پنج ایہہ نہیں کہ صبر کرو...... گھرجوائی گھر نوں جنت نہیں بناسکدا تے نہ سہی اوہ جنت وچ گھر تے بناسکدا اے۔ "ف" آکھدا اے گھرجوائی نوں حق کرن توں پہلا اپنا ایہہ حق ضرور منوانا چاہیدا اے کہ ہفتے وچ دو شاماں بیلی منڈیاں وچ گزاراں گا' پر اوہنوں ایہہ دو شاماں بیلی منڈیاں وچ ای نہیں گزار دینیاں چاہیدیاں۔

ویاہے تے کوارے وچ ایہہ ای فرق اے کہ کوارے دے دو ہتھ تے اک ڈھڈ ہوندا اے' پر ویاہے دے دو ہتھ تے کئی ڈھڈ ہوندے نیں۔ گھرجوائی اوہ پروہنا ہوندا اے جیہڑا ساری عمر جیں گھر وچ رہندا اے اوتھے پروہنا ای رہندا اے۔ سس وی اوہنوں پروہنا سمجھ کے اوہدی بڑی "خاطر" کردی اے۔ گھرجوائی دے سر تے سس دا سایہ ہندا اے' ایسے لئی جدوں کوئی پٹھی سدھی حرکت کرے کہندے نیں اوہنوں سائے دی شکایت اے۔

دنیا دا سب توں پکا رشتہ جیہڑا بندے آپ بنایا' اوہ میاں بیوی دا رشتہ اے۔ کجھ کہندے نے بندے نے ایہہ رشتہ نہیں بنایا' ایس رشتے نے اوہنوں بندہ بنایا اے۔ بندے دا گھرجوائی بننا تے فیر ایہہ کہنا کہ میرے نال چنگی نہیں ہوئی' انج ای اے جیویں بندہ آکھے میں نہانا وی اے پر میرا پنڈا گلا وی نہ ہووے۔ سس تے وس نہیں چلدا۔ ہسپتال وچ میرا اک ملازم سی۔ اک دن اوہنے آکھیا مینوں چھٹی چاہیدی اے' میں

سس دے جنازے تے جانا اے۔ تن چار مہینے بعد فیر آکھن لگا مینوں چھٹی چاہیدی اے میں سس دے جنازے تے جانا اے۔ میں پچھیا پچھلی وار وی توں آکھیا سی میں اوہدے جنازے تے چلا واں' اج فیر کہنا ایں میری سس مر گئی اے۔ آکھن لگا "میں کدوں اکھیا اے اوہ مر گئی اے' میں تے آکھیا اے میں اوہدے جنازے تے چلا واں۔"...... میں پچھیا "توں گھر جوائی کیوں بنیا؟" آکھن لگا "پکا تے پتہ نہیں پر مینوں شروع توں ای بھیڑے دے گھر تک اپڑن دی عادت سی۔" حضرت آدم وی تے دنیا وچ گھر جوائی ای سن کیوں جے ایہہ دنیا حضرت حوا پاروں بنی' ایسے لئی صوفیاء وی ایہوں سوہرا پنڈ ای آکھدے نیں۔

گھر جوائی وچ ایہہ خوبی وی اے کہ میں کسے گھر جوائی نوں دوجا ویاہ کردیا نہیں ویکھیا۔ فیر گھر جوائی نوں جہیز وی نہیں دینا پیندا اے۔ اک سیانے آکھیا اے جے چاہندے او تہاڈے سوہریاں نال چنگے تعلقات ہون تے سوہرے جایا کرو۔ جے چاہندے اوہ بہت چنگے تعلقات ہون تے سوہرے نہ جایا کرو۔ گھر جوائی دی اکو سس ہندی اے...... مینوں کوئی پچھے سس دی جمع کیہ ہوندی اے تے میں کہواں گا سس واحد وی ہووے تے فیر وی جمع بلکہ مجمع ہوندی اے۔ دوجے ملکاں وچ اک توں بوہتے ویاہ کرن والیاں نوں سزا ملدی اے۔ ساڈے ہاں وی دو تن ویاہ کرن والے نوں جو سزا ملدی اے' اوہ ہے دو تن سساں۔ اک گھر جوائی نے آکھیا سی میری سس اینی کوہجی اے کہ اک وار اوہدی اکھ وچوں اتھرو نکلیا تے گل تیکر اپڑیا' پر چہرے نوں اک نظر ویکھدیاں ای اکھ ول واپس نہس پیا۔ گھر جوائی ہر چیز سوہریاں لئی حاصل کردا اے' سوائے اک چیز دے جنہوں اوہ اپنے لئی حاصل کردا اے' اوہ وے "السر"...... بڈھی نوں گھر رکھن لی دواواں تے پیکے گھلن لئی دعاواں دی لوڑ ہوندی اے۔ گھر جوائی اوہ بندہ اے جیہڑا ایہہ کہہ سکدا اے کہ جدوں دا میرا ویاہ ہویا اے میری بڈھی اپنے پیکے گھر ای اے۔ مکدی گل ایہہ وے کہ نوکر تے گھر جوائی وچ ایہہ ای فرق اے کہ نوکر NO کر سکدا اے۔

کاہلیاں

موچی اوہنوں کہنا چاہیدا اے جیہدے پیر وچ موچ آئی ہووے۔ انج ای بخاری اوہنوں کہنا چاہیدا اے جنہوں بخار چڑھیا ہووے۔ میں تے فاتح' فاتحہ پڑھن والے نوں تے کاھلا سست تے کاھل نوں سمجھداساں۔ مینوں اج تک سمجھ نہیں آئی کہ اردو وچ "کاھل" سست نوں کہندے نیں پر ایہہ سست جدوں پنجاب وچ آؤندا اے تے کاھل ای پادیندا اے۔ میں ہمیشہ دیر کرن وچ بڑی پھیتی کرناواں۔ کہندے نیں جیہڑا سست ہوندا اے' اوہنوں کویل ہو جاندی اے' حالانکہ کاھلے نوں بوہتی کویل ہوندی اے۔ جے اوہنوں کویل نہ ہوئی ہووے تے اوہنوں ایناں کاہلا پین دی کیہ لوڑ اے؟

میں کاھلا نہیں پیندا۔ مینوں امید ہوندی اے بھئی ویلے تے اپڑای جانواں گا پر بھولا کہندا اے امید تے زنانہ صفت اے ایسے لئی زنانیاں ای امید نال ہوندیاں نیں۔ اوہنوں کون دسے کہ امید نال تیلا تیلا رلائیے تے آہلنا بن دا اے' جے امید نہ ہووے تے تیلا تیلا رل کے جھاڑو ای بن دی اے۔ ہوسکدا اے اوہ کہوے کاھلا ہونا وی زنانہ صفت اے' زنانیاں تے جوان ہون وچ وی کاہلی ای کردیاں نیں۔ اوہ تے اینیاں کاہلیاں ہوندیاں نیں کہ ہالی وڈ وچ اک اداکارہ ویاہ کرن لئی اپنے لاڑے نال چرچ جارہی سی' رستے وچ کار خراب ہوگئی تے لاڑے نے آکھیا: "میں ہنے جا کے مستری لے آناواں' ذرا دیر ہو جائے تے اپنی کاہلی نہ کرنا کہ میں آنواں تے ولیمہ ہو رہیا ہووے۔" بھولا ہر کم وچ کاہلی کردا اے اوہ پیدا وی ستویں مہینے ہویا سی۔ اپنی کاہل کردا اے کہ کم شروع کرن توں پہلاں ای کم مکادیندا اے۔

آکھدا اے توں تے لکھاری ایں ایس لئی توں تے ست ای ہوویں گا۔

میں پچھیا تینوں کس طرح پتہ لگا کہ میں لکھاری آں؟

کہن لگا "کل جدوں توں مریض ویکھ کے نکلیا تے......"

"کیہ میں تھرمامیٹر کن وچ اڑایا ہویا سی؟" میں پچھیا۔

کہن لگا "نہیں میں مریض دے منہ وچ پین (Pen) ویکھ کے اندازہ لایا۔"

ویسے ساڈے شاعراں دی سستی دا ایہہ حال اے کہ میں اک صحافی نوں دسیا کہ میں بیمار بارہ بنکوی نوں ملن گیا تے اوہ نہار رہیا سی، میں مڑ آیا۔ فیر گیا تے اوہ فیر نہار رہیا سی۔ تے صحافی نے آکھیا، اچھا تے دوجے سال وی تسیں ملیوں بغیر ای مڑ آئے۔ ایویں ای کسے آکھیا کہ میں ساغر صدیقی نوں ملن گیا تے اوہ نہار رہیا سی تے دوسرے آکھیا "اچھا ایہہ اوس زمانے دی گل اے جدوں ساغر صدیقی نہاندا ہوندا سی۔" ہن تے زمانہ اینا کاہلا پئے گیا دے کہ تنیں منٹی ٹیلی فون تے نکاح ہو جاندے نیں۔ شکر اے اجے تک فون تے بندہ صرف خاوند ہی بن سکدا اے، پیو نہیں بن سکدا۔ جدوں انسان جنگل وچ رہندا سی اوہنوں کوئی کاہلی نہیں سی ہوندی۔ زنانیاں سبز پتیاں نال اپنا وجود کج دیاں تے اوہ بیٹھا پت جھڑ دے موسم نوں اڈیکدا رہندا۔ میں وی اینا ست ہوندا ساں کہ اک وار سکولے ماسٹر ہوراں آکھیا تہاڈے وچوں جیہڑا سب توں ست منڈا اے اوہ ہتھ کھڑا کرے، اوہنوں انعام دیاں گا۔ میرے توں علاوہ ساریاں منڈیاں ہتھ کھڑے کیتے، پر ماسٹر مینوں انعام دتا کہ میں توں اینا ست ایں کہ توں ہتھ کھڑا کرن دی وی کھیچل نہیں کیتی۔

رب نے بندے نوں کاہلی وچ بنایا۔ پر حوّانوں بعد وچ آرام نال بنایا تا کہ اوہنوں اینا سوہنا بنائے کہ بندہ اوہنوں محبت کر سکے۔ پر زنانی نوں کم عقل بنایا تا کہ اوہ وی بندے نال محبت کر سکے۔ زنانی جنی کاہلی بول سکدی اے اونی کاہلی تے بندہ سن نہیں سکدا۔ بھولا کہندا اے زنانیاں اینیاں کاہلیاں ہوندیاں نیں کہ اوہناں دا کوئی اعتبار نہیں ہوندا۔ اک ایہو جہی بڈھی دا ایکسیڈنٹ ہویا، اوہنے آکھیا میرا تے کوئی قصور نہیں میں تے کھبے پاسے دا اشارہ دتا تے کھبے پاسے مڑ گئی۔ پچھے آؤن والے آکھیا آہو ایہہ ای تے

ٹکر ہون دی وجہ سی۔ ایہنے کھبے پاسے دا اشارہ د تا تے کھبے پاسے اِی مڑ گئی۔ بھولے دی
انج وی زنانیاں نال نہیں بن دی۔ اوہنے اپنی بڈھی نوں آکھیا:

''میں چاہناواں زندگی دے باقی چار دن تیرے نال گزاراں۔''

اوہ لڑن لگ پئی تے آکھن لگی ''توں صرف دناں دی گل ای کیوں کر رہیا ایں'
توں ضرور ہور ویاہ کرنا ہووے گا؟''

ویسے بھولا صرف ایس لئی سست نہیں رہندا کیونکہ اوہنے اک حکیم دا اشتہار پڑھ
لیا اے جیہدے وچ سستی نوں مردانہ بیماری لکھیا ہویا سی۔

ساہنوں راتیں گھر جان دی کاہلی ہوندی اے تا کہ چھیتی سوں سکیے تے فیر چھیتی
اٹھ سکیے۔ چھیتی اٹھ کے چھیتی نال دفتر جا سکیے۔ ساری کاہلی اسیں آرام لئی نہیں کاہلی
کرن لئی کرنے آں۔ اسیں لوگ اینے کاہلے آں کہ ککڑ نوں پیدا ہون توں پہلاں ای کھا
جانے آں۔ بھولا تے ایناں کاہلا اے کہ ہفتے نوں سویرے ویلے سر دفتر پہنچن لئی اوہ
جمعے نوں سویرے ای دفتر ول روانہ ہو جاندا اے۔

انگریزی محاورہ اے کہ روم اک دن وچ نہیں بنیا۔ جیہدی وجہ شاید ایہہ وے کہ
روم سرکاری ملازماں نے بنایا سی۔ مینوں کوئی پچھے اک سرکاری ملازم نالوں سست کون
ہو سکدا اے تے میں کہواں گا ''دو سرکاری ملازم۔''

کاہلی دا زمانہ اے۔ ویلا ایناں گھٹ اے کہ پہلاں جتھے پنج پنج چھ چھ دناں دے
ٹسٹ میچ ہوندے سن، ہن تے ہار جت لئی لوکی ون ڈے ای ویکھدے نیں۔ لگدا اے
آون والے دناں وچ دوناں ٹیماں دی ہار جت دا فیصلہ منٹ وچ ٹاس کر کے ہویا کرے
گا۔ انج کھڈاریاں تے لوکاں دا وقت بچے گا۔ ایسے کاہلی پاروں اج دا دور فاسٹ بالر تے
فاسٹ فوڈ دا اے۔ کہندے نیں کاہلا باؤلر عمران خان اک وار بولنگ کرا رہیا سی' پہلا
بال آف سٹیمپ سی' سدھا وکٹ کیپر دے ہتھ وچ گیا۔ دوجا تیجا تے چوتھا بال وی انج ای
گزر گیا۔ بیٹسمین بت بن کے کھلو تا رہیا ایتھوں تک کہ پنجویں بال تے امپائر نے آکھیا
''نو بال'' تے بیٹسمین بولیا:

''مینوں تے شروع وچ ای پتہ چل گیا سی کہ ایہدے کول بال نہیں ہیگا' تسیں

تے ہن نوبال آکھیا اے۔"

فلم والیاں نوں اینی کاہلی ہوندی اے کہ ہیروئیناں نوں کاہل وچ پورے کپڑے وی نہیں پان دیندے۔ فلماں والے کاہل وچ "آج شب کو" نوں وی "آجشبکو" بنا دیندے نیں۔ ہال چال نوں ہلچل بنا دیندے نیں۔ کجھ کاہل وچ انج ڈرائیونگ کر دے' نیں کہ لگدا اے کجھ سالاں بعد کار چلان لئی فلائنگ لائسنس لینا پوے گا۔ سڑکاں تے کارنال کار انج جڑ کے چلدی اے کہ بھولے نوں اپنی کار تے ایہہ اسٹکر لانا پیا کہ پراں ہٹ کے چل مینوں ایڈز اے۔ مینوں تے لگدا اے ایہناں خراب سڑکاں تے اینی خراب ڈرائیونگ کرن والیاں لئی ایہہ لکھ کے لانا پوے گا "کاہلی نہ کرو سڑکاں خراب نیں ورنہ جیہڑے بچ گئے اوہناں نوں سزا دتی جاوے گی۔" انج وی اگلی دنیا وچ پندرہ منٹ پہلاں پہنچن نالوں ایس دنیا وچ پندرہ منٹ مگروں پہنچنا بہتر اے۔

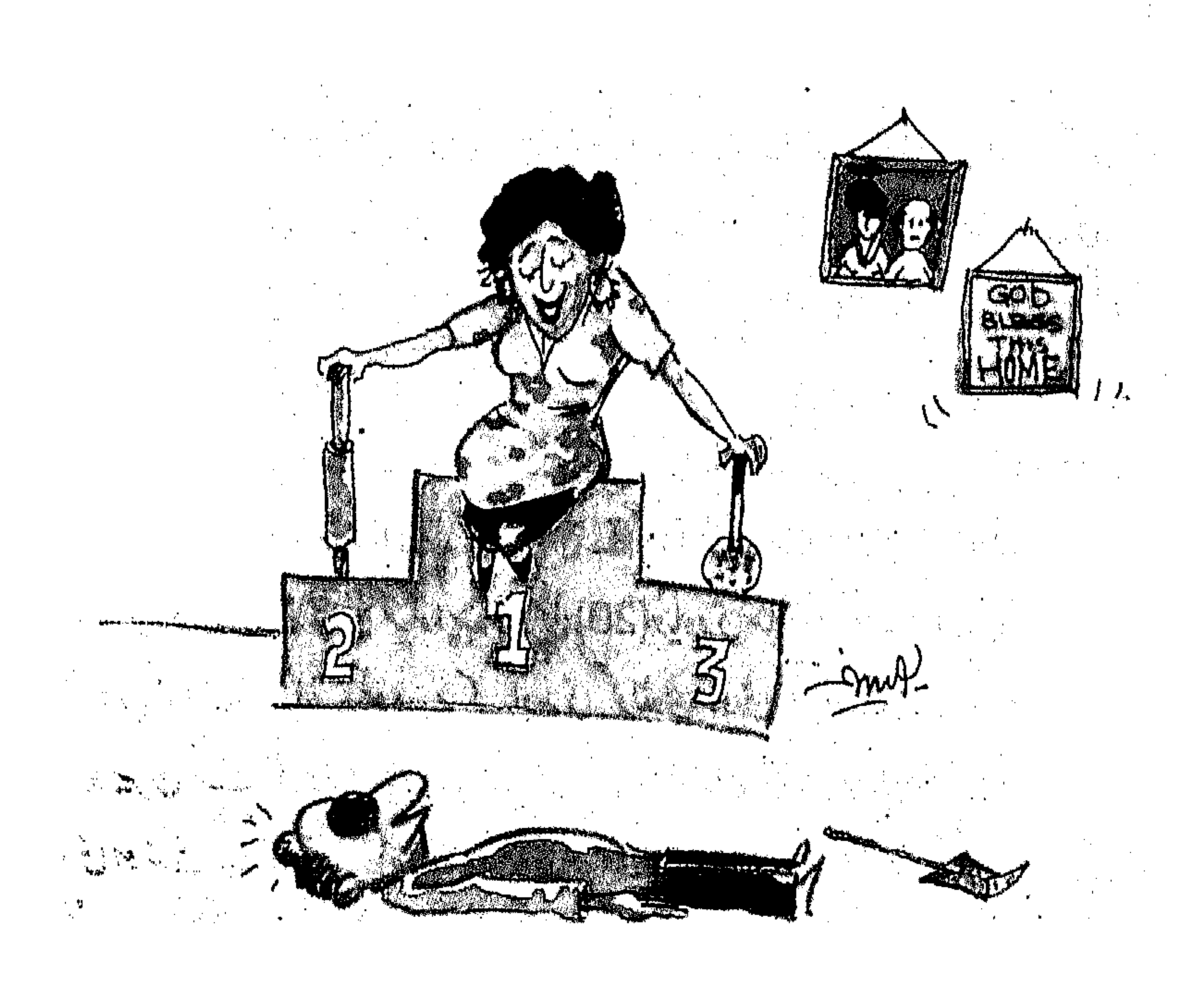
امریکہ ساتھوں ایناں اگے وے کہ اوہنوں اوہ وی پتہ اے جو اسیں اجے دس سال بعد کرنا اے۔ ایہہ ای نہیں اوہناں نوں تے ساڈے دس سال بعد ہوون والے الیکشن دے نتیجے دا وی پتہ اے۔

بال تے بڈھے وچ ایہہ فرق ہوندا اے کہ بال شیشے دے سامنے عجیب جہیاں شکلاں بناؤندے نیں تے بڈھیاں سامنے شیشے عجیب جہیاں شکلاں بناؤندے نیں' پر کہندے نیں کاہلیاں کرن والے کدی بڈھے نہیں ہوندے۔ ہے وی ٹھیک' بڈھے ہون لئی بڑی عمر چاہیدی اے تے کاہلیاں کرن والے ایناں کتھے اڈیک سکدے نیں۔

بڈھی

پنجابی وچ تیویں نوں بڈھی خورے ایس لئی کہندے نیں کہ ساڈی وسوں وچ زنانی بڈھی ہونی اودوں شروع ہوندی اے جدوں اوہدا ویاہ ہونداا ے۔ میں تے آکھنا واں جے گھر وچ بڈھی نہ ہوندی تے بندے نوں وی اپنے بڈھے ہون دا پتہ نہ چلدا۔ کوئی میتھوں پچھے میری پسند دی اداکارہ کیہڑی اے تے میں کہواں گا ''بڈھی'' کیوں جے ایہہ گھر وچ باورچن تے بال کھڈان والی توں لے کے پاس تک دارول کردی اے تے رول دیندی اے۔ سوہنی بڈھی بندے دی سب توں قیمتی شے ہوندی اے۔ ایسے لئی اوہدے بندے دی وی اوہ ای حالت ہوندی اے 'جیہڑی لکھاں روپے سرہانے رکھ کے سون والے دی' وچارے نوں سُتیاں پیاں وی اک اکھ کھول کے رکھنی پیندی اے۔

کوئی میتھوں پچھے بندہ سب توں بہادر کتھے ہونداا ے؟ گھر یا گھروں باہر...... تے میں کہواں گا: ''گھر وچ' خاص کر اوس ویلے جدوں گھر والی باہر ہووے۔'' ویاہ توں پہلاں بڈھی دیاں اکھاں کدی ہرنی ورگیاں لگدیاں نیں تے کدی مچھی ورگیاں۔ پر ویاہ توں بعد اکھاں طوطے ورگیاں لگدیاں نیں۔ ویاہ توں بعد بڈھی کنوں گھٹ سن دی اے' اکھوں بوہتا سن دی اے۔ جے اوہ دو منٹ لئی چپ بیٹھے تے سمجھ لوو اوہنوں داڑھ پیڑ اے تے جے نہ چپ بیٹھے تے فیر نری سر پیڑ اے۔ اوہ جدوں وی بول دی اے آواز دی رفتار نال بولدی اے۔ اوہدی واج صاف سنائی دیوے بھاویں نہ دیوے' اوہدی چپ صاف سنائی دیندی اے۔ جدوں بولدی اے تے خوبصورتی ونڈدی اے۔ واقعی دو چار گلاں توں بعد پتہ لگداا ے اوہدی ساری خوبصورتی ونڈی گئی اے۔ پر چنگی بڈھی اوہ ای

2
1
3
GOD
HOME

ہوندی اے جیہدی واج بندے دے قد نالوں اچی نہ ہووے۔ کہندے نیں بڈھی دی نبض 100 فی منٹ توں ودھ جائے تے ڈاکٹر نوں وی وکھاؤ تے جے زبان 100 لفظ فی منٹ توں گھٹ جاوے تے فیر وی ڈاکٹر نوں وکھاؤ۔

اپنی بڈھی کدی جوان نہیں لگدی تے دوجیاں دی بڈھی کدھی بڈھی نہیں لگدی۔ بڈھی خاوند نوں اپنا "بندہ" کہندی اے ایسے لئی میرا یار "ف" کہندا اے مینوں نیلی چھتری والے نے نہیں نیلی سُتھن والی نے "بندہ" بنایا اے۔ عرباں وچ غریب اوہنوں متھدے نیں جیہدے کول اکو بیوی ہووے۔ پر مغرب وچ تے دوجے ویاہ دی وی سزا اے۔ ساڈھے ایتھے وی دوجے ویاہ دی سزا اے' تے اوہ اے دو سساں۔ سس تے اک وی بوہتی ہوندی اے پر کیہ کریئے اک توں گھٹ سس ہو نہیں سکدی۔ ساڈے ایتھے داج وچ جیہڑیاں چیزاں ملدیاں نیں اوہناں وچوں جیہڑی سب توں مہنگی پیندی اے اوہ سس ہوندی اے۔

بڈھی ہیر ہووے تے بندہ ہیر پھیر وچ آای جاندا اے۔ بڈھی صاحباں ہووے تے مرزا' مرزائی ہو جاندا اے۔ ہالی وڈ وچ تے کوئی بڈھی ویاہ دی ویہویں (20) سالگرہ منارہی ہووے تے یقین کرلوایہہ ویویں (20) ویاہ دی سالگرہ ہووے گی۔ یورپ وچ لو میرج اینی کامیاب ہووے کہ اوہدی گولڈن جوبلی آجاوے تے یقین کر لینا "لو میرج" کسے فلم داناں ہووے گا۔ میں "ف" کولوں پچھیا' پنجابن بڈھی کس طرح دی ہوندی اے؟ "ف" کہن لگا "جیہڑی رنگوں انگریز' والاں تو اطالوی' اکھوں مصری' نکوں یونانی' لکوں ایرانی' دندوں امریکی' بلاں توں جاپانی تے چالوں اسپینی لگے۔" باہر دے ملکاں وچ بڈھی دی اینی منی جاندی اے کہ لاس اینجلس وچ اک رنگ روغن دی ہٹی دی کندھ تے ایہہ بورڈ لگا سی کہ جیہڑا خاوند آپ رنگ پسند کرنا چاہندا اے اودھے کول اودھی بڈھی دا تحریری اجازت نامہ ہونا چاہیدا اے۔ جنوبی مراکو دیاں بڈھیاں تے لیڑے وی پیراں نال دھوندیاں نیں کیوں جے ہتھاں نال دھون لئی جھکنا پیندا اے تے اوتھے جے بیوی جھک جاوے تے لوکی اوہنوں بیوی نہیں خاوند کہن لگ پیندے نیں۔ پر ساڈے پنڈاں وچ بندہ اپنی بڈھی نوں ہفتہ نہ کٹے تے بڈھی سمجھدی اے بندہ میرے

نال غصے وے۔ ملائیشیا وچ تے پہلی بڈھی چھڈ کے دوجی تیجی چوتھی بڈھی کرن تے تفریحی ٹیکس لگدا اے۔ پچھیا! پہلی بڈھی کرن اتے ٹیکس کیوں نہیں لیندے؟ کہیا" لینے آں پر بڈھی کولوں۔"

بندہ صرف اک وار بڈھی دی پسند نوں اپنی پسند نالوں چنگا سمجھدا اے۔ ایہہ اودوں جدوں اوہدا ویاہ ہوندا اے۔ ویسے کہندے نیں جدوں بندہ بڈھی نوں کہوے' توں کدی مخول نہیں کر سکدی تے بڈھی نوں چاہیدا اے اوہنوں یاد کروائے کہ میں تیرے نال ویاہ نہیں کیتا! جیہدی بڈھی چنگی ہووے اوہدی عمر دونی ہو جاندی اے۔ پر جیہدی بڈھی چنگی نہ ہووے اوہنوں اپنی عمر دونی لگن لگ پیندی اے۔ میں اپنے یار "ف" کولوں پچھیا' بندے دا ویاہ کس عمرے ہونا چاہیدا اے؟ آکھن لگا! "ایسے عمرے۔" حالانکہ اوہدی پہلے ویاہ دی عمر رہی نہیں تے دوجے ویاہ دی ہوئی نہیں۔ ویسے بڈھے ویلے ویاہ کرن نالوں اوکھا کم اکو ای اے اوہ اے ویاہ نہ کرنا۔ جوانی ویلے جدوں ساڈے شاعر یار "ف" دی طبیعت خراب ہوندی تے اوہدے والد صاحب کہندے اینھوں لیڈی ڈاکٹر وکھاؤ۔ اوہ جوان لیڈی ڈاکٹر جدوں ایہدی بڈھی بنی تے اوہنے "ف" دا سارا کلام بکری نوں کھوادتا۔ شاعراں ایس ظلم تے احتجاج کیتا اوہناں وچوں کئی تے بکری لئی دوائی وی لے کے آئے۔

جیہڑا اپنی بڈھی کولوں نہیں ڈردا اوہ ویاہیا ای نہیں۔ کہندے نیں دودھ دا سڑیا لسی وی پھوکاں مار مار کے پیندا اے۔ ایسے لئی میرا اک شاعر یار اپنی بڈھی دی قبر تے انج پولے پیریں جاندا اے کہ کدھرے اوہ کھڑاک سن کے اٹھ نہ کھلوئے۔ ایسے لئی اوہنے چھیتی نال بڈھی دی قبر پکی کرن دی کیتی۔ کہندے نیں قبراں پکیاں ہونیاں اودوں دیاں شروع ہوئیاں جدوں دی اک بندے دی بڈھی قبر وچوں زندہ ہو گئی۔

بڈھی دے لیڑیاں نوں بوجے نہیں لگے ہوندے' بڈھی دا بوجا بندے دی قمیض نوں لگا ہوندا اے۔ کجھ دے نیڑے بڈھی پیر دی جتی اے شاید ایسے لئی اوہنوں مسیتے نال نہیں کھڑدے۔ خاوند چنگا نہ وی ہووے فیر وی بڈھی کول خوش رہن لئی سو گلاں نیں۔ ویہلی بہہ کے اوہناں بندیاں دی لسٹ بنائے جنہاں بندیاں نال اوہدا ویاہ ہو سکدا

سی تے فیر خوش ہووے کہ اوہناں نال نہیں ہویا۔ بڈھی اوددوں بولدی اے جدوں اوہنے کوئی خاص گل نہ کرنی ہووے۔ جدوں کوئی خاص گل کرنی ہووے اوددوں اوہ مونہوں نہیں بولدی۔ بیوی ہونا اک کیفیت اے ایہہ کیفیت کدی بندے تے آوندی اے تے کدی بڈھی تے۔

بڈھی وی اپنے گھر وچ شیر ہوندی اے جیہڑی بڑے بڑے شیر 'خوار بلکہ شیر خوار کر دیندی اے۔ میرا یار ''ف'' کہندا اے ویاہ کرنا شیر دے منہ وچ ایہہ جانن لئی ہتھ دینا اے کہ اوہدے منہ وچ کنے دند نیں۔ ایہدے وچ اوددوں تک ستے خیراں جدوں تک تسیں شیر دے دند گن دے او' مسئلہ اوددوں پیندا اے جدوں شیر تہاڈیاں انگلیاں گنن لگ پیندا اے۔ پنجابن بڈھی دا سر اردو سپیکنگ بڈھی نالوں بوہتا بھاری ہوندا اے' پر اردو سپیکنگ بڈھی دا پیر پنجابن نالوں بوہتا بھاری ہوندا اے۔

سالی ادھے گھر والی اے۔ کدی کدی سالی ادھی گھر والی وی ہوندی اے۔ کجھ تے خشک سالی توں مراد وی اوہ سالی لیندے نیں جیہڑی خشک طبیعت ہووے۔ خشک سالی گھر تے ملک دوناں لئی چنگی نہیں ہوندی۔ بیوہ اوس بڈھی نوں کہندے نیں جیہڑی اوددوں تک خاوند نال رہووے جدوں تک خاوند مر نہ جاوے۔ پہلے زمانے وچ بندہ ہر قسم دی بڈھی نال گزارا کر لیندا سی' جس دی وجہ ایہہ سی کہ بجلی نہیں سی ہوندی۔ خاوند سارا دن باہر کم کر کے رات نوں جدوں گھر آوندا تے بجلی نہ ہون دی وجہ نال بیوی ویکھنی نہ پیندی تے آرام نال حیاتی لنگھ جاندی۔ اج کل جس بڈھی دا خاوند شام ہوندیاں ای گھر آن دی کرے ایہہ بندہ اوہ نہیں ہوندا جنہوں اپنی بڈھی نال پیار ہوندا اے' ایہہ اوہ ہندا اے جنہوں اپنی بڈھی تے شک ہوندا اے۔ بڈھی نوں سمجھانا تے خاوند نوں سمجھنا سوکھا نہیں۔ بڈھی جوانی وچ غزل تے بڑھاپے وچ پزل ہوندی اے۔ اردو وچ بڈھیاں نوں مستورات کہندے نیں جیہدا مطلب اے حمید ہوراں ایہہ دسیا کہ مستورات اوہناں نوں کہندے نیں جیہڑیاں رات نوں مست کرن۔

بڈھیاں دا جدوں تیکر ویاہ نہیں ہوندا اوہناں دا طول بڑا طویل ہوندا اے پر ویاہ توں بعد عرض وچ اوہ اضافہ ہندا اے کہ کیہ عرض کراں۔ چنگی بھلی چھمک جئی کڑی

ابوالہول بلکہ ام الہول بن جاندی اے۔ اک سیانے نے آکھیا مینوں سمجھ نہیں سی آوندی، بوہت ساریاں زنانیاں ویاہ ویلے روندیاں کیوں نیں پر میں جدوں بوہت سارے سہرے چک کے ویکھے تے وجہ دِس پئی۔ ساڈے یار زخمی دی ساری عمر لنگھ گئی تے آخری عمرے جاکے رب نے اوہدی نکی دھی نوں چن جئی ماں دتی۔ اک وار بس وچ اک بڈھی چڑھی، ننگے پیریں سی۔ ہتھ وچ ٹُٹی جتی، زخمی صاحب ہوراں چھیتی نال اٹھ کے اوہنوں تھاں دتی۔ میں پچھیا ایہہ کیوں کیتا؟ کہن لگا "نکے ہوندیاں توں ای زنانیاں دا بڑا احترام کرناں واں خاص کر کے اوڈوں جدوں اوہناں دے ہتھ وچ جتی ہووے۔"

بڈھی تے ڈاکو وچ اک گل مشترک اے پئی دونویں سینہ تان کے لٹ دے نیں۔ "ف" نوں اک سیانے دسیا جے تسیں اچانک کسے اوپرے کمرے وچ وڑو جتھے عربی بڈھی ننگی بیٹھی ہووے تے اوہ سب توں پہلاں اپنا منہ لکائے گی۔ روسی بڈھی ہوئی تے سب توں پہلاں اپنے کپڑے لکائے گی، جے امریکن ہوئی تے سب توں پہلاں آون والے نوں لکائے گی۔ پر جے پنجابن ہوئی تے مارن لئی جتی لکائے گی۔ بڈھیاں نویں نویں ڈیزائناں دے کپڑے بندیاں نوں خوش کرن لئی پاندیاں نیں حالانکہ بندیاں نوں خوش کرن لئی کپڑے پانا ضروری تے نہیں۔

نائیجیریا دے کجھ علاقیاں وچ تے بڈھی دا وزن کر کے ویکھدے نیں۔ جیہدا وزن بوہتا ہووے بندے نوں اوس نوں بیوی بنان لئی اونے ای بوہتے پیسے دینے پیندے نیں۔ ساڈے ہاں وی بوہتے وزن والی بڈھی نوں بوہتے پیسے دینے پیندے نیں پر پنجابی تے پشتو فلماں دے فلمسازنوں۔

بندے نوں چاہیدا اے کہ اپنی بڈھی نوں خوش رکھے بھاویں ایہدے لئی سوہرے دا اک اک پیسہ لگ جاوے۔ چنگا کتا اوہ ہندا اے جے گھر وچ کجھ نہ ہووے فیر وی گھر دی راکھی کرے تے چنگا خاوند اوہ ہندا اے جیہدی بڈھی گھر وچ نہ وی ہووے فیر وی اوہدی شکل توں لگے کہ گھر ای اے۔ خوبصورت بڈھی اوہ ہندی اے جیہڑی تہانوں چنگی لگے تے خوب سیرت اوہ ہندی اے جنھوں تسیں چنگے لگو۔ مرد بے شرم ہو جائے تے اوہ مرد نہیں رہندا تے جے عورت بے شرم ہو جائے تے اوہدی نسل وچ کوئی مرد

نہیں رہندا۔ جیویں کڑی موٹی ہو جائے تے فیر اوہنوں کڑی نہیں کہندے، موٹی کہندے نیں۔ انج ای بڈھی بے شرم ہو جائے تے فیر اوہنوں بڈھی نہیں بے شرم ای کہندے نیں۔ بڈھی دے ہتھ وچ بڑا جادو ہوندا اے۔ منٹ وچ سو دے نوٹ نوں دس دا نوٹ بنا دیندی اے۔ بڈھی کدی غلطی کردی اے کہ نہیں ایہہ تے مینوں نہیں پتہ، پر میں اک بندے کولوں پچھیا "توں کدی غلطی کیتی؟" کہیا "آہو۔ میں ویاہیا ہویاں واں۔" بڈھی ویاہ توں بغیر انج ای اے جیویں پڑھیا لکھیا بندہ نوکری توں بغیر۔ پر ایہہ گل پکی اے بھئی سب توں چنگی بڈھی ہون والی بڈھی ای ہوندی اے۔

چاچاچِک چُک

اوہنو چاچاچک چُک ایس لئی کہندے نیں کہ موصوف ہر ویلے ایوان اقتدار دی
چک چُک کے چا۔ چا کردے رہندے نیں۔ جدوں پتہ لگے حکومت کمزور ہورہی اے،
ایہہ اپنے آپ نوں طاقتور محسوس کرن لگے پیندے نیں۔ ہول ٹائم سیاست دان نیں۔
گھڑی انج جاندے نیں جیویں کنویسنگ تے جارہے ہون۔ جام صادق نے جدوں
سندھ وچ سیاست نوں جام کیتا ایہہ جام توں بغیر ای ہر رات سون توں بعد تے صبح
اٹھن توں پہلاں ملک دے وزیراعظم ہندے۔ ایسے لئی کوئی سویرے سویرے اٹھا
دیندا تے اوہدے ول انج دیکھدے جیویں نواز شریف، صدر اسحاق ول ویکھدا اے۔
پیدائشی سیاست دان نیں۔ جدوں پیدا ہوئے تے پہلاں بولنا سکھیا فیر سننا سکھیا۔ نکے
ہندیاں توں ای کناں نوں اوہ گلاں چنگیاں لگدیاں جنہاں تے غور کردے تے اوہناں دا
کوئی مطلب نہ نکلدا۔ میرا اک یار آکھدا اے میرے تن بھرا نیں۔ تے تنے اکو کم
کردے نیں اک جیب کترا، دوجا پولیس وچ اے تے تیجا سیاست دان اے۔ سیاست تے
ہن سیاہ ست اے۔ اک بندہ چاچا چک چک دی نجی زندگی دا سکینڈل اچھال رہیا سی۔
میں آکھیا۔ ”آخر توں اوہدی ذاتی زندگی دے سکینڈل نوں ایناں کیوں چک رہیاویں؟
کہن لگا: ”ایس لئی کہ اوہ سیاست دان اے“ میں آکھیا ”جے اوہ سیاست دان اے تے
توں ای شرم کرلے“ کہن لگا ”کیوں کراں میں وی سیاست دان آں۔“
شکل توں کسے ورگے نہیں لگدے۔ شکلوں تے اپنے ورگے وی نہیں لگدے۔
البتہ قانون ایناں پسند اے کہ پہلی نظرے ”قانون گو“ ای لگدے نیں۔ اوہناں وچ

بڑیاں خوبیاں نیں، تن وڈیاں وڈیاں خوبیاں ایہہ نیں نمبر 1...... نمبر 2...... نمبر 3......
جے مینوں اک وی یاد نہیں آ رہی تے ایہہ میری خامی اے...... پسندیدہ چیز اخبار تے ہر اوہ چیز جیہڑی اخبار وچ لپیٹی جاندی اے۔ اخبار ایس لئی پسند اے کہ ایہدے وچ ہر قسم دے پڑھن والیاں لئی مواد ہوندا اے، ایہہ ای نہیں، نہ پڑھن والیاں لئی وی مواد ہوندا اے۔ سیاست دان زنانیاں تے اخباراں دیاں صرف سرخیاں ای ویکھدے نیں پر چاچا جی دن وچ دو وار اخبار پڑھدے نیں۔ اک وار اودوں جدوں اوہنادا پڑھن نوں دل نہیں کردا۔ پڑھن دا ایناں شوق سی کہ جدوں کالج پڑھدے سن اپنے ابے نوں لکھ بھیجیا کہ مینوں غالب، میر، گوئٹے تے فیض دا پورا سیٹ گھل دیو تے نال کجھ پڑھن لئی وی بھیج دینا۔

میں اینہاں نوں اودوں دا جاننا واں جدوں ہجے بقول شخصے ایہناں دے وال سفید سن۔ ہن وال ادھے سفید تے ادھے سیاہ رکھے نیں تا کہ کہہ سکن کہ اسیں سیاہ و سفید دے مالک آں۔ اوہناں محفلاں وچ جاندے نیں جتھے جان والے لئی 20 قدم دا فاصلہ ہووے تے اوتھوں آن والے لئی اوہ 30 قدم دا ہوندا اے۔ دوجیاں دے کم نہس کے کردے نیں ایسے لئی دوجے کم پچھوں دسدے نیں ایہہ پہلاں نہس پیندے نیں۔ یوگنڈا وانگوں ساڈے ہاں وی وڈا لیڈر پچھاننا کوئی مشکل نہیں۔ یوگنڈا وچ ایس لئی بندے دیاں بڈھیاں گن دے نیں، جس دیاں بوہتیاں ہون اوہ وڈا بندہ تے وڈا لیڈر۔ اوتھے بڈھی نوں بندے دی خوبی سمجھیا جاندا اے تے اوہ اک دوجے دیاں خوبیاں تے ای نظر رکھدے نیں۔ اوہنوں الیکشن نہ ہارن دے 361 ول آوندے نیں۔ اک ول ساہنوں وی آوندا اے اوہ ایہہ ہے کہ الیکشن نہ لڑو۔

ساڈی سیاست ایہو جہی اے کہ ایس رات وچ غریب نوں سورج نکلن دی کوئی امید نہیں۔ کوئی سورج نکلن دی پکی امید لائی بیٹھا اے تے یقین کر لو اوہ رات دی ڈیوٹی والا چوکیدار اے۔ سیاست دان پاکستان نوں جنت ورگا بنانا چاہندے نیں۔ کہندے نیں جنت وچ آدم تے حوا کول پان نوں کپڑے وی نہیں سن، رہن لئی مکان نہیں سی، تے کھان نوں کنک دا سٹا سی۔ ایس حساب نال اینی مہنگائی رہی تے

غریباں لئی پاکستان چھیتی ای جنت بن جائے گا......

موصوف سٹیج تے گھنٹہ گھنٹہ کجھ کہیوں بغیر بول سکدے نیں۔ اک فٹ بال میچ وچ اوہناں نوں مہمان خصوصی بنایا گیا۔ کمپیئر نے آکھیا بڑیاں ٹیماں حصہ لیا پر صرف دو ٹیماں ای فائنل وچ پہنچ سکیاں تے ایہناں فرمایا ساڈی حکومت کھیڈاں وچ ہور سہولتاں دیوے گی، انشاء اللہ ساڈی واری دو دی تھاں اٹھ دس ٹیماں فائنل وچ پہنچن گیاں۔ تقریبات وچ لیٹ جانا اوہناں نوں سوٹ کردا اے۔ ہر چیز سوٹ کردی اے سوائے اوس سوٹ دے جیہڑا اوہ پا کے تقریبات وچ آؤندے نیں۔ اج دا کم کل نہیں کردے، پرسوں کردے نیں، ساڈی سیاسی ہسٹری اصل وچ سیاسی ہسٹریا اے۔ میں ایہناں کولوں پچھیا "تسیں ملک دے بھلے لئی کیہ کیتا؟" آکھیا "میں کئی سال انگلینڈ رہیا۔" جدوں اوہ انگلینڈ سن میرے اک دوست نے اوتھوں لکھیا کہ میں "پلے بوائے" بھیج رہیاں واں۔ میں رسالہ اڈیکدار ہیا اوہنے ساڈا اک سیاست دان بھیج دتا۔

جٹ تے پھٹ بدھا ای چنگا۔ پر ایہہ اپنے خاندان دیاں کھل کے تعریفاں کردے نیں۔ لگدا اے ہنے کہن گے بجیرہ مردار میرے پیو ماریا سی۔ پولو پسند اے۔ ساہنوں وی پولو پسند اے۔ آہو! مار کو پولو۔ اوہناں دی زمین وچ کئی جنگل نیں جیہڑے سائیں سائیں نہیں کردے سائیں سائیں کہندے نیں۔

ووٹی نوں ووٹ دی مونث سمجھدے نیں ایس لئی دوناں نوں ودھان وچ لگے رہندے نیں۔ ذکر فکر دیاں محفلاں وچ وی چاچے ہوراں نوں اپنے ذکر دی ای فکر رہندی اے۔ لوکی کسے نوں بے عزت کر کے ایناں شرمندہ نہیں کر سکدے جناں ایہہ عزت کر کے شرمندہ کر چھڈ دے نیں۔ ہر دو تن مہینے بعد علاج لئی لندن ٹر جاندے نیں۔ جے طبیعت خراب نہ ہووے تے ایہہ چیک کران ٹر جاندے نیں کہ طبیعت خراب کیوں نہیں ہوئی، اللہ خیر کرے۔

الیکشن وچ ووٹ نہیں منگدے سیٹ منگدے نیں۔ سیٹ وی انج منگدے نیں جیویں سگریٹ منگ رہے ہون۔ اوس گل نوں راز رکھ سکدے نیں جس گل دا اوہناں نوں نہ پتہ ہووے۔ پی پی پی ایس لئی پسند اے کہ ایہہ ای پارٹی اے جیہڑی تن

وار کہندی اے "پی!" اج کل ہر سیاست دان اپنی آپ بیتی لکھ رہیا اے، جیہدی وجہ نال رائٹرز نوں روزگار مل رہیا وے۔ ایہناں آپ بیتی چھپوان لئی اک صحافی نوں تن لکھ دتے تے فیر جدوں اوہنے ایہناں دی آپ بیتی لکھ لئی، چاچے نے پڑھ کے اوہنوں نہ چھپوان لئی پنج لکھ دتے۔ اک وار کسے صحافی پچھیا "تسیں بیوواواں تے یتیماں بارے وی کجھ سوچیا؟" آکھیا "آہو! میں سوچ رہیا واں بیمہ کروا ای لواں۔" شکاری نیں، اوہ وی ایس طرح دے کہ شکار نوں نشانہ مار کے نہیں گراندے، گرا کے نشانہ ماردے نیں۔ جدوں اقتدار وچ ہوندے نیں تے لگدا اے ملک ایہناں توں بغیر چل ای نہیں سکدا، ٹر جاندے نیں تے سارے حیران ہوندے نیں کہ ایہناں دی موجودگی وچ ملک چل کس طرح رہیا سی؟

مرنا

مرنا مارنا پنجابیاں دی عادت اے۔ جیہڑا ذرا کو چنگا لگ جائے اوہدے تے مرن لئی تیار ہو جاندے نیں، جیہڑا بھیڑا لگے اوہنوں مارن لئی تیار ہو جاندے نیں۔ میرا یار ''ف'' کہنداا ے مرن داایہہ ای فائدااے کہ بندہ ویزے توں بغیر وی اک ملک توں دوجے ملک جاسکدا اے۔ فیر مرے بندے نوں ایکسیڈنٹ وچ سٹ لگن داوی ڈر نہیں رہندا۔ ہر بندے نوں جمدیاں ای مرن داروگ لگ جاندا اے۔ ہپی سمجھدے نیں پانی رب نے صرف پین لئی بنایااے ایس لئی اک ہپی نے کہیا مینوں تے مرن توں صرف ایس لئی ڈر لگدااے کہ مردے نوں نہاؤندے نیں۔

مرنا کیہڑا اوکھا کم اے، اک سیکنڈ لگدااے پر جیون لئی کئی ورہے لگ جاندے نیں۔ فیر وی اک سیانے وانگوں میں وی کہنا واں ''میں اپنیاں لکھتاں نال لافانی ہونا نہیں چاہندا، نہ مر کے لافانی ہونا چاہناواں۔'' پنجاب وچ تے وڈے نکیاں نوں گل گل تے ٹوکدے نیں۔ اوہ تے چاہندے نیں نکیاں نوں احتراماً وڈیاں توں پہلاں مرنا چاہیدا اے۔ میں اک جھوٹے نبی دے خاکے وچ لکھیا سی ''مینوں اوہدی اکو خوبی سب توں چنگی لگی اے، اوہ ایہہ کہ اوہ مر گیااے۔''

ساڈے ہاں بندے نوں صرف تن وار غور نال ویکھیا جانداا ے تیجی وار جدوں اوہ مرداا ے۔ جمن ویلے اوہ رونداا ے تے لوک ہسدے نیں پر مرن ویلے سارے رو رہے ہوندے نیں صرف مرن والے دے چہرے تے فاتحانہ مسکان ہوندی اے،

کیوں جے اوہ حیاتی دالما پینڈا مکا کے وننگ سپاٹ تے پہنچ چکیا ہوندا اے تے پچھے رہ جان والے رو رہے ہوندے نیں۔ اوہناں نوں پتہ اے جت اوہ ای اے جیہڑا گھٹ توں گھٹ ویلے وچ ایہہ پینڈا طے کر لوے شاید ایسے لئی سب توں گھٹ ویلے وچ حیاتی دا پینڈا طے کرن والے نوں روز حساب بناں حساب کتاب جنت وچ بھیج دتا جاوے گا۔ خورے ایسے لئی انگریزاں قانون بنایا اے جے بوہت سارے بندے اکو ویلے مر جان تے اوہناں وچ جیہڑا اوڈھے رتبے والا ہووے گا اونوں سب توں پہلا موت دی جوہ وچ پیر پاون والا منیا جاوے گا۔

جے کوئی پچھے جنت وچ جان لئی کیہ کرنا پیندا اے تے میں ایہہ ای کہواں گا "مرنا پیندا اے۔" جیہڑا مرن توں نہیں ڈر دا اوہ کوئی مریا ای ہو سکدا اے۔ مینوں اوہناں کولوں بڑا ڈر لگدا اے جنہاں نوں ڈر نہیں لگدا۔ ہر لڑائی شروع ہون دی کوئی وجہ ہووے نہ ہووے ہر لڑائی مکن دی کوئی نہ کوئی وجہ ضرور ہوندی اے، جیہدے وچوں اک وجہ ایہہ ہوندی اے کہ لڑن والے مک جاندے نیں۔ لڑائی موت دی جوانی تے امن ایہدا بڑھاپا ہوندا اے۔ ایسے لئی جنگ وچ بڈھے اپنے جواناں نوں دفناندے نیں تے امن وچ جوان اپنے بڈھیاں نوں۔ موت تحریکاں نوں زندگی دیندی اے تے تحریکاں موت نوں زندگی دیندیاں نیں۔

مرنا ایس لئی وی چنگا اے کہ اسیں ویکھیا اے مرن والے دیاں خوبیاں دنوں دن ودھ دیاں جاندیاں نیں تے اوہدے بھیڑے کم گھٹ ہون لگ پیندے نیں۔ ویاہ تے مرن وچ ایہہ فرق اے کہ ویاہ تے اکو وار ولیمہ کھوا کے بھگتا چھڈدے نیں۔ پر موت تے تیجا، ساتا، چالیا تے قل کنے ای ولیمے ہوندے نیں۔ فیر ویاہ دی سالگرہ تے گلے شکوے تے بے تعریفیاں ای کیتیاں جاندیاں نیں، پر موت دی سالگرہ تے مرن والے دیاں لبھ لبھ کے خوبیاں بیان کیتیاں جاندیاں نیں۔ خودکشی تے موت وچ ایہہ ای فرق اے جیہڑا کڈھ کے لیاؤن تے ویاہ کے لیاؤن وچ اے۔ انسان دی ترقی دا اندازہ جمن توں نہیں مرن توں لگدا اے۔ ایہہ انسان دی ترقی ای اے کہ مرنا منٹاں سکنٹاں دا کم ہو گیا اے پر جمن لئی ہجے وی نو مہینے لگدے نیں۔

حیاتی گلاب دا پھُل نہیں گلاب دا بوٹا اے۔ مرن تے نہ صرف مرن والے دی چھٹی ہو جاندی اے جے مرن والا وڈا لیڈر ہووے تے سکولاں وچ وی چھٹی ہو جاندی اے۔ مرن والے داد کھ کرنا وی اک فن اے "ف" نوں ایہدی جاچ نہیں۔ اک واری بزرگاں نال گیا۔ اوہناں نے جاندیاں ای مرن والے دیاں تعریفاں شروع کر دتیاں کہ اوہ ایناں چنگا سی کہ تہاڈا ای چاچا نہیں سی پورے محلے دا چاچا سی۔ "میرا یار "ف" کجھ نہ بولیا تے بزرگاں کہیا شرم کر کجھ توں وی بولیا کر۔ ہور کجھ نہیں تے ایہو دو لفظ بول دیا کر۔ اگلی وار اک محلے دار دی بڈھی مر گئی۔ دکھ کر کے آئے تے فیر بزرگاں اوہنوں بڑا جھڑ کیا۔ میں پچھیا "توں کجھ نہیں بولیا ہونا؟" کہیا "نہیں بولیا ساں، ایہو دو لفظ ای بولے سن جیہڑے اوہناں چاچے واری بولے سن۔"

کہندے نیں جیون دا سواد چالی (40) توں بعد آؤندا اے، پر مرن دا سواد چالی توں پہلاں آؤندا اے۔ انسان ایسے لئی اشرف المخلوق اے کہ اوہ کلا جاندار اے جنہوں پتہ اے کہ اوہنوں موت اک نہ اک دن آؤنی اے۔ جے اوہنوں ایہدا پتا نہ ہندا تے اوہ وی دوجے جانوراں وانگوں ہجے جنگلاں وچ ای رہ رہیا ہوندا۔ موت اوہ اعزاز اے جیہدے ملن توں بعد جنہوں کوئی پہلاں منہ نہیں سی لاندا، ہن سارے اوہدا منہ ویکھن لئی واری وچ لگے ہوندے نیں۔ جنازہ مرن والے نوں ایس اعزاز دے ملن تے سلامی اے۔ موت بندے نوں ایڈا اوڈا تے پاک بنا دیندی اے کہ رب توں بعد صرف اوہدے سامنے نماز پڑھی جاندی اے۔ موت نہ ہندی تے پنجابی ادب بیوہ دی جوانی وانگوں کسے پاسے جوگا نہ رہندا ہیر رانجھا، مرزا صاحباں تے سوہنی مہینوال ساریاں دے ویاہ ہوچکے ہوندے، ایہہ ای نہیں طلاقاں وی ہوچکیاں ہوندیاں۔

بندے دے مرن دیاں دو عمراں ہوندیاں نیں اک کسے تے مرن، تے اک ڈب مرن دی۔ پنڈاں وچ لوکی نہ مرن، تے مولوی بھکھے مرن لگ پیندے نیں۔ اک ایہو جہے ملاں کہیا تسیں لوکی میرے نال محبت نہیں کردے ایس لئی مینوں کدی کجھ نہیں دتا۔ تسیں اک دوجے نال وی محبت نہیں کردے ایس لئی کئی سالاں توں کسے میتھوں

نکاح نہیں پڑھوایا۔ تہاڈے نال خدانوں وی محبت نہیں ایسے لئی میرے ہوندیاں اج تک تہاڈے وچوں کسے نوں خدا نے اپنے کول نہیں بلایا۔ ساڈے سیاست داناں دا ایہہ حال اے کہ کہندے نیں اک سیاست دان دی عزرائیل جان کڈھن آیا۔ ویکھیا کہ اوہدے وچ تے جان ہے ای نہیں...... فرشتے واپس جا کے کہیا "اوہدے وچ تے جان ای نہیں کڈھاں کیہ؟" دوجے فرشتے پچھیا "اوہ کردا کیہ اے؟" کہیا "سیاست دان اے۔" دوجے فرشتے کہیا "جا جا کرسی وچ ویکھ، ایہہ اوہ تھاں اے جتھے پاکستان دے سیاست داناں دی جان ہوندی اے۔"

کہندے نیں صدر بش دے دور وچ امریکہ دی سیکرٹ سروس جیہدے وچ اینیاں کڑیاں سن کہ تسیں اوہنوں سکرٹ سروس کہہ سکدے او۔ اوس سروس نے آرڈر کیتا سی کہ پروٹوکول دا ہر سطح تے خیال رکھیا جاوے ایتھوں تک کہ جے کسے صدر بش نوں گولی مارنی ہووے تے پہلاں نائب صدر کوئل نوں مارے۔ ایسے لئی بوہت سارے لوک اکٹھے مرن تے تھوڑے جئے بچ جان تے سمجھ لو مرن والے بچ گئے۔ میرے یار "ف" نے آکھیا "مشرقی پنجاب وچ کال نال بندے مر رہے نیں۔" میں پچھیا "کیہڑا کال؟" آکھیا "انت کال تے ست سری کال۔" "ف" نے اک وار پنڈ دے ٹوبے کولوں پچھیا "تیرا پیو دادا کھوہ کڈھدیاں ڈب کے مر گیا تینوں کھوہ وچ اتر دیاں ڈر نہیں لگدا؟" اوہنے "ف" کولوں پچھیا "تیرا پیو دادا کتھے مریا سی؟" "ف" آکھیا "منجی تے ای پورے ہوئے سن۔" ٹوبے پچھیا "فیر تینوں ہر رات منجی تے پین لگیاں ڈر نہیں لگدا؟"

موت نہ ہندی تے حیاتی مکان دیاں کوششاں کیتیاں جاندیاں۔ جیہڑا موت دی دوا بناندا اوہنوں امن دا نوبل پرائز دتا جاندا۔ پر ایہہ ساڈی بدقسمتی اے کہ اسیں ایس انملی نعمت دی قدر نہیں کردے ایویں موت دے ڈر توں مر دے جانے آں۔ اسیں تیسری دنیا دے لوک ترقی کر کے زیادہ توں زیادہ دوجی دنیا وچ ای جا سکدے آں۔

عاشقاں نے محبوب ای دریافت نہیں کیتے موت وی اوہناں دی دریافت اے۔

قابیل نے محبوبہ لئی دنیاوچ پہلا قتل کیتا۔ عاشق تے محبوبہ دے بھرادا بڑا گوہڑا رشتہ ہندااے کیونکہ دنیادا پہلا عاشق وی تے محبوبہ دا بھرا سی۔ ایسے لئی محبوبہ اج وی لوکاں سامنے اپنے عاشق نوں اپنا بھرا ای آکھدی اے۔ کہندے نیں ڈاکٹر بندے نوں موت کولوں بچاندے نیں حالانکہ موت تے ڈاکٹراں نوں بچاندی اے۔ موت نہ ہندی تے ڈاکٹراں نوں فیس دین کون آوندا۔ دنیاوچ اوہ جگہ جتھے سب توں بوہتے بندے مرے اوہ کسے جنگ دا میدان یا سڑک نہیں اوہ منجی سی۔ اپنیاں تے دوای خواہشاں نیں: اک رب ساہنوں لمی لمی عمر دیوے تے دوجی ایہہ کہ جوانی دی موت نصیب ہووے۔

چل جُھوٹھا

مینوں جیہڑا بندہ کہوے میں کدی جھوٹ نہیں ماریا مینوں اوہدے تے بڑا ترس آؤندا اے۔ گونگے بندے تے کنہوں ترس نہیں آؤندا۔ جھوٹ تن طرح دا ہوندا اے سادہ جھوٹ، سفید جھوٹ تے سرکاری اعداد و شمار۔ کہندے نیں زنانیاں بندے نالوں بوہتے جھوٹ بول دیاں نیں۔ جیہدی وجہ ایہہ ای ہووے گی کہ اوہ بندیاں نالوں بوہتا بولدیاں نیں۔ خلیل جبران کہندا اے سچ تے دو بندیاں دا محتاج ہوندا اے اک سچ بولن والے دا تے دوجا سچ سنن والے دا پر جھوٹ کسے دا محتاج نہیں سگوں جھوٹ بولن والا اوہدا محتاج ہوندا اے۔

جھوٹ بولنا اک تخلیقی کم اے کیوں جے سچ بولن والا تے اوہ ای گل کردا اے جیہڑی ہوئی ہوندی اے، پر جھوٹا نویں گل کردا اے۔ جھوٹ بال بولے تے غلطی تے جے بزرگ بولے تے سچ ہوندا اے۔ مینوں اک بزرگ نے آکھیا میں اوس ویلے تک کدی جُھوٹ نہ بولیا جد تیکر میں دو سال دا نہ ہو گیا۔ میں سمجھنا واں بیوی نال سچ بولنا اوہنوں برا بھلا کہن دے برابر اے۔ اک ماں نے دھی کولوں پچھیا توں فلانے نال ویاہ کیوں کرنا چاہنی ایں؟ اوہنے آکھیا "ایس لئی کہ اوہ کہندا اے میں شہر دی سب توں سوہنی کڑی آں۔" ماں نے آکھیا "کر لے ویاہ۔ جیہڑا پہلے دن ای جھوٹ بولن لگ پیا اے چنگا خاوند ثابت ہووے گا۔" جھوٹے دی اینی قدر اے کہ محبوبہ جدوں کدی عاشق دی گل تے خوش ہووے اوہ ایہہ ای کہندی اے "چل جھوٹا"...... میں اک سیانے کولوں پچھیا انسان نے جھوٹ بولنا کدوں شروع کیتا؟ اوہنے آکھیا "جدوں بولنا شروع کیتا۔" سب توں سوہنا جھوٹ اوہ ہندا اے جنہوں کوئی سوہنا بولے۔ عورتاں جھوٹ

بول دیاں بڑیاں سوہنیاں لگدیاں نیں کیوں جے اوہ جھوٹ سچی مچی بولدیاں نیں۔ جیہڑی زنانی کہوے میں کدی جھوٹ نہیں ماریا اوہدے کولوں عمر پچھو۔ جے دس دیوے تو سمجھ لوو جھوٹ بول رہی اے۔ میرا یار "ف" کہندا اے میں اک کڑی نوں کہیا توں بڑی سوہنی ایں۔ تے اوہنے جتی لاہ لئی۔ اوس دن توں بعد میں توبہ کیتی اے کہ کدی جھوٹ نہیں بولاں گا۔

جیویں تسیں جاننا چاہو کہ ویکھن وچ سر پیٹر کس طرح دی لگدی اے تے پنجابی فلم ویکھ لوو تے جے جاننا چاہو کہ جھوٹ ویکھن وچ کس طرح دا ہندا اے۔ تے کسے سیاست دان نوں ویکھ لوو۔ کسے پچھیا پر ایہہ کس طرح پتہ لگدا اے کہ سیاست دان جھوٹ نہیں بول رہیا؟ تے دوجے جواب دتا "جے اوہدے بل ہلدے نظر نہ آون تے سمجھ لوو اوہ جھوٹ نہیں بول رہیا۔" کجھ کہندے نیں جے جھوٹ نہ ہندا تے ہر پاسے سچ ہوندا۔ ایہہ انج ای اے جیویں بندہ کہوے کہ پانی نہ ہوندا تے دودھ خالص ملدا۔

ہر کڑی نوں ایہہ بیماری بڑا تنگ کردی اے کہ ہر روز اوہدی عمر ودھدی رہندی اے۔ اوہ عمر نوں ودھن توں روکن لئی کئی ٹونے ٹوٹکے استعمال کردی اے پر اک دل میں دساں واں جیہدے نال عمر ودھن توں روکی جاسکیدا اے، اوہ ایہہ وے کہ جدوں وی کوئی تہاڈے کولوں عمر پچھے تسیں جھوٹ بولو۔ آون والے ویلے دے بارے جھوٹ نوں امید کہی دا اے۔ امید ادھا جھوٹ اے پر ادھا جھوٹ ادھے سچ نالوں گھٹ جھوٹا ہوندا اے۔ ناامید وچ وی امید ہوندی اے، کیوں جے ناامید لکھن لئی پہلاں بندہ "نا" لکھدا اے تے فیر "امید۔"

اوہ جگہ جتھے جھوٹ بولن لئی اک توں ودھ کے اک سیانا ہووے اوہ کورٹ اکھواندی اے۔ سچ نوں سچ ثابت کرنا اینا ای اوکھا اے جناں جھوٹ نوں سچ ثابت کرنا۔ یقین نہ آوے تے کسے وکیل کولوں پچھ لوو۔ میں سچ ساریاں سامنے ظاہر کردین دے حق وچ نہیں کیونکہ میں پردے دا حامی آں۔ سیانے کہندے نیں جھوٹ تے زنانی دونویں پردے وچ ای سجدے نیں۔ سچ تے ننگا ہوندا اے ننگا عریانی ای پھیلائے گا، ہوراں نوں وی ننگا کرے گا۔ جھوٹ مارنا ہر ایرے غیرے دے وس دی گل نہیں۔

بڑے ذہین تے تیز حافظے والیاں دا کم اے کیوں جے یاد رکھنا پیندا اے کہ کس بندے نال کیہ جھوٹ بولیا اے۔ سچ تے جھوٹ دا کیہ جوڑ، جنے چر وچ جھوٹ پوری دنیا دا پھیرا لا آؤندا اے سچ ہجے جتی ای پا رہیا ہوندا اے۔ سچ تے بندہ بغیر سوچے سمجھے وی بول سکدا اے سگوں بغیر سوچے سمجھے ای بولدا اے۔ کہندے نیں جھوٹے دے پیر نہیں ہوندے۔ ایہہ من وی لیے تے فیر ایہہ وی مننا پوے گا کہ اج کل سچے دا سر نہیں ہوندا۔ کسے سیانے دا اکھان اے کہ مینوں امیر ہون دا ول تے نہیں آوندا پر غریب ہون دا کلیہ میتھوں پچھ لوو، اوہ ایہہ وے کہ ہمیشہ سچ بولو۔

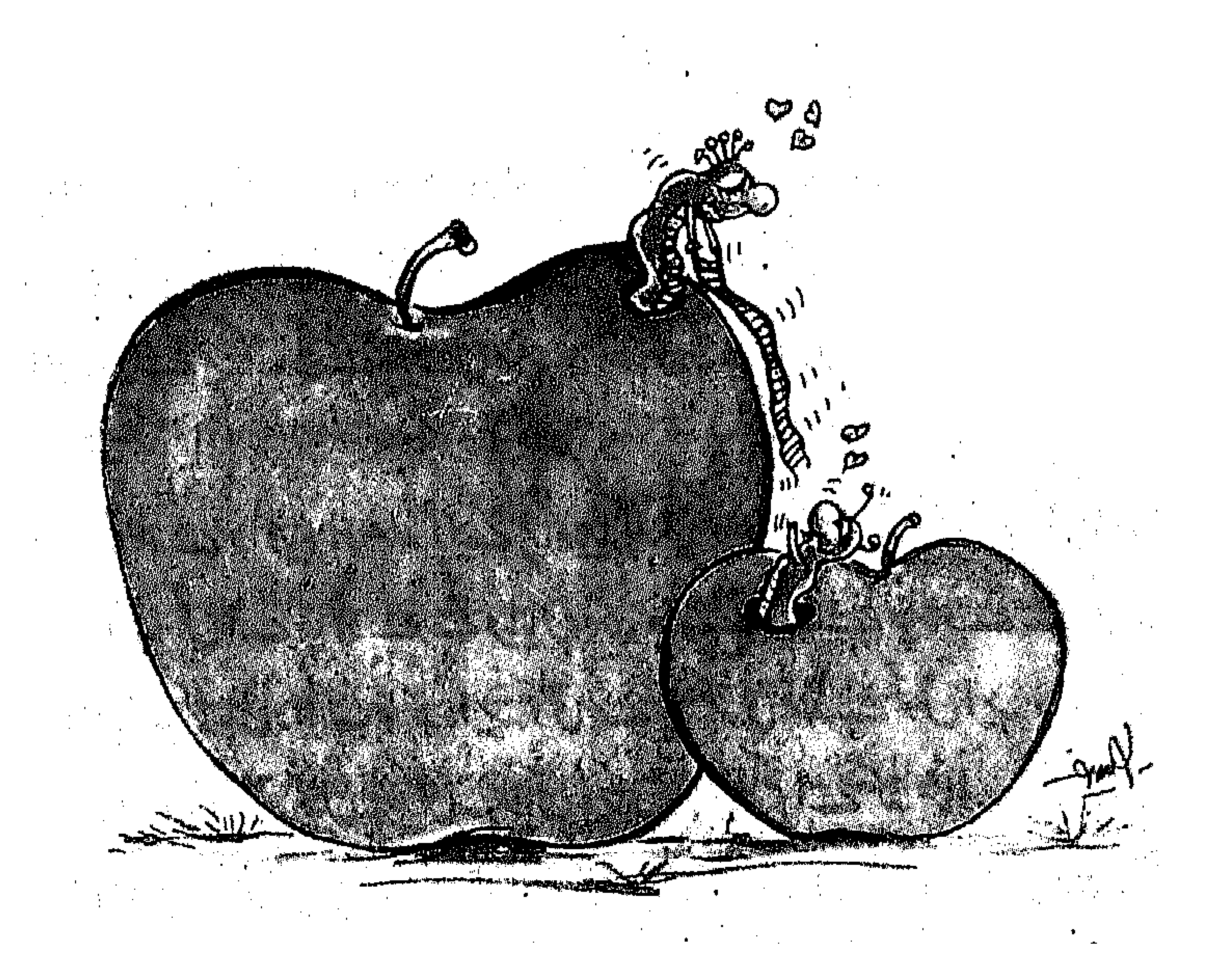
جے تسیں چاہندے او جھوٹ نہ بولو تے اکو طریقہ اے پئی چپ ہو جاؤ۔ پہلی وار جھوٹ بولنا مشکل، دوجی وار جھوٹ بولنا آسان تے تیجی وار جھوٹ نہ بولنا مشکل اے۔ جھوٹ دی وڈیائی ہور کیہہ ہو سکدی اے کہ اج سچ دی جنی وی ٹہل سیوا اے اوہ جھوٹ پاروں اے۔ جھوٹ نہ ہوندا تے سچ کوڈی داناں ہوندا۔ سچ نے ہمیشہ جھوٹ نال اوہ سلوک کیتا جیہڑا مغل بادشاہ اپنے پیو نال کردے سن۔ جھوٹ بولن وچ اگر کوئی برائی ہے وی تے اوہ کسے دوجے دے جھوٹ بولن وچ بھاویں ہووے۔ جھوٹ جوں جوں بڈھا ہوندا جاندا اے سچ بن دا جاندا اے تے سچ جوں جوں پرانا ہوندا جاندا اے شک بندا جاندا اے۔ ایسے لئی کہندے نیں نواں جھوٹ پرانے سچ نالوں بوہتا معتبر ہوندا اے۔ سچ وچ ذرا جھوٹ پا دیو اوہ سارا جھوٹ ہو جاندا اے پر جھوٹ وچ جناں مرضی سچ پا دیو اوہ جھوٹ ای رہندا اے۔

میرا یار "ف" ایناں جھوٹ بولدا اے کہ اوہ ایہہ وی کہوے کہ میں جھوٹ بولنا واں تے ایہہ وی سچ نہیں ہووے گا۔ اک اسپینی اکھان اے پئی جھوٹ مارن تے مچھی کھان لئی اکھاں کھلیاں رکھنیاں پیندیاں نیں۔ دنیا وچ جو جھوٹ سب توں بوہتا بولیا جاندا اے اوہ ایہہ وے کہ حکومت تہاڈے مسئلے حل کرنا چاہندی اے۔ میں آپ سارا دن جھوٹ ماردا رہنا واں، بیروزگاراں نوں کہنا واں تہانوں نوکری مل جائے گی، مظلوماں نوں کہنا واں تہانوں انصاف ملے گا، ماواں نوں کہنا واں تہاڈیاں دھیاں دے سر کجے رہن گے، انج وی اسیں جھوٹ نہیں ماراں گے تے جھوٹ کس طرح مرے گا؟

کڑمائی

کڑمائی دا اکو فائدا اے، جے سدھا ویاہ کر دتا جاندا تے منڈے نوں سوچن دا موقع نہ ملدا اسو پہلاں کڑمائی کیتی جاندی اے۔ جے منڈا فیر وی نہ مڑے تے اوہدا ویاہ کر چھڈ دے نیں۔ ویاہ ویلے وی منڈے نوں گھوڑی تے بہا کے لمے راہ تھانی ہولی ہولی کڑی والے گھر کھڑ دے نیں تا کہ راہ وچ اک وار فیر اوہنوں سوچن دا ٹیم مل جائے۔ مغرب وچ ایسے لئی بوہتیاں طلاقاں ہوندیاں نیں کہ اوتھے کڑمائی نہیں ہوندی۔ اوہناں کول کڑمائی دا ٹیم ای نہیں ہوندا۔ جے اوہناں نوں پنج دس منٹ فراغت دے ملن تے اوہ ویاہ کر لیندے نیں۔ جے ہور فراغت ملے تے ہور کر لیندے نیں۔ ایتھے ہور توں مراد اوہ نہیں جو اک اداکارہ نے سمجھیا۔ اک فلمی تقریب وچ انور مقصود نے اک اداکارہ نوں آکھیا "ہور تیرا کیہ حال اے؟" اوہ ناراض ہو گئی کہ توں مینوں ہور (Whore) کہیا اے۔

کڑمائی، کڑماں دی ہتھ جوڑی اے۔ ایہہ ای نہیں، کڑمائی کڑی منڈے تے اعتماد داناں اے ایسے لئی ماپے کڑمائی توں بعد کڑی منڈے ولوں انج ای بے فکر ہو جاندے نیں جیویں بالاں نُوں چھوت دی بیماری دا ٹیکا لوا کے اوہنا دی صحت پاروں۔ ساڈا اک یار زندگی توں ایناں تنگ پے گیا کہ اوہنے اپنے پیو نوں کہیایاں تے میرا ویاہ کرا دیو یا مینوں موٹر سائیکل لے دیو۔ کوارہ وی کوئی بندہ ہندا اے، اوہ تے کسے بال نوں چُھوڑ چک لووے تے بال دا پیو اپنی گھر والی نوں شک نال ویکھن لگ پیندا اے۔ ویاہیا وی اگے پچھے بھاویں جنیاں مرضی تڑاں مارے ووہٹی نال

ہووے تے اوہ وی کولوں انج سر سٹ کے لنگھدا اے جیویں اپنی ایس حرکت توں شرمندہ ہووے۔ انج وی ویاہ والا دن کڑی دی رخصتی دا دیہاڑ ہوندا اے تے ولیمہ یاراں بیلیاں دی رخصتی دا پربندھ۔ کہندے نیں ویاہ تے گھر نوں سلطنت بنا دیندا اے۔ آہو واقعی ویاہ توں بعد گھر دے مسئلے سلطنت جنے ہو جاندے نیں۔ سس ایس سلطنت دی وزیر جنگ ہوندی اے۔ ایس حساب نال حضرت آدم دنیا دے اوہ خوش قسمت ترین مرد نیں جنہاں دی کوئی سس نہیں سی۔ میرا یار ''ف'' آکھدا اے ایہہ سلطنت خاوند پاروں قائم دائم اے کیوں جے خاوند ای تے ایس سلطنت دا کلا کلا عوام ہوندا اے۔ انج وی ویاہ کرنا کوئی کم اے، اک بندہ چار چار گھیری پھر دا اے پر کڑمائی اکو نال ہوندی اے۔ انج وی ویاہ لئی بندے دی اک خاص عمر ہونی چاہیدی اے پر کڑمائی تے اودوں وی ہوسکدی اے جدوں ہجے بندہ آپ نہیں ہویا ہوندا۔

کوارے دا ویاہ ہو سکدا اے پر ویاہیا کدی کوارہ نہیں ہو سکدا پر کڑمائی والا! اوہدی کیہ گل اے چاہوے تے ویاہیاں وچ جا رلے تے جے چاہوے تے فیر کوارہ ہو جائے۔ کڑمائی دا اک فائدہ ایہہ وی ہے کہ کڑی منڈے نوں ایہہ رشتہ توڑن لئی طلاق دی لوڑ نہیں پیندی۔ طلاق ایناں اوکھا کم اے کہ ساڈے اک یار دی طلاق ہوئی، ساریاں چیزاں ادھو ادھ ونڈیاں گئیاں۔ ادھے بال زنانی حصے آئے ادھے ساڈے یار دے، ادھی جائیداد زنانی دے وکیل حصے آئی تے ادھی ساڈے یار دے وکیل حصے۔

جیویں دو بیوقوف رل کے وی اک سیانہ نہیں ہو سکدے بلکہ بیوقوف اکٹھے ہون گے تے اوہناں دیاں بیوقوفیاں ای اکٹھیاں ہون گیا۔ ایسراں ای سارے ویائے رل کے وی اک کڑمائی والا منڈا کڑی نہیں ہوسکدے۔ سگوں میں تے کہناواں بندہ ویاہ کردا ای کڑمائی لئی اے۔ ماپے کڑی نال سب توں بوہتا پیار تے اعتبار اودوں کردے نیں جدوں اوہدی کڑمائی ہو جائے۔ بندہ وی اپنی زنانی نال سب توں بوہتا پیار کڑمائی توں بعد تے ویاہ توں پہلاں کردا اے کیونکہ دنیا دی سب توں چنگی بیوی اوہ

ہندی اے جیہڑی ہون والی ہووے۔

میرا یار ''ف'' آکھدا اے، ویاہ تے پیار دی اوہ ڈوری اے جیہدے اک سرے نال بندہ تے دوجے نال زنانی بجھی ہوندی اے۔ ٹھیک اے پر ایس ڈوری دا اک سرا بندے دے پیر نال تے دوجا زنانی دے ہتھ نال بجھا ہوندا اے۔ جیویں مرداں نوں لڑان لئی فوج وچ بھرتی کری دا اے ایسے کم لئی زنانیاں دا ویاہ کیتا جاندا اے۔

کڑمائی دی مندری اوہ ٹکٹ اے جیہڑا ہتھ آ جاوے تے بندہ کسے دے ہتھ نہیں آوندا۔ ہر ویلے اک خواب وچ رہندا اے تے ایہہ خواب اودوں ٹٹدا اے جدوں اوہدا ویاہ ہندا اے۔ میرا یار ''ف'' آکھدا اے ویاہ تے خواب پورے ہون دا ناں اے۔ ٹھیک آکھدا اے ویاہ ہوندیاں ای بندے دے حصے دے خواب پورے ہو جاندے نیں۔

پچھلے دناں میں کئی وریہاں پچھوں اپنے پنڈ جا رہیا ساں۔ شام ہوندیاں ای رات وال کھلار، راہ ڈک کے بہہ گئی۔ اسمان تے نویں نویں تارے انج چمکن لگ پئے جیویں رات ہوندیاں ای کوئی سکولی منڈا سلیٹ تے پورنے پان بہہ گیا ہووے۔ جنہوں اوہ روز سویرے دھو دھا کے سورج سامنے سکن لئی رکھدا اے تے ایہدا ایلا نکور رنگ نکھر آوندا اے۔ اسمان اوہ گھڑی اے جیہڑی ویلا وی دسدی اے تے پانی نال وی بھری رہندی اے۔ میں اسمانوں ٹیم ویکھیا ہجے رات نے پہلا پاسا نہیں سی پرتیا۔ پنڈ جان والیاں وٹاں انج کھلریاں سن جیویں کسے بال دے ہتھوں سیویاں دی پلیٹ ڈگ پئی ہووے۔ میں گھبرا گیا کیونکہ رستے وی ھنیرے کولوں ڈر کے میرے پیراں وچ پلسیٹے مارن ڈیہہ پئے سن۔ چار چوفیرے جھاڑیاں انج پیراں بھار بیٹھیاں ہوئیاں سن جیویں کسے سینئے دے ہاف ٹائم ویلے لوکی کندھ ول منہ کر کے بہندے نیں۔ ھنیرا ہلکائے کتے وانگوں چار چوفیریوں گھور رہیا سی۔ میرے دل دی دھڑکن انج تیز ہو گئی جیویں میرا دل وی ڈر کے ایدھر اودھر نہس رہیا ہووے تے ایہہ دھڑکن اوہدے پیراں دی آواز ہووے۔ میں اکھاں توں ھنیرے دا سہرا چک کے چار چوفیرے ویکھیا تے فیر یک دم میرا چہرہ انج کھڑ ایا ہو گیا جیویں امریکہ لبھ کے

کولمبس دا کھڑیا ہووے گا۔ میرا پنڈ رات وی چنی دچ ٹھٹہنے وانگوں چمک رہیا سی۔ میں وٹاں بنے چھڈ پنڈ دی سید ھے انہے وادڑک لادتی۔ کیونکہ منزل ول پٹیا ہر قدم خود رستہ ہوندا اے۔ کڑمائی وی ھنیرے وچ اپنا پنڈ دسن داناں اے، کولمبس نوں امریکہ نظر آون دی گل اے۔ قوماں دی کڑمائی اوہناں دے نصب العین نال ہوندی اے۔ رب کرے کسے دی کڑمائی نہ ٹٹے کیوں جے فیر بھاویں اوہ کڑی ہوئی یا قوم اودھے وسن دی امید نہیں رہندی۔

ویہلیاں

میں اپنے یار کولوں پچھیا ''آج کل کیہ کر رہیا ایں؟'' کہن لگا ''ویہلا۔'' میں کہیا ''ایہدا مطلب ایہہ وے کہ پچھلے دناں جیہڑی سرکاری نوکری توں لبھ رہیا سیں ہجے تک نہیں ملی؟'' کہن لگا ''اوہ نوکری مل گئی سی ایس لئی تے کہہ رہیا آں۔'' اوس دن مینوں پہلی وار پتہ لگا کہ ویہلے رہن لئی پہلاں سرکاری نوکری لبھو۔ ایناں تے مینوں پہلاں ای پتہ سی کہ کم کرنا ایناں اوکھا نہیں جناں ویہلیاں رہنا۔ ایسے لئی تاریخ وچ وڈے وڈے کم کرن والیاں دا گھاٹا نہیں پر ویہلے رہن والیاں نوں لبھن لئی کوئی ویہلا بندہ ای چاہیدا اے۔ میرا یار بھولا انسان نہیں فرشتہ اے۔ اوہدے کم وی فرشتیاں والے نیں، مطلب ایہہ کہ اوہ دوجیاں دیاں برائیاں تے گناہواں دا حساب رکھدا اے۔ کہندا اے ویہلے بیٹھیاں شطانیاں سجھ دیاں نیں۔ بندہ پچھے شیطان تے ویہلا! ایہہ کس طرح ہو سکدا اے؟ شیطان ویہلا رہن لگ پوے تے اوہ شیطان کاہدا چنگا بھلا بندہ بن جائے گا۔

بھولا کہندا اے میں تے تاں ویہلا رہناواں مینوں کسے نجومی دسیا اے کہ اوس ہفتے کم نہ کریا کر جس ہفتے وچ ست دن ہون...... پچھیا؟ کدوں دا ویہلا ایں؟'' کہن لگا اصلی تاریخ یاد نہیں ویکھ کے دسناواں تے اٹھ کے برتھ سرٹیفکیٹ لبھن لگ پیا۔ جیس کم لئی لوکی گھڑی ویکھدے نیں بھولا اوس کم لئی وی کیلنڈر ویکھدا اے...... اوہ شعر سنارہیا ہووے تے لوکی گھڑیاں ہلا ہلا کے کن نال لا کے سندے نیں کہ واقعی گھڑیاں چل رہیا نیں۔ کہندے نیں ویہلا بندہ وقت گزاری لئی شاعری وچ سکون لبھدا اے تے وقت گزاری لئی شاعراں نوں ملن لگ پیندا اے۔ شاعراں نوں مل کے

اوہنوں سکون ملدا اے کہ جے سال دو سال ہور وی ویہلا رہیا تے فیر وی حالت ایہناں نالوں چنگی ای ہووے گی۔

جنت تے دنیا وچ کیہ فرق اے؟ ایہہ ای کہ جنت وچ بندہ ویہلیاں کھائے گا۔ سو ساہنوں دنیانوں ای جنت بنان دی ہر ممکن کوشش کرنی چاہیدی اے۔ انج وی اج تک کسے ویہلے نے کدی کوئی بھیڑا کم نہیں کیتا اور کوئی کم کرے گا تے سوال پیدا ہووے گا کہ ایہہ چنگا کم اے یا بھیڑا...... کم کرن والیاں دا کیہ بھروسہ، کس ویلے ہڑتال دی دھمکی دے دین تے کدوں تنخواہ ودھان دا مطالبہ کر دین۔

کہندے نیں ویہلا بندہ سست ہندا اے، حالانکہ سست تے اوہ ہندا اے جیہڑا منٹ دے کم تے وی گھنٹہ لا دیوے۔ اوہدے کول ویہلے ہون دا گھٹ ویہل ہوندا ایں۔ ویہلا ہونا ایناں سوکھا نہیں ایہدے لئی پہلاں کم مکانا پیندا اے...... کجھ ویہلے نوں کم چور سمجھ لیندے نیں جیویں اک قلی نے ساڈا سامان دو پھیریاں وچ ٹرین تے رکھیا تے میں آکھیا "دوجے قلی تے اپناں سامان اکو پھیرے وچ لے جاندے نیں۔" کہن لگا "اوہ تے کم چور نیں دوجے پھیرے توں ڈردے نیں۔" انج دا ای اک واقعہ اے......اک سیکرٹری وزیر محنت دے کمرے وچ گیا ویکھیا وزیر صاحب باری تھائیں باہر ویکھ رہے نیں۔ سیکرٹری کجھ چر مگروں فیر آیا وزیر ہوری اوتھے ای کھلوتے باہر ویکھی جا رہے سن۔ کم ایمر جنسی سی۔ ایس لئی سیکرٹری نے کھنگورا ماریا تے وزیر نے مڑ کے اوہدے ول ویکھیا تے کہیا "ایہہ ملک کدی ترقی نہیں کر سکدا اک گھنٹے توں کھلوتا میں سڑک تے کم کرن والے مزدوراں نوں ویکھ رہیا واں۔ اک گھنٹے وچ ایہناں دھیلے دا کم نہیں کیتا۔ سب ویہلیاں کھا رہے نیں۔" ویہلا اوہ نہیں ہوندا جیہدے کول کرن نوں کجھ نہ ہووے ویہلا اوہ ہندا اے جیہدے کول کرن نوں بوہت ہووے بلکہ کرن نوں بوہت ہون۔

ویہلا رہنا اصل وچ صحت بنانا اے۔ بھولا کہندا اے ویہلیاں رہ رہ کے میری صحت بہتر نہیں ہوئی، حالانکہ صحت ہووے گی تے بہتر ہووے گی۔ ویہلے بندیاں دی گنتی توں کسے ملک دی ترقی دا پتہ لگدا اے۔ ظاہر اے پئی ملک ترقی یافتہ ہووے گا تے بندیاں دی تھاں مشیناں کم کرن گیاں۔ بندے ویہلے ہون گے، سو جیوں جیوں ویہلے

ودھن گے ملک ترقی کرے گا۔

میں پورا ہفتہ کم کرناواں، مطلب ایہہ کہ ہفتے والے دن پورا کم کرناواں۔ باقی دن ویہلیاں۔ پر میں کسے کالج جا کے ویہلیاں نہیں بہندا کیوں جے منڈے سمجھن لگ پیندے نیں میں وی پروفیسر آں۔

بھولا ویہلا بیٹھا پہاڑے یاد کردا رہندا اے۔ اوہنوں پہاڑے یاد کرن نال اینا ساہ چڑھ جاندا اے کہ جیویں پہاڑے یاد نہیں کر رہیا پہاڑ تے چڑھ رہیا ہووے۔ ویہلے رہ کے بندہ اکو کم کرسکدا اے، اوہ وے ویہلے رہنا۔ بندہ گھر نہ ہووے تے ویہلی رن گھر نوں رن وے بنا دیندی اے۔ بندہ گھر ہووے تے ویہلی رن گھر نوں ''رن کچھ'' بنا دیندی اے۔ میں کلا ایس لئی رہناواں کہ اس طرح کسے بھیڑے دی صحبت وچ نہیں بہنا چاہندا۔ میرے یار ''ف'' نے آکھیا جے توں کسے بھیڑے دی صحبت وچ نہیں بیٹھنا چاہندا تے فیر توں کلا نہ بیٹھیا کر۔'' ویہلا لڑدا اے پر اپنے آپ نال۔ بھولا ویہلا بیٹھا ایہہ کردا اے کہ محلے وچ لڑن والیاں دی صلح کراندا رہندا اے۔ میں پچھیا'' صلح کران لئی کیہ کرنا پیندا اے؟''کہیا'' پہلاں لڑائی کرانا پیندی اے۔''

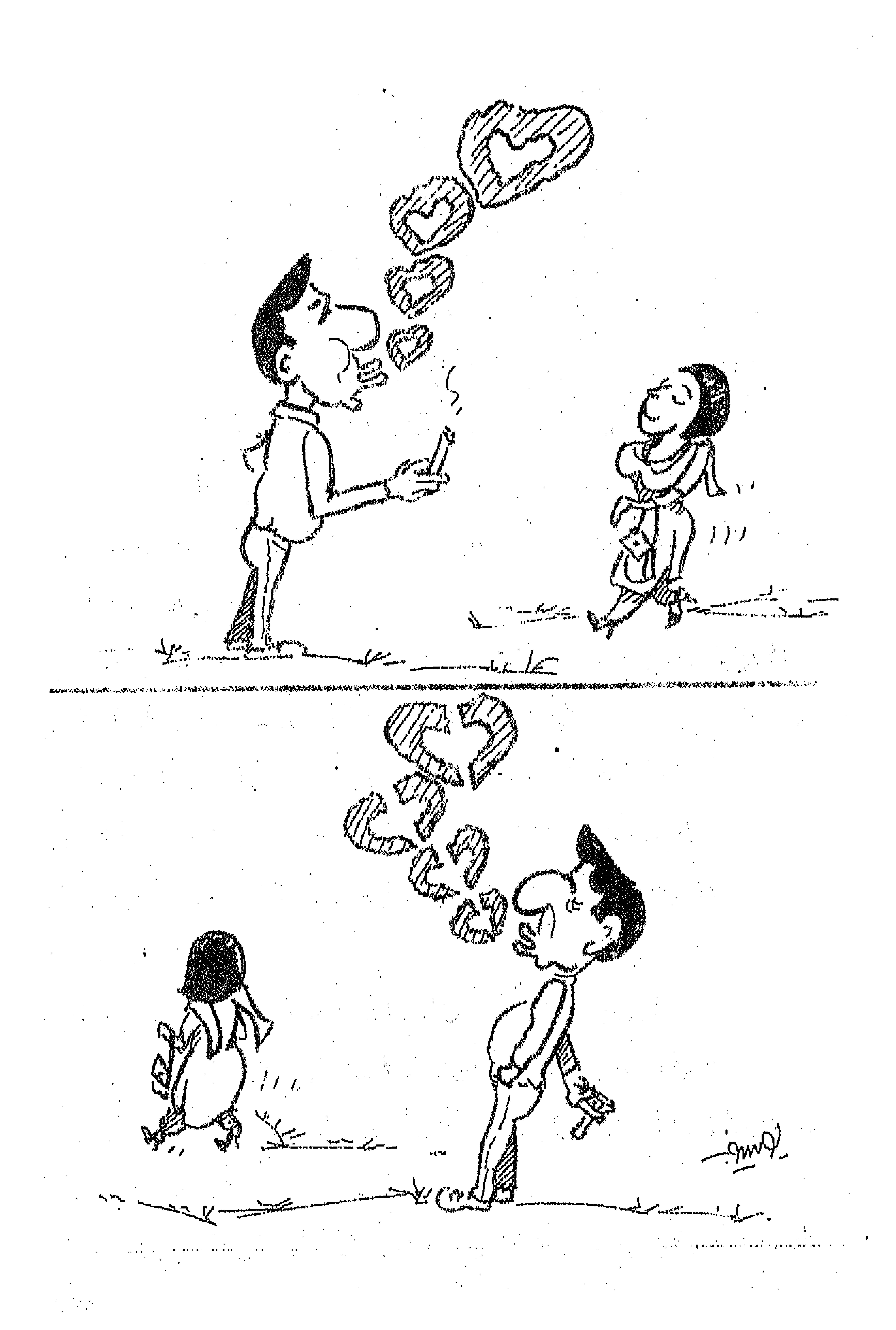
آسکر وائلڈ نے آکھیا سی ''ویہلیاں رہنا دنیا دا سب توں اوکھا پر سیانف والا کم اے۔'' میں ویہلیاں دیاں خوبیاں ایس لئی نہیں دس رہیا کہ میں ویہلا واں۔ میں تے ایس لئی ویہلا واں کہ ایہدے وچ اینیاں خوبیاں نیں...... جدوں کرن نوں بوہت سارے کم ہون ویہلے رہن دا سواد فیر ای آوندا اے پر ایہہ ایڈا سوکھا کم نہیں، یقین نہیں آوندا تے ویہلے رہ کے ویکھ لوو۔

اُڈیک

کجھ لوکاں دا ویاہ دی اڈیک وچ ای ایہہ حال ہو جاندا اے کہ اوہ شکلوں ویائے لگن لگ پیندے نیں۔ پر اسیں تے شکلوں کوارے وی نہیں لگدے نری اڈیک لگنے آں۔ مینتھوں اڈیکیا نہیں جاندا۔ اڈیکدیاں مینوں تاپ چڑھ جاندا اے تے تاپ دے تیپویں توں پتہ لگدا اے کہ اڈیک زنانہ اے یاں مردانہ۔ تسیں سمجھدے ہووو گے اڈیک کیہڑا کم اے۔ حالانکہ اڈیک توں اوکھا وی کوئی کم اے۔ اڈیکن ڈالا دڑوٹ جاوے تے صوفی، جے بول پوے تے شاعر۔ ویلا وی اڈیکن والے کول کھلوتا اوہنوں بٹ بٹ تکدا رہندا اے تاں ای تے بندہ اڈیکیں پیا ہووے تے ویلا اوہدے کولوں لنگھدا ای نہیں۔

کہندے نیں دنیا وچ سبھ توں وڈی سزا موت دی سزا اے پر موت تے ہر کسے دا مقدر اے فیر ایہہ سزا تے نہ ہوئی۔ سزا اصل وچ موت دی اڈیک اے۔ ایسے لئی تے موت وی کوٹھڑی وچ بند قیدیاں نوں اوس ویلے تک ہر طرح زندہ رکھن دی کوشش کیتی جاندی اے، جدوں تک اوہنادی سزا ہمیش لئی مک نہیں جاندی یعنی جد تیکر اوہناں نوں پھانسی نہیں دے دتی جاندی۔ کیوں جے اصل سزا تے اوہ حیاتی اے جیہدے وچ پل پل موت دی متھی گھڑی نوں اڈیکنا اے۔ رب نے وی نسل آدم نوں دنیا دی حوالات وچ بند کر کے جیہڑی سزا دتی اے اوہ واپس جنت پرتن دی اڈیک ای اے، ہور تے اوہنے ہر قسم دیاں نعمتاں دتیاں نیں۔

اڈیک اوہ نشہ اے جیہڑا چڑھ جاوے تے بندہ کوٹھے چڑھ چڑھ راہواں تکدا اے۔ ہر بندے تے اوہنوں ''آون والے'' دا ای جھولا پیندا اے۔ میرا یار ''ف'' آکھدا اے

واقعی اڈیک نشہ اے کیوں جے بندے نوں ہنیرے کاں کاں کر داکاں سب توں چنگا لگن لگ پوے تے اوہ نشے وچ ای ہووے گا۔

میرے نال کوئی اچا نیواں ہووے تے میں نیواں نیواں ہو کے نکل جاناواں۔ کوئی مینوں گال کڈھے تے میں چپ کر جاناواں۔ انج ای جیویں بندہ بیرنگ لوے ای ناں۔ میں کدی گال وصول کرکے شکریے وچ دو گالاں نہیں کڈھ دا، دڑ وٹ جاناں واں تے اگلا اڈیکدارہندااے کہ میں اوہنوں کجھ کہواں۔ ایہہ اوہدی سزا اے کہ اوہ اڈیکدارہوے کہ میں کدوں اوہدے تے اپنا غصہ کڈھ کے اوہدی سزا مکاواں پر میں کجھ نہیں کہندا۔ اوہ جدوں وی ملدا اے ڈریا ڈریا تے شرمندہ شرمندہ ہنداے کیونکہ میں اونوں اڈیک دی مار مار رہیا ہنا واں۔ ''ف'' آکھدا اے جے اڈیک سزا اے تے فیر ولیمے تے ویاہ دے کارڈاں تے ایہہ کیوں لکھیا ہوندا اے ''اڈیکن ہار'' حالانکہ اوہنوں ایہہ نہیں پتہ اڈیکن ہار تہانوں نہیں تہاڈے ہار اڈیک رہیا ہوندا اے۔

ساڈی شاعری دا سارا حسن اڈیک دے دم قدم نال اے جے ایہہ اڈیک پوری ہو جائے تے سارے شاعر حدود آرڈیننس دے تحت اندر ہو جان۔

اڈیک دا اپنا وکھرا رنگ اے، جیویں وصال وچ مکھ تے شرماں دی لالی کھلر جاندی اے تے ہجر وچ رجھ رجھ کے بندہ ہلدی رنگا ہو جاندا اے۔ اڈیک رنگ ایہناں دوناں رنگاں دیاں رنگ رلیاں داناں اے۔ اڈیک اوہ پینگھ اے جیہدا اک ہلارا حیاتی ول تے دوجا موت ول ہوندا اے۔

آج کل ساریاں کوششاں تے ایجاداں ایس لئی ہو رہیاں نیں کہ بندے نوں اڈیکنا نہ پوے پر جیویں جیویں اڈیک گھٹ رہی اے نفسا نفسی ودھ دی جا رہی اے۔ اڈیک تے اوہ رشتہ اے جیہڑا سارے رشتے توڑ کے ٹر جان والیاں نال وی نہیں ٹٹدا۔ اڈیک نہ رہی تے فیر کجھ نہیں رہوے گا۔

مینوں پنڈ ہمیش اوہ بال لگا اے جیہڑا مٹی گھٹے نال منہ سر بھری پپلیاں وچکار چھکڑا مار کے اڈیک رہیا ہووے کہ کدوں کوئی شہروں آ کے اوہدے پنڈے توں گارے مٹی دے لیڑے لاہ کے اوہنوں فرش تے قالیناں دے نویں جوڑے پوا دے۔

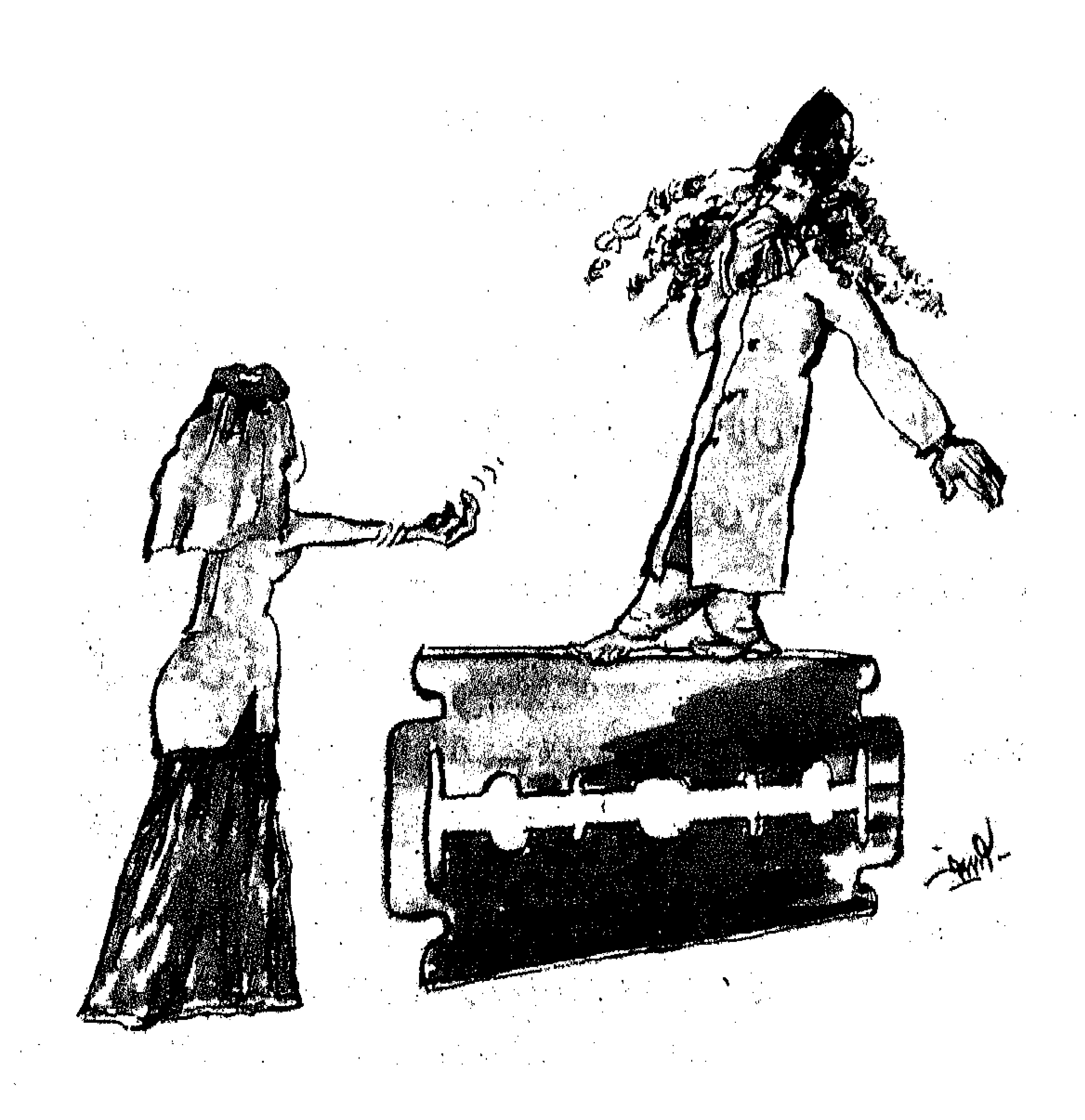
تے فیر اوہدا اجیا پنڈ اوکھ کے کوئی اوہنوں "پنڈ" نہ آکھے۔ شہر تے اڈیکن والیاں نوں بھل جاندے نیں۔ ایتھے لوکی انتظار کردے نیں......اڈیک، محبت پیار دا رشتہ اے تے انتظار دفتری جیہا تعلق ایتھے جیہڑا اوی اڈیکدا اڈیکدا کسے نوں لبھن آیا اوہ آپ گواچ گیا کیوں جے اڈیکن والا لبھن ٹرپئے تے ایہدا مطلب ایہہ وے کہ یاں اوہنوں دوجے تے اعتبار نہیں یاں اپنے آپ تے نہیں۔

مکدی گل ایہہ وے کہ جنہوں کدی کسے گال نہیں کڈھی اوہ سچا نہیں ہوسکدا تے جنہوں کدی کسے اڈیکیا نہیں اوہ چنگا بندہ نہیں ہوسکدا۔ میں تے کہناواں جنہیں کسے دی راہ نہیں تکی اوہنے دنیا نہیں تکی۔

کوا۔ رے

کوارے نوں میرا یار ''ف'' کوا۔ رے آکھدا اے۔ ہے وی ٹھیک کوارے کدی ایس بنیرے تے ہوندے نیں کدی اوس بنیرے تے۔ کوارہ ہونا کوئی اوکھا نہیں، کوارہ رہنا اوکھا اے۔ ہر پیدا ہون والا کوارہ پیدا ہوندا اے۔ اک انگریز سیانے لکھیا سی کہ ساڈے خاندان وچ بوہت کوارے نیں، ایتھوں تک کہ میرے تے بجے ماں پیو وی کوارے نیں۔ پہلاں لوکی بزرگاں دی صحبت وچ بہندے، تاں جے اوہناں نوں آپنیاں خامیاں دا پتہ لگدا رہوے۔ ہن اپنیاں خامیاں جانن دا اکو طریقہ اے اوہ ایہہ کہ ویاہ کرالوو۔ کوارہ رہن لئی سوچن دی کوئی لوڑ نہیں کیوں جے سوچنا اے تے لوکاں ای اوہدے بارے سوچنا اے۔ کئی تے سوچ سوچ کے اوہنوں حکیم کول جان دا مشورہ وی دے دیندے نیں۔

کواریاں دی قدر ودھانی اے تے ویائے ودھاؤ۔ ساڈے ہاں بندے دا ویاہ لیٹ تے کڑی دا چھیتی ہوندا اے۔ ایہہ کوئی نویں گل وی نہیں ساڈے بابے آدم دا جدوں ویاہ ہویا تے اوہناں دوواں جیاں دیاں عمراں دا ایناں فرق سی کہ حواتے بابے آدم دے ہتھ دی جم پل سی۔ ''ف'' کہندا اے کوارے تے شادی شدہ وچ اوہ ای فرق اے جیہڑا نویں تے پرانی گڈی وچ اے۔ پرانی گڈی دی سن لوو۔ ''ف'' نے سوزوکی لئی تے میں پچھیا توں نویں گڈی کیوں لئی اے؟ کہن لگا ایس لئی کہ میں غریب آں پرانی گڈی افورڈ نہیں کرسکدا۔ سیکنڈ ہینڈ گڈی نوں

سنبھالنا فرسٹ ہینڈ بندے دے وس دی گل نہیں۔ ایہہ گل اوہنے اک بیوہ نال ویاہ کرن توں بعد کہی۔ ساڈے ہاں پچھدے نیں کدوں تک شادی شدہ ہون دے ارادے نیں؟ پر باہر دے ملکاں وچ ایہہ پچھدے نیں کدوں تک شادی شدہ رہن دے ارادے نیں۔

کوارے توں مراد برانڈ نیو ہونداا ے پر کوارہ بندہ ہووے بھاویں بھانڈا پھیتی بھنڈیا جانداا ے۔ ساڈے ہاں لوکی بوہتا چر کوارے تے فیر بوہتا چر ویائے رہندے نیں۔ پر مغرب وچ نہ بندے بوہتا چر کوارے رہندے نیں تے نہ ای بوہتا چر ویائے۔ انج وی مغرب وچ سارا دن اوہ ای ہوندا رہنداا ے جو ایتھے مغرب ویلے توں بعد ہونداا ے۔ ساڈے ہاں سیاست دان سب توں گھٹ کوارے ہوندے نیں، اکثر غیر شادی شدہ ای ہوندے نیں۔ امریکہ وچ پچھلے دناں اک زنانہ کانفرنس ہوئی جیہدے وچ شرکت لئی ایہہ شرط سی کہ صرف کواریاں ای ایس کانفرنس وچ آسکدیاں نیں۔ اک کڑی اپنی پنج چھ سالاں دی بچی نال آ گئی تے منتظمین نے آکھیا بی بی اسیں تے لکھیا سی صرف کواریاں ایتھے آسکدیاں نیں، تے توں بچی نال لے آئی ایں؟ اوہنے جواب دتا مینوں پتہ اے ایہہ کواریاں دا اکٹھ اے ایسے لئی تے میں بچی لیائی آں۔

کہندے نیں ویاہیا زنانیاں بارے کوارے نالوں بوہتا جانداا ے۔ حالانکہ جے کوارے زنانیاں بارے بوہتا نہ جاندے ہندے تے اوہ ویائے نہ ہوندے۔ کوارہ تے ویاہیا اکو عمر دے وی ہون تے کوارہ ویائے نالوں بوہتا جوان ہووے گا۔ تے جے دونویں بڈھے ہون تے کوارہ بوہتا بڈھا ہووے گا۔ اک سیانے، ای۔ وی لوکاس نے آکھیا اے ”شادی دا مسئلہ ایہہ وے کہ ہر زنانی دے اندر اک ماں ہوندی اے تے ہر مرد دے اندر اک کوارہ ہنداا ے۔“ میرا دل جدوں کوارہ رہن نوں کرداا ے تے میں شادی شدہ لوکاں نوں ملن لگ پیناواں تے جدوں ویاہ کرن نوں دل کرے تو ویاہیاں نوں ملنا بند کر دیناواں۔ انج وی بندے نوں جدوں ایہہ پتہ لگداا ے کہ ویاہ کرن دا کوئی فائدہ نہیں اودوں تک اوہ ویاہ کر چکیا

ہوندا اے۔

کوارہ رہنا اوناں ای مشکل اے جناں ویایا رہنا۔ ویایا بڈھی نوں چھڈ وی دیوے فیر وی شکلوں ویایا ای لگے گا پر کوارہ نوے سال دا وی ہو جائے لوکاں نوں ایہہ ای کہوے گا، میری اجے عمر ای کیہ اے میرا تے اجے ویاہ وی نہیں ہویا۔

ویائے نوں نوکری چھیتی مل جاندی اے کیوں جے ویائے کواریاں نالوں چھیتی حکم دی تعمیل کردے نیں۔ اک اداکارنے آکھیا سی "میری تے میری زنانی دی پسند وکھو وکھ اے اسیں اکٹھے کیویں رہ سکنے آں۔ میں کڑیاں نوں پسند کرناواں تے اوہنوں منڈے چنگے لگدے نیں۔" جس عمر دے نیڑے جا کے بندے نوں عورت دی سمجھ آؤندی اے اوس عمرے سمجھ ای نیڑے آؤندی اے عورت نہیں۔ کوارے دی جتی بوہتا چر کڈھ دی اے۔ کیوں جے ایہہ صرف پیریں پان دے کم آؤندی اے۔ سیانے کہندے نیں بڈھی دی جتی لین لگیاں پکی کر لوو کہ جتی پکی نہ ہووے کیوں جے ایہہ صرف پیریں ای نہیں پینی۔

بندے نوں اودوں ویاہ کرنا چاہیدا اے جدوں اوہدی بیوی اوہنوں ویاہ کرن لئی کہوے۔ "ف" کہندا اے میرا ویاہ میری بیوی نال ہویا پر اوہدا ویاہ اپنے بندے نال نہیں، اللہ دے بندے نال ہویا اے۔ جیہڑا بندہ کہوے میں اپنی زنانی کولوں نہیں ڈردا سمجھ لوو اوہ کوارہ اے۔ کہن والے کواریاں بارے سو سو گلاں کہندے نیں۔ کجھ تے ایہہ وی کہندے نیں کہ کوارہ ای ہوناسی تے فیر مرد ضرور ہوناسی۔ ہالی وڈ دی اک اداکارہ نے آکھیا سی میں زیادہ تر کواری ای رہنی آں، کدی کدی ویایا ہون وچ وی کوئی حرج نہیں سمجھدی۔ حکومت نے ویاہ لئی قرضے دین دا سوچیا فیر ارادہ بدل لیا کیوں جے کار تے گھر لین لئی جیہڑے قرضے ملدے نیں، جے اوہناں دیاں قسطاں نہ دیو تے حکومت کار تے گھر ضبط کر لیندی اے۔ شاید ایسے لئی حکومت نے ویاہ لئی قرضے نہیں دتے کہ جیہدی ذرا بڈھی نال کھٹ پٹ ہوئی اوہنے قرضے دیاں قسطاں دینیاں بند کر دینیاں نیں تے حکومت کولوں ضبط وی نہیں ہونا۔

اردو وچ مرزا صاحب دا ذکر ہوندااے، پر پنجابی وچ مرزا صاحباں دا۔ ساڈے اردو والے مرزا صاحب نے بوہے اگے پھٹی لائی سی جیہدے تے لکھیا سی، مرزا صاحب بی اے۔ دو مہینے بعد میں او تھوں لنگھیاں تے لکھیا سی، مرزا صاحب ایم اے۔ پچھیا دو مہینیاں وچ تسیں ایم اے کس طرح ہو گئے؟ کہن لگے پہلاں میری زنانی مر گئی سی تاں میں لکھیا سی بی اے، مطلب بیچلر اگین، ہن میرا ویاہ ہو گیا اے ایس لئی لکھیا اے ایم اے، مطلب میریڈ اگین، ویسے بندہ بھاویں ساری عمر کوارہ رہوے، ویاہ دا جناں مرضی مخالف ہووے اک ویاہ دے ہمیش حق وچ ہووے گا۔ او ہنوں کدی غلط نہیں کہوے گا۔ اوہ وے اوہدے پیو تے ماں دا ویاہ۔

شادی کرن توں پہلاں تہانوں کسے سیانے کولوں مشورہ لیناچاہیدااے۔ جے اوہ کہوے شادی کرلووتے فیر تہانوں کسے سیانے کولوں مشورہ لیناچاہیدااے۔ اک بندے نے برنارڈشا کولوں پچھیا میں ویاہ کرناچاہناواں مینوں صلاح دیو۔ برنارڈشا نے کہیا جیہڑی بڈھی تیرے نال ویاہ کرن لئی راضی ہووے گی اوہ بڑی احمق ہووے گی تے احمق بیوی کدی چنگی بیوی ثابت نہیں ہوندی۔ کہندے نیں پنجاب دے لوکاں نوں موقع ملے تے فٹافٹ ویاہ کرلیندے نیں حالانکہ جے موقع ملے توفیر ویاہ دی کی لوڑ اے۔

ویاہ اصل وچ "وے آ" دے۔ پہلی وار جدوں اک کڑی نے منڈے نوں کہیا "وے آ" تے دونویں مل کے اک ہوئے تے "وے آ" مل کے ویاہ بن گیا۔ "ف" کہندا اے ویاہ دراصل "وے آہ" وے، آہ تے "ف" بوہتا زور دیندا اے۔ شاعر تے شوہر ہر کوئی ہو سکدا اے پر کوارہ ہونااوکھا۔ میرایار "ف" دس سال توں کوارہ سی اج کل غیر شادی شدہ اے۔

بڈھے وارے دا ویاہ تے سیال دا پالا سدھا ہڈاں وچ جانداا ے۔ اک بڈھے کہیا میں پہلے ویاہ دے ذرا وی حق وچ نہیں میں تے پہلا ویاہ ایس لئی کیتا کہ ایہدے بغیر بندہ دوجا ویاہ نہیں کرسکدا۔ کہیا جدوں زنانی کہوے کہ ساریاں

زنانیاں اکوجہیاں ہوندیاں نیں تے سمجھ لووادہ تہانوں دوجے ویاہ توں روک دی اے۔

ویایا کدی کوارہ نہیں ہو سکدا پر کوارہ جدوں دل چاہے ویایا ہو سکدا اے۔ اک فقرے وچ دسنا ہووے کوارہ کنہوں کہندے نیں، تے ایہہ ای کہیا جاسکدا اے۔

Who Never Mrs Anything.

ٹرنا

جدوں میں پہلی وار بولیا میری ماں اینی خوش ہوئی جنی آج کل اوددوں ہوندی اے جدوں میں چپ کرناواں۔ انج ای جدوں میں پہلی وار ٹریا میری ماں نے پتاسے ونڈے تے فیر دوجی وار اوددوں پتاسے ونڈے جدوں میرا ٹرنا مک گیا، میں کار لے لیتی۔ کہندے نیں کیدوتے امب لنگڑا ہووے تے بوہتا چلدا اے۔ میرے یار ''ف''نوں ٹرنا اینا ں چنگا لگدا اے کہ اوہ تے ستا پیا وی ٹردا اے۔ نیندر وچ ٹرن دا ایہہ فائدا ہوندا اے کہ بندہ نیندر وی پوری کرلیندا اے تے نال سیر وی ہو جاندی اے۔ کار وچ سیر کرنا کوئی کار نہیں۔ ویسے کار کول ہووے تے ٹرن دا بڑا سواد آوندا اے۔ ''ف'' ٹرن توں بڑا نہسدا اے پہلاں اوہنوں گھوڑا ادھے گھنٹے وچ پنڈوں اسٹیشن تے پہنچا دیندا سی ہن مصلیاں دا دم کٹیا کتا اوہنوں پندریں منٹیں سٹیشن تے پہنچا دیندا اے۔

ٹرن تے نہسن وچ سپیڈ دا فرق اے۔ جیہدی سپیڈ ٹھیک ہووے اوہ ٹردا رہندا اے۔ دوجا نہس جاندا اے۔ میدانا ں وچ نہسن دے مقابلے ہوندے نیں، ساڈے ہاں جیہڑے اکثر سیاست دان جت جاندے نیں۔ بھارت دی اولمپک کھلاڑی پی ٹی اوشا کدی نہیں ٹری ہمیش نہسی اے۔ پر اولمپکس وچ سب توں پچھے رہ گئی۔ اک سیانے لکھیا ایہدی وجہ ایہہ سی کہ اوہنے زیادہ تر اپنی پریکٹس لکھنؤ وچ کیتی تے اوتھے نال نال لکھنوی تہذیب وی سکھدی رہی۔ ایس لئی اولمپک وچ جدوں مقابلے تے نہسن والیاں اوہدے برابر تے آوندیاں تے ایہہ اوہناں نوں ایہہ کہہ کے اگانہہ لنگھا دیندی کہ

"پہلے آپ۔" ٹرنا پھرنا اکٹھا بولیا جاندا اے، پر دوناواں وچ بڑا فرق اے۔ بندہ اک تھاں تے بیٹھا بیٹھا ٹر نہیں سکدا پر بیٹھا بیٹھا پھر سکدا اے۔ ٹرن لئی پیر چاہی دے نیں۔ پیر جناں مرضی ٹر لین سر توں اگے نہیں جاسکدے۔ اک مخولیے نے ڈاکٹر نوں کہیا "مینوں عجیب بیماری اے میں جدوں ٹرنا واں تے اک پیر دوجے نالوں اگے ہوندا اے۔" ڈاکٹر آکھیا "ایس بیماری دی اکو دوا اے۔ اوہ دے ایہہ گولی۔ توں اک راتیں سون توبعد تے دوجی سویرے اٹھن توں پہلاں کھالئیں۔"

دنیا وچ سب توں تیز ٹرن والی شے کیہڑی اے؟ آہو! بڈھی دی زبان۔ بڈھی دی زبان واج دی رفتار نالوں وی تیز اے۔ ساڈے ہاں زنانیاں دے پیر ٹھنڈے تے پیر گرم ہوندے نیں۔ پنجابن نوں ٹردا ویکھن لئی لوکی دھرتی کلی کرا دیندے نیں۔ پنجابن ٹردی انج لگدی اے جیویں اوہ زمین تے نہیں ٹر رہی، زمین اوہدے پیراں تھلے ٹر رہی اے۔ ٹرن دی سب توں وکھری ٹائپ اوہ اے جیہڑی ٹور ساڈی قوم ٹردی اے۔ یعنی ٹردی وی رہندی اے پر اوتھوں ہلدی وی نہیں۔ میں پیدل سکولے جاندا ساں مینوں ہمیش گھر تو سکول دا پینڈا بوہتا تے سکولوں گھر دا پینڈا اگھٹ لگدا۔ میں ستاں سالاں دا ساں پر میرا سکولے جان نوں ذرا دل نہیں سی کردا پر مینوں جانا پیندا کیونکہ میں بال ساں۔ میرا یار "ف" ستراں سالاں دا اے اوہدا وی سکولے جان نوں ذرا دل نہیں کردا پر اوہنوں جانا پیندا اے کیونکہ اوہ سکول دا ہیڈ ماسٹر اے۔

ٹرن دا سواد اودوں آؤندا اے جدوں بندے نے پیریں جیہڑی جتی پائی ہووے، اوہ بندے دی اپنی کھل دی بنی ہووے۔ ٹرنا ہر مرض دا علاج اے۔ سکے بندے وزن ودھان لئی ٹردے نیں تے موٹے وزن گھٹان لئی۔ "ف" آکھدا اے ٹرنا علاج کس طرح ہویا؟ جیہڑا صحت مند اے اوہنوں ٹرن دی لوڑ نہیں تے جیہڑا بیمار اے اوہدے کولوں ٹریا ای نہیں جاندا۔

مرد دی ٹور توں پتہ چل جاندا اے کہ اوہ کتھے چلیا اے تے عورت دی چال تو پتہ چلدا اے کہ اوہ کتھوں آئی اے۔ مرد جیں گھر وچ چھیتی نال وڑے اوہ گھر اوہدی اپنی

بڈھی دا نہیں ہوسکدا۔ اپنے گھر تے بندہ ہولی ہولی وڑدا اے صرف باہر چھیتی نال نکلدا اے۔ جدوں پہلے انسان نے چن تے پیر پایا تے اوہدی بڈھی بڑی خوش ہوئی۔ اوہ اوس دے چن تے جان تے خوش نہیں سی اوہ اوس دے زمین توں جان تے خوش سی۔

اڈنا اصل وچ ہوا وچ ٹرنا اے۔ بندہ جدوں بال ہوندا اے تے چوں لتاں تے ٹردا اے۔ جوانی وچ دو لتاں تے، بڑھاپے وچ تن لتاں تے کیونکہ لاٹھی تیجی لت ای اے۔ پر اوہنوں چوں لتاں تے ٹرنا کدی نہیں بھل دا۔ ایسے لئی بندہ اوہ کم کرنا نہیں چھڈدا جیہڑے چار لتاں تے ٹرن والے کردے نیں۔

کہندے نیں ٹرنا بڈھیاں دا شوق اے۔ میں کہناواں بڈھا ہوندا ای اوہ اے جیہنوں پیدل ٹرن دا شوق ہووے۔ دوجے تے بڈھے ہون توں پہلاں ای "ٹر" جاندے نیں۔ پیر ٹردے رہن پر پینڈا نہ مکے تے ایس بے عملی دے عمل نوں ڈانس کہندے نیں۔ جیہڑی قوم اک تھاں تے ای پیر ماردی رہوے اگا نہہ نہ ودھے ہن تہانوں پتہ لگ ای گیا ہووے گا کہ اوہ کیہ کردی اے۔

نویں دور وچ چلنا پھرنا ایناں بھیڑا سمجھیا جا رہیا اے کہ کسی زنانی نوں گال کڈھنی ہووے تو کہندے نیں ایہہ چلدی اے، ٹرن والا دھرتی دے سینے تے غزل دا شعر لکھدا اے۔ جیہدا وزن تے بحر توں خارج ہونا نہسنا اے۔ ٹرنا ٹانک اے پر جے کوئی امیر ٹر رہیا ہووے تے سمجھ لوو اوہ بیمار اے تے کسے ڈاکٹر اوہنوں ایہہ کہیا اے۔ جے کوئی غریب نہ ٹر رہیا ہوو...... گڈی وچ بیٹھا ہووے تے سمجھ لوو اوہ بیمار اے اوہنوں ڈاکٹر کول لیجایا جا رہیا اے۔ غریب کامیابی پیراں نال، امیر دماغ نال تے زنانی زبان نال حاصل کردی اے۔ ازدواجی زندگی دا رازوی ٹرن وچ اے۔ پہلاں گل ٹردی اے تے چنگی بھلی کڑی بڈھی بن جاندی اے۔ جدوں تک اوہدا منہ چلدا رہوے گھر چلدا اے جے اوہدا منہ رک جاوے تے فیر اوہدی زبان چلن لگ پیندی اے۔ تے جے بیوی دی زبان رک جائے تے نتیجہ اوہ ہندا اے جو مرد دی نبض رکن نال ہوندا اے۔

خدا نے بندے نوں ڈھڈ لایا تاکہ بندہ خدا نہ بن جائے۔ اوہ سارا دن ایس ڈھڈ نوں بھرن تے خالی کرن وچ ای لگا رہندا اے۔ سپ تے بندے وچ ایہہ فرق اے سپ ڈھڈ

بھار چلدا اے تے جناں چر بندہ اپنے ڈھڈ دے بھار لئی نہ چلے اوہ بندہ رہندا اے۔

بڈھے وارے ٹرنا ایناں او کھا اے جناں جوانی وچ اک تھاں تے کھلونا۔ بڈھیاں نوں تے پیر پٹن لئی وی رنبہ چاہی دا اے۔ بڈھے وارے آسانی نال اوہدے جسم دا جو حصہ چل سکدا اے اوہ دماغ ای اے۔ میری پسندیدہ سواری جتی اے۔ سنیا اے بلجیم اوہ ملک اے جتھے ننگے پیریں ٹرن والیاں نوں سز املدی اے۔ واقعی او تھوں دا ماحول ویکھ کے تے میں وی کہنا واں صرف پیر ننگے نہیں ہونے چاہیدے۔

ساڈے گھر اک شہتوت دا درخت جیہڑا میرے نال وڈا ہویا۔ اوہ اڈیاں چک چک نالدے گھر ویکھدا رہندا سی،، جیہدی وجہ دی کدی سمجھ نہیں لگی۔ اوس پاسے گواہنڈیاں دا کھر اسی۔ ہوا وگدی تے اوہ کھرے وچ نہان والیاں نوں ہتھ لان دی کوشش کردا۔ ٹر کے اوہناں دے نیڑے پہنچن دی کوشش وچ اک دن منہ بھرنے ڈگ پیا فیر نہ اٹھ سکیا کیونکہ نباتات ٹرن لگ پین تے اوہ مر جاندے نیں تے جے انسان رک جان تے اوہ وی جیندے نہیں رہندے۔

بابا بہشتی

مینوں ایہہ تے نہیں پتہ کہ لوکی اوہنوں ''بابا بہشتی'' کدوں دا آکھدے نیں، پر ایہہ پتہ اے اوہنوں ''بابا'' لوکیں اودوں دا کہندے نیں جدوں ہجے اوہ سکولے پڑھ دا سی۔ لوکی مرن توں بعد بہشتی اکھواندے نیں ایہہ جیوندے جی بہشتی سن۔ اسیں ماں دے پیراں تھلے بہشت تے بڈھی دے پیراں تھلے کئی ''بہشتی'' ویکھے۔ بہشتی ہونا کوئی شرم والی گل نہیں پر کمیٹی والے بہشتی نوں مہینے دی جنی تنخواہ دیندے نیں اوہنوں لیندیاں شرم ضرور آؤندی اے۔ ہم عمراونوں باباتے بال اوہنوں بال سمجھدے نیں۔ بابے بہشتی دی شکل ایہو جئی اے کہ کسے دی عیادت کرن جاریہا ہووے تے لگدا اے تعزیت کرن جارہیا اے۔ بابا صراط مستقسیم اتے ٹر ای نہیں سکدا جیہدی وجہ کوئی ہور لت نہیں اوہدی لنگی لت اے۔ ایسے وجہ نال اہونوں ہولی ہولی ٹرن لئی وی نہسنا پیندا اے۔ دوجیاں لفظاں وچ ایہہ اوہ مسافر اے جیہڑا اکو ویلے چاراں کوٹاں وچ سفر کردا اے۔ بابے ہوری عینک وی لاؤندے نیں پر عینک نال اوہناں نوں صاف کیہ دسنا اے۔ اوہناں نوں تے عینک صاف نہیں دسدی۔ بابے بہشتی دے ہتھ بڑے سوہنے نیں۔ میں اک دن کہہ بیٹھا جے ایہہ کسے کڑی نوں لگے ہوندے تے اوہ بڑی سوہنی لگدی۔ اوس دن توں اوہ ایہناں نوں کسے کڑی نوں لانا چاہندے نیں۔ اپنے کلے رہے کہ اوہناں نوں تے جنت وچ وی کوئی واقف کار نہیں لبھنا۔ انج وی اوہ واقف کار توں مراد کار دا واقف یعنی مکینک لیندے نیں۔ کہندے نیں میں ایسے لئی ویاہ کیتا سی کہ میں تنہائی پسند آں۔ مینوں زندگی وچ سب توں

بوہتی خوشی اپنے ویاہ والے دن ہوئی۔ دل کر دااے ایہو جئے خوشی والے دیہاڑ نت آؤن۔ کسے بڈھی نوں مل کے آرہے ہون تے شکلوں ایہہ ای پتہ لگدااے کہ خون دی بوتل لواکے آرہے نیں۔ سترے بہترے گئے نیں، کہندے نیں میں ہن جا کے تجربے توں ایہہ سکھیااے کہ بندے نے سہرا بنھیا ہووے تے بڑا جھٹ و لگدااے ایس لئی میں فیصلہ کیتااے کہ جے کدی میرے تے ایہو جیہا موقع آیا فیر تے میں سہرا نہیں بنھاں گا۔

بابا بہشتی اوس عمر دااے جیس عمرے بندہ گھروں نکل کے سدھا حکیم دی دکان تے جاندااے، جے دکان بند ہووے تے فیر مسیتے ٹر جاندااے۔ اک دن بابا بہشتی حکیم نوں کہن لگا ''ساہنوں وی کوئی ''تحفہ'' دیو۔ میرا یار اسی سال دا اے پر اوہ کہندا اے......''

حکیم ہوراں سن کے آکھیا'' کہن دی کیہ گل اے تسیں وی کہہ سکدے او۔'' بابا بہشتی غصہ کھا گیا کہن لگا'' جے بندے دا کم بولدا ہووے تے بندے نوں چپ ای رہنا چاہیدااے۔''

اوہدے کول اک بائی سائیکل اے۔ آکھدے نیں جے رب نے مینوں بوہت سارے پیسے دے دتے تے میں سائیکل نہیں چلاواں گا۔ ایہدے لئی اک ڈرائیور رکھ لاں گا۔ اوہناں دی بائی سائیکل دی چال ویکھ کے بندہ دس سکدااے کہ اوہناں دی سائیکل نوں ''بائی'' سیدی کیوں آکھدے نیں۔ کہندے نیں مینوں عاشقاں وچوں صرف مرزا جٹ پسنداے، میں ایس مرزے دا ''مرزائی'' آں۔ بابے ہوری انگریزاں دی ہر ایجاد دے خلاف نیں، ایسے لئی اوہ سر سید احمد خان دے وی خلاف ای نیں۔ بابا بہشتی اوہ بھیڑ اے جنھے لبادہ وی بھیڑ دا ای پایا ہویااے۔ اینے شریف کہ اک وار ویاہ توں پہلاں اک فارم بھرنا سی۔ کئی خانے بھرن توں بعد جدوں Sex دا خانہ آیا تو اوہدے آگے اوہناں No لکھیا۔ ہر کم آرام نال کردے نیں، پر آرام کم سمجھ کے کردے نیں۔

اک وار اوہناں دی بڈھی ہسپتال وچ داخل ہوئی۔ اوہ دن رات وارڈ وچ ہر بڈھی

دا ایناں خیال رکھدے رہے کہ اخیر لے دن تک ہسپتال دے عملے نوں ایہہ پتہ نہ لگا کہ ایہناں دی ذاتی بڈھی کیہڑی اے۔ ایناں گھٹ بولدے نیں کہ ایناں دی بڈھی وی ایہناں دی واج کدی کدی سندی اے، کجھ کہندے نہیں۔ ایہدی وجہ بابے بہشتی دی زبان نہیں اوہناں دی بڈھی دے کن نہیں۔

عیادت نوں عبادت سمجھدے نیں۔ ایہدے تے ساہنوں کجھ اعتراض نہیں۔ مسئلہ ایہہ دے کہ اوہ عبادت وی انج کررہے ہوندے نیں جیویں عیادت کررہے ہون۔ رب نال انج ای پولیاں پولیاں گلاں کردے نیں جیویں رب نوں بخار چڑھیا ہویا اے۔ جوانی وچ جدوں ٹینس ہوندے تے ٹینس کھیڈن ٹرجاندے۔ کجھ دن پہلاں میں پچھیا جے ہون ٹینس ہووے تے کیہ کردے او؟ آکھیا "ٹینس ہو جاناں واں۔" اپنے نیشنلسٹ کہ اوہناں نوں پتہ لگا کہ میں کار خریدی اے۔ میں سوچیا پچھن گے کار دا رنگ، ماڈل یاں قیمت کیہ اے؟ اوہناں پچھیا "اوہدی نیشنلیٹی کھتوں دی اے؟"

نظر اینی کمزور ہوگئی اے کہ اک وار گلی وچ جس زنانی نوں اپنی بڈھی سمجھ کے اوہدا ہتھ پھڑ لیا، اوہ اوہناں دی اپنی بڈھی ای نکلی۔ اچا سندے نیں، یعنی کوئی اچا بندہ بولے تے فیر سندے نیں گل بعد وچ سندے نیں پر بندے دے چہرے توں پڑھ پہلاں لیندے نیں۔ انج وی دیر نال ایس لئی سندے نیں کیونکہ اکھاں پہلے نیں تے کن بعد وچ آؤندے نیں۔

ادب وچ اوہناں دی اینی عمر ہوگئی اے کہ اوہناں دے کئی ہم عمر اوہناں دی انگلی پھڑ کے ادب وچ داخل ہوئے۔ پہلا شعر کولوں لنگھدی بکری تے کہیا پر فیر شاعری توں بکری ہوگئے۔ بلند پائے دی تحریر لکھن لئی بلند پایاں والی منجی تے بہہ کے لکھدے رہے۔ جوانی وچ شاہی قلعے دے پچھواڑے پوہڑیاں تے چڑھ کے دو پیسے دے چھولے لے کے بہہ جاندے تے لکھنا شروع کر دیندے۔ بابے ہوری لکھدے جاندے تے چھولے کھاندے جاندے، جدوں چھولے مک جاندے لکھنا مکا دیندے۔ اوہناں دناں وچ پبلشر وی اوہنا دیاں تحریراں چھولیاں دے بھاء خرید دے۔ کوئی تحریر لکھن لئی پہلاں صفحے دے شروع وچ اک سطر لکھن گے، اوہنوں پڑھن گے فیر پھاڑ دین گے۔

فیر لکھن گے فیر پھاڑن گے ایتھوں تک کہ پڑھ پڑھ تے پھاڑ پھاڑ کے تنگ آ جان گے
تے فیر صرف لکھن گے پڑھن گے نہیں۔ تے لکھدیاں لکھدیاں جدوں کاغذ مک جان
گے کہانی مکا دین گے۔

اوہناں جنیاں کتاباں لکھیاں نیں اوہناں نوں صرف اوہناں دے ناں ای گنوانے
پین تے ساہ چڑھ جاوے۔ اک نقاد نے آکھیا اے جے اوہناں داڑھی رکھی ہوندی روز
شیو نہ کرنی پیندی تے ایہہ ست اٹھ کتاباں ہور لکھ دیندے۔ اج کل اپنی تحریر اکثر
نوٹ نال رسالیاں نوں بھیجدے نیں۔ اکثر نوٹ چھپ جاندا اے تحریر رہ جاندی
اے۔ شروع وچ اوہ جدوں تحریر چھپن لئی بھیجدے تے نال نوٹ ضرور بھیجدے۔
ایہہ وکھری گل اے اودوں پنج روپے دا نوٹ گھلدے سن۔

بابا بہشتی، بڑی بہشتی روح اے۔ کہندے نیں جیہڑے بندے مرن توں بعد
بہشت اندر جاندے نیں اوہ جدوں دنیا وچ ہوندے نیں تے بہشت اوہناں دے اندر
ہوندی اے تے بابا بہشتی اوہناں وچوں اک بہشتی بابا اے۔

بھاگنڈاسا

ویکھن وچ اوہ ایہو جیہا اے کہ پنجاب وچ بندیاں نے اپنے آپ نوں خوبصورت سمجھنا شروع ای اینھوں ویکھ کے کیتا، ہیر وگھٹ تے ہیر وشیما بوہتا لگدا اے...... میرا یار ''ف'' وی اوہدے ورگا اے۔ ''ف'' کہندا اے میں جدوں شیشہ ویکھناواں تے نعوذ باللہ ایس گل تے شک ہون لگدا اے کہ اللہ نوں خوبصورتی پسند اے۔ بھاگنڈاسے نے ہر شے بڑی محنت نال حاصل کیتی، اپنی ایہہ شکل وی محنت نال حاصل کیتی۔ مشکل توں بغیر شکل ایہو جئی مشکل کس طرح ہوسکدی اے؟

ایڈورٹائزنگ ایہہ وے کہ لوکی اوہ خریدن جو اوہناں دی ضرورت نہیں تے فلم دراصل ایہہ وے کہ لوکی اوہ ویکھن جو اوہ ویکھنا چاہندے نیں۔ فلم جتھے چلائی جاندی اے پہلاں اوتھے ھنیرا کیتا جاندا اے۔ کیوں جے ایہہ ھنیرے والا کم اے۔ میں فلماں ویکھن دے ایس لئی خلاف آں کہ فلم ویکھن نال ''ہیروئن'' دا نشہ لگ جاندا اے۔ ہیروئیناں فلماں وچ اپنے لباس بدل دیاں نیں جناں چر اوہناں نوں لباس بدلن وچ لگدا اے فلم ہٹ ہون وچ وی ایناں کو ای چر لگدا اے۔ باب ہوپ کہندا اے جے انگریزی فلماں وچوں غیر اخلاقی لفظ کڈھ دتے جان تے فیر خاموش فلماں رہ جان۔ انج ای پنجابی فلماں وچوں بڑھکاں کڈھ دیئے تے باقی صرف اداکاراں دے ناں ای رہ جان۔ ولن ایہو جئے ہوندے نیں کہ پتہ نہیں چلدا سیر سور نوں نکل نیں یاں سور سیر نوں نکلے نیں۔ ہدایت کار نہ صرف توں کے بولدے نیں، اداکاراں نوں کاسٹ وی توں کے کردے نیں۔ پنجابی فلم بھاگنڈاسے توں بغیر انج ای اے جیویں پیٹر سر توں بغیر......!

بھا گنڈا سے نے عشق وچ کدی تارے نہیں توڑے ایہدے نالوں ماڑھے اداکار شاہد نے عشق وچ کئی فلمی تارے توڑے..... ساڈیاں اداکاراں ایہو جہیاں نیں کہ اک مشہور اداکارہ فلو نال اک ہسپتال وچ آئی تے جیس ڈاکٹر نے اوہدا علاج کیتا او ہنوں ٹھیک ہندیاں ہفتہ لگ گیا۔ پر بھا گنڈا سے کولوں لوکاں نوں فلو وانگوں نماز لگ جاندی اے۔ جس فلمساز نے بھا گنڈا سے کولوں فلم لئی ڈیٹ لینی ہووے اوہ اوس مسیتے نماز پڑھن لگ پیندا اے جتھے بھا گنڈا سہ پڑھ دا اے۔ ایس لئی سٹوڈیو دی مسیت دے نمازی گن کے لوکی اندازہ لا لیندے نیں اج کل بھا گنڈا سے کول کنیاں فلماں نیں۔ دوجے ملکاں وچ ہیرو نوں فائیٹ دے سین کرن لئی ڈوپلیکیٹ دی لوڑ پیندی اے، پر ایہہ واحد ہیر و اے جنہوں فائیٹ کرن لگیاں ڈوپلیکیٹ دی لوڑ نہیں پیندی بس لَو سین کرن لگیاں لوڑ پیندی اے۔

امریکہ وچ اج کل لوکاں نوں جس دے مس ہون دا پکا پتہ اے اوہ اے مس سپی (Missipi)۔ بھا گنڈا سے دے بال بچے امریکہ رہندے نیں کہندا اے اوہ اوتھے بوہتے محفوظ نیں۔ واقعی اوتھے کیہڑیاں پنجابی فلماں بن دیاں نیں۔ کوئی فلمساز ای دس سکدا اے کہ او ہنوں بھا گنڈا سے دا گنڈاسہ کیہ بھا پیندا اے؟ اوہ جذبات دا سمندر اے۔ ایہو جیہا سمندر جیہدے پانی دیاں چھلاں توں لوکیں ایناں نہیں ڈر دے جناں پان دیاں چھلاں توں۔ بڑا صفائی پسند اے یقین نہ آوے تے اوہدے سر تے جھاتی پالوو منہ تے اپنے وٹ کہ ویکھن والے نوں وٹ چڑھ جائے اوہ ہر فن مولا تے نہیں ہر فن مولاجٹ ضرور اے۔ فلماں وچ گھوڑے تے بہہ کے ہر فیصلہ کرن دی اینی عادت پے گئی اے کہ گھر وچ وی کوئی اہم فیصلہ کرنا ہووے تے گھوڑے تے بیٹھیاں بغیر نہیں کر سکدا۔ اوہ تے کرسی تے وی انج بیٹھا ہوندا اے جیویں گھوڑے تے بیٹھا ہووے۔ اک کڑی نال وی انج پیار کردا اے جیوں کئی کڑیاں نال کر رہیا ہووے، جیہدی وجہ فلمی نقاد ایہہ دسدے نیں کہ اداکارہ انجمن نال کم کر کے ایہہ عادت پکی ہو گئی اے کیونکہ انجمن اوہ اداکارہ اے جیہڑی پنج چھ بندیاں سامنے کلی کھلوتی ہووے تے بندے اپنے آپ نوں کلے سمجھ رہے ہوندے نیں۔ اک فلم وچ ایہہ اداکارہ اک تربوز چک کے نہس رہی سی

''ف'' دی نظر اپنی کمزور اے کہ جدوں اوہنے تربوز رکھ وی دتا اوہ فیر وی کہہ رہیا سی اوہنے ہجے تربوز چکے ہوئے نیں۔ ساڈیاں اداکاراواں ''لمیاں، چوڑیاں'' ہوندیاں نیں۔ پر ہالی وڈ دیاں اداکاراواں اپنیاں چوڑیاں نہیں ہوندیاں جنیاں چوڑ ہوندیاں نیں۔

ہیروئیناں اکثر رحم دل ہوندیاں نیں۔ جتھے نرے ''رحم'' نال کم نہ نکلے اوتھے نال دل وی لادیندیاں نیں۔ پنجابی فلماں وچ ہیروئن چھالاں تے چھلاں مار دی اے، ہیرو دے ڈبن تے ولن دے ڈب مرن لئی۔ ایرانی فلماں انقلاب توں بعد ایہو جیہاں ہوگئیاں نیں کہ اک ہیرو ہیروئن نوں کار وچ بہا کے اک تالاب تے لے گیا۔ ہیروئن نے کار روکی تے ہیرو نوں آکھیا ''ذرا ٹھہر جا میں کپڑے لاہ لواں۔'' اسیں ویکھدے ای رہے ہیروئن جیہڑی دھوبن سی کار وچوں کپڑیاں دی پوٹلی لاہ کے ٹروی گئی۔ پشتو فلماں دیاں اداکاراواں ایہو جیہاں ہوندیاں نیں کہ اک اداکارہ نے آکھیا لوکی اینے ماضی پرست ہوگئے نیں مینوں سامنے کھلوتی نوں کوئی نہیں ویکھدا ہر کوئی جاندی نوں ای مڑ مڑ کے ویکھ دا اے۔ البتہ انگریزی فلماں دیاں ہیروئناں تھوڑا جناں لباس پا کے انج ٹردیاں نیں جیویں ساڈے ہاں مخلوط حکومت ٹردی اے۔ اک ایہو جئی ہیروئن کولوں اسیں پچھیا Class mate کیہنوں کہندے نیں؟ آکھن لگی .Who mate in class

ویسے ساڈا بھاگنڈا سا اینا ں پڑھیا لکھیا اے کہ کوئی پچھے تہاڈا پتر کس کلاس وچ اے تے کہوے گا ''اپر کلاس وچ''...... اوہ ہمیشہ چنگی تے معیاری فلم ویکھدا اے، کدی کدی اپنی فلم وی ویکھ لیندا اے۔ بھاگنڈا سا نک تے مکھی نہیں بہن دیندا ہر ویلے اڈا اندا رہندا اے۔ دیہاڑی وچ اپنی وار وال واہندا اے کہ کئی سالاں توں ایہہ کج کرن نال اوہدے وال تے انج دے ای نیں پر باہنواں دے مسل بن گئے نیں۔ اک فلم وچ گونگا بنیا، پر اخیر تک کسے نوں پتہ نہ لگن دتا کہ اوہ گونگا اے۔

سائنس کہندی اے ہر اوہ چیز جیہڑی جگہ گھیر دی اے تے وزن رکھدی اے اوہ مادہ اکھواندی اے پر فلماں وچ جیہڑی چیز سب توں بوہتی جگہ گھیر دی اے، سب توں بوہتا وزن رکھ دی اے، اوہنوں ہیروئن کہندے نیں۔ ہن تے فلم بین توں مراد اوہ ہوندا اے جیہڑا بین (Ban) ہوئی فلم ویکھدا اے۔

بھاگنڈ اسا کہندا اے میں جیہڑا رول کرناواں اوہ اپنے اتے طاری کر لیناواں۔ میں تے سمجھناواں اوہ ویکھن والیاں تے طاری کر دے نیں۔ کہندے نیں اداکارہ رانی وی جیہڑا رول کر دی سی اوہنوں اپنے اتے انج طاری کر دی کہ جنے مہینے فلم بندی رہندی اوہ اونے مہینے اوس رول وچ Live کر دی۔ جیہڑا اوہدے خاوند سرفراز نواز لئی بڑا مسئلہ سی کیونکہ اوہ تقریباً ہر فلم وچ طوائف دا رول کر دی سی۔

بھاگنڈ اسا گلے دے سر تے ہیرو بنیا جدوں کہ ساڈیاں تے اکثر ہیروئناں گلے دے زور تے ہیروئیناں بن دیاں نیں، آہو کھلے گلے دے زور تے۔ فلماں وچ بازار حسن دا بے زار حسن ای ہوندا اے۔ پراج کل کوئی پچھے "بازار حسن" دا مالک کون اے تو لوکی کہندے نیں "محمد سرور بھٹی۔"

بھاگنڈ اسا اینا ں مذہبی اے کہ اوہدا انگ ہر ویلے سجدے پیار ہندا اے۔ پر مذہبی فلماں وچ ایس لئی نہ آسکیا کہ اوہ تے "گرجا" وی انج کہندا اے کہ ذرا کو ہور اچی کھوے گا تے گرجے نیں گروی جانا اے۔ لوکی ہر سال صحت بنان لئی ٹھنڈے ملکاں وچ جاندے نیں ایہہ حج کرن جاندا اے۔ ویسے اداکاراں لئی ایہہ اکو ای تھاں اے جتھے اوہناں دی صحت بن سکدی اے۔ بندے دا سارا حسن اوہدیاں بانہواں وچ تے عورت دا حسن سینے وچ ہوندا اے۔ "ف" کہندا اے ایسے لئی پنجابی فلماں وچ میں حسن نوں ہمیشہ ہیرو دیاں بانہواں وچ ای ویکھیا اے۔ کہندے نیں اک وار بھا گنڈ اسا دے بوہجے وچ نیلی دی تصویر نکلی۔ اوہدے منڈے ویکھ کے آکھیا "ابا تیرے بوہجے وچ ایہہ نیلی دی تصویر اے؟" تے ایہنے آکھیا "پتر جدوں میں بوہجے وچ پائی سی تے تیری ماں دی سی پئی پئی نیلی ہو گئی اے۔" نیلی دا بھاگنڈ اسا نال کیہہ جوڑ۔ اوہ تے شاٹش وچ گھٹ تے شارٹس وچ بوہتی دسدی اے۔ فلماں وچ کرداراں نوں شروع تے رائٹر کر دا اے پر اوہناں نوں مکاؤندا بھاگنڈ اسا اے۔ بھاگنڈ اسا غصے وچ ہووے تے فیر پتہ نہیں لگدا گنڈ اسا بھا دے ہتھ وچ اے یاں بھاگنڈ اسے دے ہتھ وچ اے۔ پہلی وار ویکھو تے اوہدے چہرے تے غصہ نظر آؤندا اے جناں چر غصے نال نہ ویکھو اوہدے چہرے تے چہرہ نظر نہیں آؤندا۔ ہدایت کار کولوں ایہہ نہیں پچھ دا کہ

فلم دی سٹوری کیہ اے؟ ایہہ پچھدا اے تہاڈی فلم وچ کنے قتل نیں۔ جیہدی وجہ ایہہ دسدا اے کہ ہر فلم دی کہانی تے اکو ہوندی اے ایس لئی قتلاں دی تعداد توں پتہ چلاناواں ایہہ کیہڑی فلم اے ایسے لئی ہر سیٹ تے ہدایت کار ایہنوں انج لبھ رہیا ہوندا اے جیویں وڈی عید تے قصائی نوں لبھدے نیں۔ اک فلم ساز کولوں بھا گنڈا سے پچھیا "فلم وچ میرا کناں کم اے؟" اوہنے آکھیا "بس جی دو قتل نیں" بھا ہورارں آکھیا "میں فلماں وچ اک دو منٹ دا رول کرنا چھڈ دتا اے۔" ویسے بھاگنڈا سانہ ہووے تے پنجابی فلماں نوں مکانا مشکل ہو جائے۔ کیونکہ جدوں کردار رائٹر، ڈائریکٹر تے ویکھن والیاں توں نہ مک سکن تے فیر ہدایت کار ایہنوں گنڈاسا پھڑا کے گھل دیندا اے۔ کہندے نیں فلماں وچوں سلطان راہی تے انجمن کڈھ دیو تے فیر کیہ بچے گا؟ میں کہناواں جے ایہناں نوں نہ کڈھیا تے فیر کیہ بچے گا؟

گالی

گال وچ کوئی ہور خوبی نہ وی ہووے فیر وی ایہہ ای کافی اے کہ گال کسے نوں سکھانی نہیں پیندی۔ ایسے لئی بالاں نوں کٹ کٹ کے گال سکھائی نہیں جاندی کٹ کٹ کے بھلائی جاندی اے کہ ایہدے وچ ای بھلائی اے۔ میں سمجھنا واں اوہ زبان آپ گال دنے قابل اے جیہدے وچ کوئی گال نہیں، تے اجیہی زبان جے کدرے ملے گی تے کسے سری پاوے دیکن والے دی ہانڈی وچ ای ملے گی۔

ایس دنیا وچ عورت لئی سب توں وڈی گال ایہہ وے کہ توں بڈھی ہو گئی ایں۔ سرائیکی تے گال نوں گل سمجھدے نیں۔ انگریز ایناں گھٹ بولدے نیں کہ جناں چر کسے نال اوہناں دا باقاعدہ تعارف نہ ہو جائے اوہنوں گال نہیں کڈھدے۔ امریکیاں نوں گالی دیو تے اوہ ایس لئی چپ رہندے نیں کہ چلو کجھ دے ای رہیا اے کجھ لے تے نہیں رہیا۔ جاپانی جنہوں گال کڈھنا چاہن اوہنوں کسے سبزی ورگا کہندے نیں۔ اوہ وی انج جیویں بندے نوں نہیں سبزی نوں گال کڈھ رہے ہون۔ اردو والے انج گال دے رہے ہوندے نیں جیویں موقع دے رہے ہون۔ ابن انشاء نے لکھیا اے: "کاش اردو والے جنا اپنی زبان دا خیال رکھدے نیں اوناں اپنی صحت دا وی رکھن۔ تے پنجابی جنا اپنی صحت دا خیال رکھدے نیں اوناں اپنی زبان دا وی رکھن۔"

پنجاب وچ زنانیاں اپنے بندیاں تے کدی کسے بھیڑی شے دا ناں لیانا پسند نہیں کردیاں۔ ایسے لئی جدوں کوئی اوہناں کولوں اوہناں دے گھر والے داناں پچھے تے اوہ گوانڈی داناں دس کے دھیانے لادیندیاں نیں۔ پنجاب وچ کسے کولوں اوہدی دھی دا

پچھنا انج ای بداخلاقی اے جیویں مغرب وچ کسے دی ولدیت پچھنا۔ اسمبلی وچ جیہڑی گال کڈھی جاوے اوہنوں گال نہیں غیر پارلیمانی گل کہندے نیں۔ فیروز گاندھی ہوراں نوں اوہناں دا کیبنٹ منسٹر ہمیش وزیراعظم دا کتا کہندا۔ بدقسمتی نال اوہ منسٹر اک مالی سکینڈل وچ پھس گیا۔ فیروز گاندھی نے لوک سبھا وچ اوہدے تے بحث انج شروع کیتی "مسٹر! میں سنیا اے توں مینوں کتا کہنا ایں، تے اپنے آپ نوں حکومت دا ستون سمجھنا ایں۔ پر اج میں تیرے نال اوہ کراں گا جو اک کتا ستون نال کردا اے۔"

جانور ایسے لئی جانور نیں کہ اوہ گال نہیں کڈھ سکدے۔ انج وی جانور انسان نوں ویکھنا ای نہیں چاہندے ایسے لئی میں انسان نوں ٹکٹ لے کے جانوراں نوں ویکھن جاندیاں ویکھیا اے۔ پر کسے جانور نوں انساناں نوں ویکھن لئی ٹکٹ لیندیاں نہیں ویکھیا۔ کہندے نیں گالاں کڈھن والے بوہتے لڑاکے ہوندے نیں۔ ایہدا مطلب ایہہ ہویا کہ سکندر اعظم توں اکبر اعظم تک سارے گالاں کڈھن والے سن۔ میں سمجھنا واں سگوں گالاں کڈھن والے تے بوہتے امن پسند ہوندے نیں۔ گال دی چھیڑ اودوں پئی جدوں اک بندے نے دوجے زیادتی کرن والے نوں تھاں مارن دی تھاں اوہنوں گال کڈھ کے دل دا غبار کڈھ لیا۔ اوسے دن توں بندے آپنیاں لڑائیاں منہ نال لڑن لگے پئے۔ عربی وچ اونٹ دے اینے ناں نیں کہ کہندے نیں عربی دے استاد شاگرداں نوں پاس ہون دا ایہہ گر دسدے نیں کہ جیہڑے پتھے سدھے لفظ دا مطلب نہ آوندا ہووے سمجھ لوو اوہدے توں مراد اونٹ اے۔ انج ای پنجابی وچ جیہڑے پتھے سدھے لفظ دا مطلب نہ آوے سمجھ لوو گال اے۔

سوہنی گال اوہ ہوندی اے جنہوں کڈھن والا سوہنا ہووے۔ محبوب دے گال تے محبوب دی گال دا کوئی جوڑ نہیں۔ کہندے نیں جے لندن وچ اینا بھیڑا موسم نہ ہندا تے انگریزی وچ کوئی گال نہ ہندی۔ گالاں نوں فروغ دین وچ مذہبی تے سیاسی جھگڑیاں دا بڑا اہم رول اے۔ جیویں امرتسر دے سکھ نرے سکھ ہوندے نیں۔ انج ای پنجابی دیاں گالاں نریاں گالاں ہوندیاں نیں۔

میرا یار ''ف'' جیہدے نال ناراض ہووے صرف اوہدے نال عزت نال پیش آؤندا اے۔ یاراں بیلیاں نال تے گالو گالی ای ہوندا رہندا اے۔ کہندا اے جیہڑا کہوے میں کدی گالی نہیں کڈھی، سمجھ لوویاں تے اوہ کدی بال نہیں رہیا تے یاں اوہ گونگا اے۔ مار کٹائی وچ جیہڑا گال کڈھ دیوے اوہ ماڑا ہوندا اے تے جیہڑا گال سن لوے اوہ اوس توں وی ماڑا ہوندا اے۔ پنجابی بڑی وکھری زبان اے۔ اک انگریز پچھیا کہ پنجابی وچ کسے نوں چپ کرانا ہووے تے کیہ کری دا اے تے پنجابی نے اگانہہ ودھ کے اوہدے منہ تے ہتھ رکھ دتا تے کہیا ایہہ کری دا اے۔ میں پنجابی دیاں سب توں بوہتیاں گالاں جیس کتاب وچ پڑھیاں اوہ کتاب سی پنجابی دی ڈکشنری۔ اک امریکی نے گالاں اتے ریسرچ کیتی، کسے اوہدے کولوں پچھیا دسو سب توں بوہتیاں گالاں کس زبان وچ دتیاں جاندیاں نیں تے اوہنے آکھیا ''اپنی زبان وچ۔''

بندہ شرم اودوں کھاندا اے جدوں اوہدے کول کھان نوں کجھ ہووے۔ بندہ جوان اودوں ہوندا اے جدوں اوہ شرمانا چھڈ دیوے تے زنانی اودوں جدوں اوہ شرمانا شروع کر دیوے۔ میرا یار ''ف'' ہر کسے کولوں شرماندا اے۔ اوہ تے اپنے خاندان کولوں وی شرماندا اے۔ بندے نوں کسے ول انگل نہیں کرنی چاہیدی کیوں جے بندہ جدوں دوجے ول اک انگلی کردا اے تے اوس ویلے اوہدیاں تن انگلیاں اوہدے اپنے ول ہندیاں نیں۔ ''ف'' دے بزرگ پاکستان دے سابق وزیر خزانہ غلام محمد مرحوم پہلے گالاں دے خزانے دے وزیر سن۔

شاعر عورت نوں شراب کہندے نیں۔ دوناں دے نشے وچ ایہہ فرق اے کہ شراب جوں جوں پرانی ہو جائے اوہدا نشہ ودھدا جاندا اے۔ کہندے نیں گال اوہ بھیڑی گل اے جیہڑی بندہ کسے بڈھی بارے کردا اے۔ کیوں جے گالی وچوں بڈھی کڈھ دیو تے گال نری گل رہ جاندی اے۔ طوائف دی گالی، سنن والی نہیں ویکھن والی ہوندی اے۔ ہدایت کار ریاض شاہد نے اک وار حبیب جالب نوں آکھیا سی معاشرے نوں کوئی وڈی ساری گالی دے جنہوں میں

فلماواں۔ غالب نے تے کہیا سی گال کڈھنا اک فن اے، ایہہ ہر ایرے غیرے دے وس دا روگ نہیں۔ لوکی میرے ورگے بڈھے نوں ماں دی گال کڈھدے نیں، حالانکہ ایس عمرے بندے نوں دھی دی گال بھیڑی لگدی اے، بال نوں ماں دی گال، جوان نوں بیوی تے بھین دی تے بڈھے نوں دھی دی گال دینا چاہیدی اے۔

سمجھ نہیں آوندی جدوں ڈش انٹینا نہیں سی اودوں بال ویلے توں پہلاں سیانے، تے سیانے خراب کس طرح ہوندے سن۔ انج ای جدوں سیاست نہیں سی اودوں اک دوجے نوں گال کڈھن لئی لوکی پتا نہیں کی کردے سن۔ کرپٹ بندہ معاشرے لئی گال ہوندا اے۔ آزادی دی پہلی دھائی وچ 52 لوک کرپٹ سن فیر ویلے دے نال نال کرپٹ لوکاں دی تعداد ودھدی گئی پر کئی سالاں توں ایہہ تعداد ودھنی بند ہو گئی اے، کیوں جے ایہہ بڑے چر توں سو فیصد چلی آ رہی اے۔ اوکھے بندے تے اکھر میرے منہ تے نہیں چڑھدے اکثر سر تے چڑھدے نیں۔ ایس لئی مینوں تے اوہ گالی پسند اے جیہڑی جدوں دل کیتا گا... لی۔ گال وچ اک وڈیائی ایہہ وی اے کہ جوں جوں بندے دا حافظہ کمزور ہوندا جاندا اے اوہنوں بوہتیاں گالاں یاد آون لگ پیندیاں نیں۔ جھیدا حافظہ بھاویں ایناں کمزور ہووے کہ اوہنوں اپناناں وی بھل جاوے اوہنوں وی چھیڑو تے گال کڈھن لگیاں منٹ نہیں لاوے گا۔

رضائی

ساڈے غریباں دے رضاعی بھائی تے نہیں ہوندے پر رضائی بھائی ہوندے نیں۔ اک رضائی وچ کنے بندے آسکدے نیں؟ ایہہ تے پتہ نہیں پر رضائی دے ہوندیاں کسے نوں باہر ٹھردیاں نہیں ویکھیا پر ایہہ ہے کہ کوئی اوپرا نال رضائی وچ نہیں وڑسکدا تے جو نال رضائی وچ اے اوہ اوپرا نہیں ہوسکدا۔

رضائی اوہ ماں اے جیہدے ڈھڈ وچ بندہ ہر سال تن چار مہینے گزار دا اے۔ سیال وچ بندہ رضائی چوں انج منہ کڈھ کے باہر ویکھدا اے جیویں باہر نکلن نہیں لگا جمن لگا اے..... میرا یار "ف" آکھدا اے، میں پاکستان وچ نہیں جمیا میں تے لندن وچ جمیا جیہدی وجہ اوہ ایہہ دسدا اے کہ لندن وچ اینی ٹھنڈ ہوندی اے کہ ہر شے جم جاندی اے......رضائی وچوں نکلنا انج اے جیویں حکومت وچوں نکلنا، مطلب ایہہ کہ کسے دا جی نہیں کردا۔ نویں رضائی تے نویں زنانی دے ہوندیاں بندہ ایہہ ای پچھدا رہندا اے کہ ایس وار سیال کس مہینے آونا اے۔ جوان کڑیاں جدوں رضائی نگندیاں نیں تے ہر نگندے وچ اپنا آپ نگند دیندیاں نیں...... کہندے نیں پالا روئی نال جاندا اے یاں دوئی نال، تے رضائی نال جپھی پائی ہووے تے نگھ ایس لئی لگدا اے کہ اوتھے روئی وی ہوندی اے تے دوئی وی۔ رضائی دنیا دا سب توں پہلا الیکٹرک ہیٹر اے جیہڑا اپانی دی بجلی نال نہیں پنڈے دی بجلی نال تپدا اے۔

پرانی رضائی پرانی بڈھی وانگوں سارے گھر وچ کھلری ہوندی اے۔ ہر پاسے اوہدا روں، روں روں کردا پھر دا اے تے اوہ بندے نال انج چیک رہی ہوندی اے

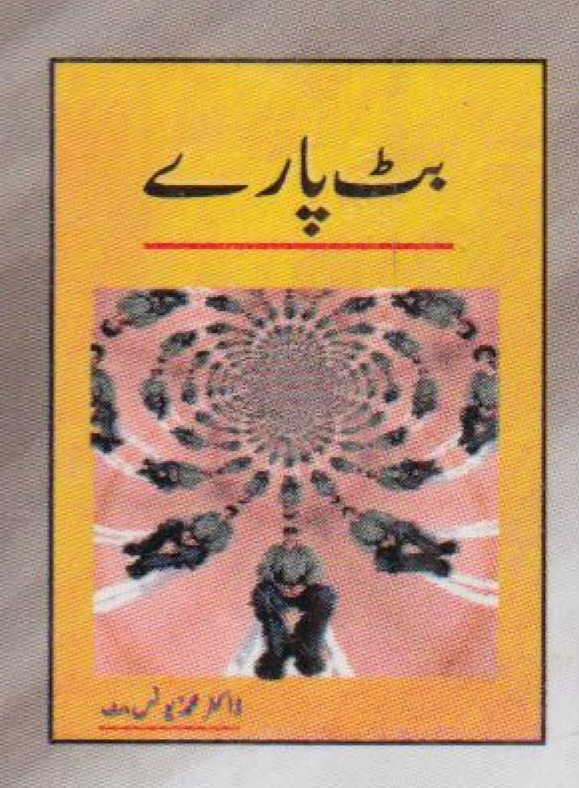
جیویں بندے نوں نہیں اوہنوں ٹھنڈ لگ رہی اے۔ پالے نے رضائی نوں پالیا اے۔ پالے تے ڈر دی ایہہ گل رلدی اے کہ دونواں توں لوکی کنبدے نیں...... مینوں ٹھنڈ تے ڈنڈ چنگی نہیں لگدی لیکن رضائی اپنی چنگی لگدی اے کہ جی کردا اے پوہ دا مہینہ تن مہینیاں دا ہووے۔ میں جدوں وی رضائی وچ ستاواں مینوں کدی نہیں لگیا کہ میں کلا ستا واں۔ بندہ زندگی اونی کمائی وچ نہیں گزار دا جنی رضائی وچ گزار دا اے۔ لوکی سمجھدے نیں لحاف تے رضائی اکو نیں حالانکہ اوہ لحاف جیہدے وچ تہاڈی "رضا" ہووے رضائی ہوندا اے، انج وی رضائی ہوندی اے تے لحاف ہوندا اے۔

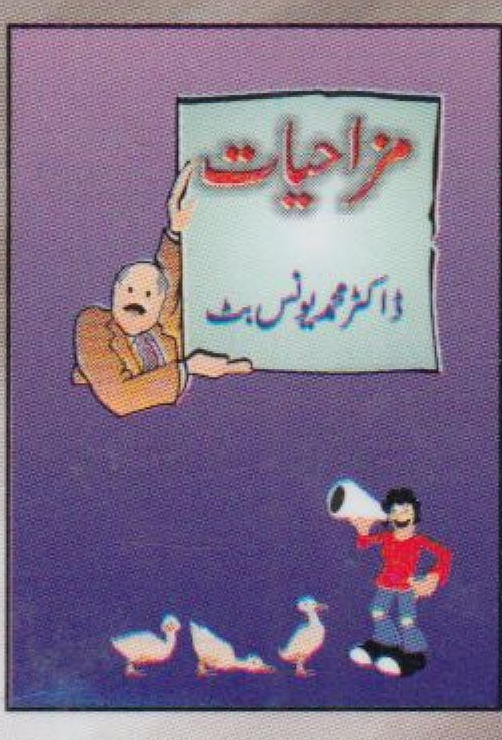
رضائی بڈھے بندے تے جوان زنانی دی راجدھانی ہوندی اے۔ رضائی دی حالت ویکھ کے اوہدے سون والے بارے رائے دتی جاسکدی اے۔ ایہہ ای نہیں رضائی دی حالت دیکھ کے بندہ ایہہ وی دس سکدا اے کہ ایہدے وچ سون والا خواب کس طرح دے ویکھدا اے۔

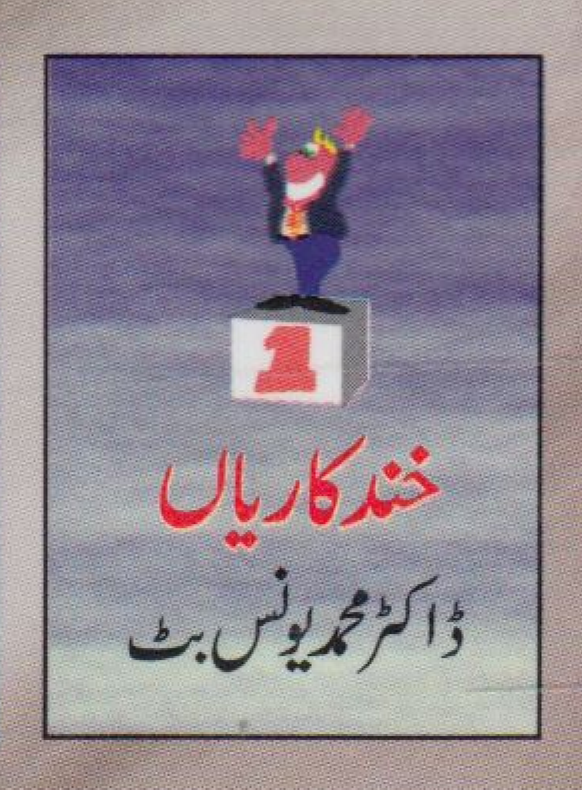
نواں زمانہ اے۔ کارڈلیس فون آگئے نیں، ہوسکدا اے کجھ چر بعد Cordless بال وی جمن لگ پین پر رضائی تے نویں ویائی دی تھاں کوئی نہیں لے سکدا۔ کوارہ اوس بندے نوں کہندے نیں جیہڑا جیہڑے پاسیوں چاہوے رضائی وچ وڑ جاوے۔ ویاہ توں پہلاں تے بعد وچ ایہہ فرق ہوندا اے پہلاں بندہ تھکیا ٹٹیا رضائی وچ وڑ دا اے تے سویرے فریش نکلدا اے پر بعد وچ فریش رضائی وچ وڑ دا اے تے سویرے تھکیا ٹٹیا باہر نکلدا اے۔ بندہ سال وچ تن چار مہینے رضائی نال ہم بستری کردا اے باقی مہینے اوہنوں انج ای ویکھدا اے جیویں ویاہ توں تن چار سال بعد بندہ اپنی بڈھی نوں ویکھدا اے یعنی اوہنوں ویکھ کے ٹھنڈے پسینے آؤن لگ پیندے نیں...... جواناں تے بالاں دے کھیڈن لئی رضائی توں چنگی تھاں کیہ ہوسکدی اے؟

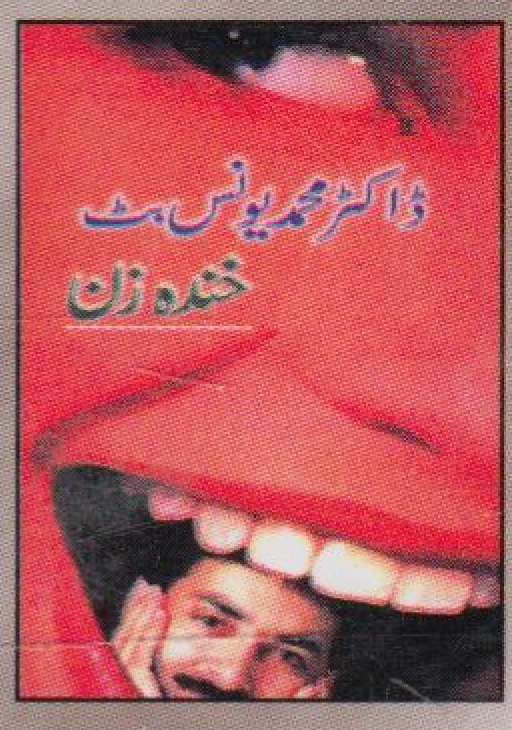
زمانہ ایناں بدلیا اے کہ ہن تے کڑیاں اپنے ہوسٹلاں دے کمریاں وچ منڈے لے جاندیاں نیں۔ ساڈا زمانہ کناں چنگا سی بندہ کڑیاں دے ہوسٹل دا بواء نہیں سی ٹپ سکدا، اوہنوں کندھ ٹپ کے جانا پیندا سی۔ ہن ہوسٹلاں وچ رضائی دی تھاں کمبل نے مل پایا ہویا اے۔ اسیں تے کہنے آں جیہڑی ~~رضائی نہ رجھائی~~ اوہ ہمیش رہی ترہائی۔

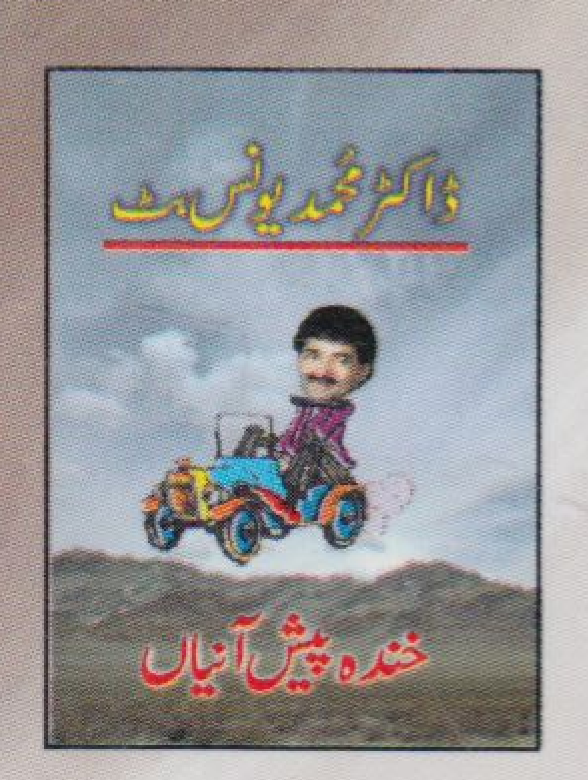
ڈاکٹر محمد یونس بٹ کی کتابیں

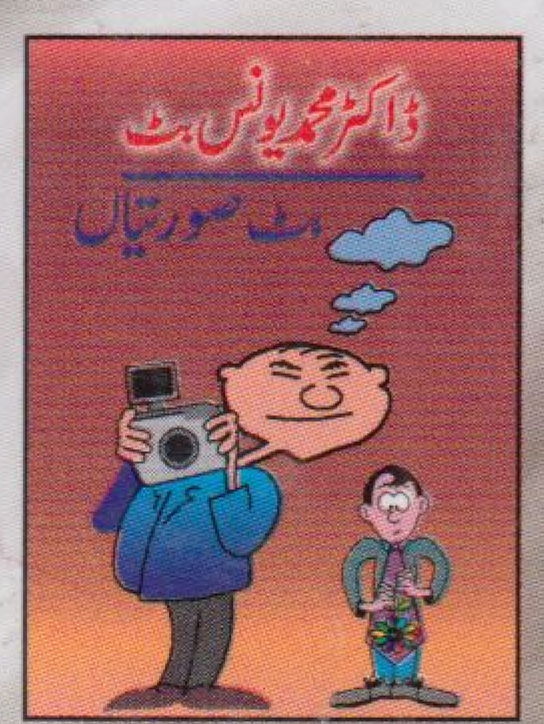

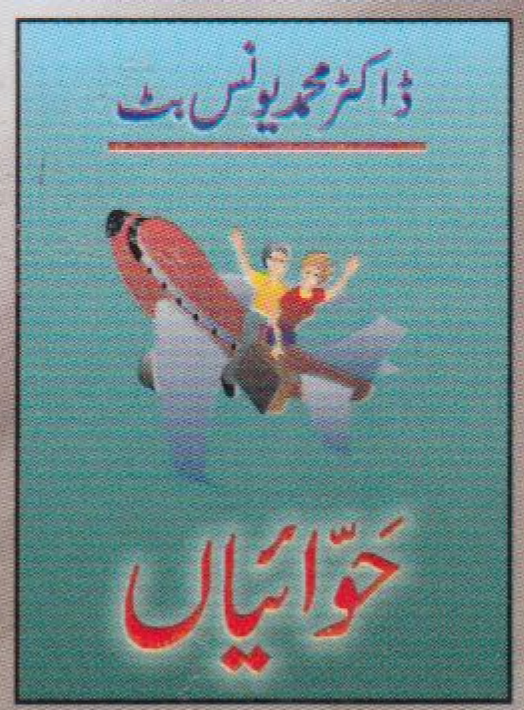

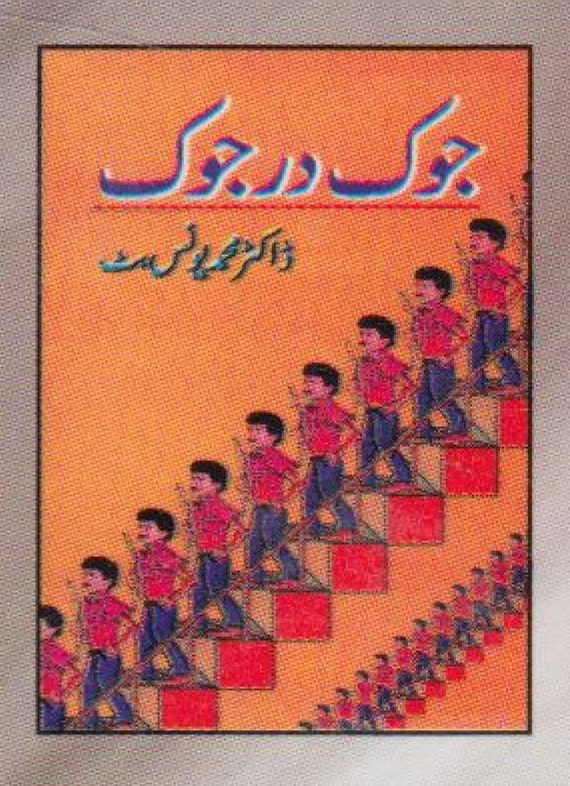

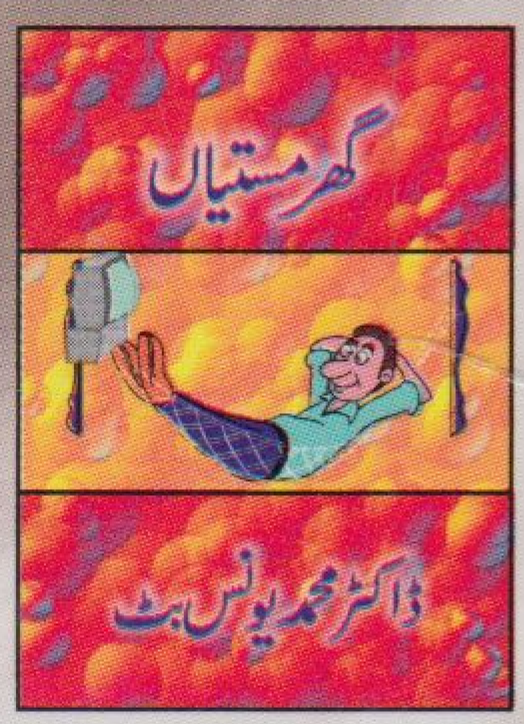

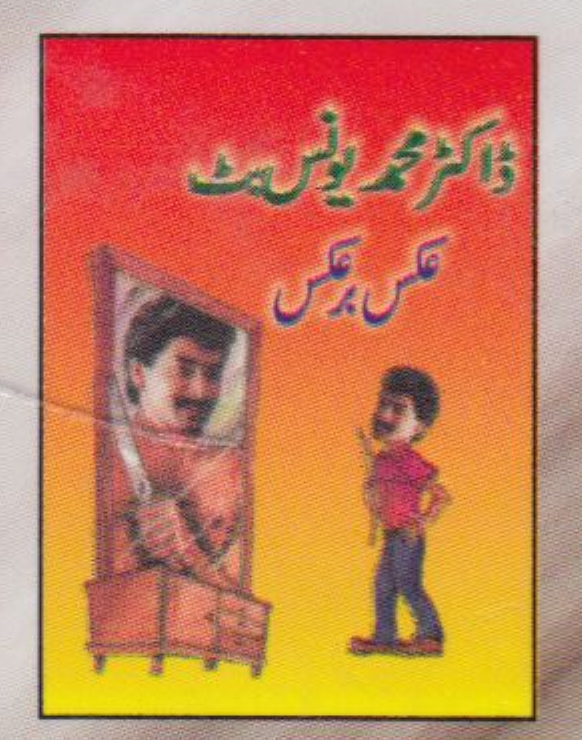

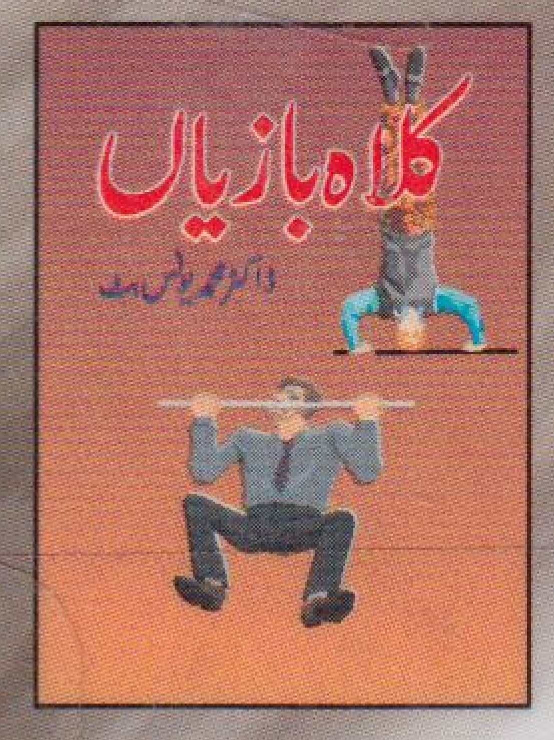

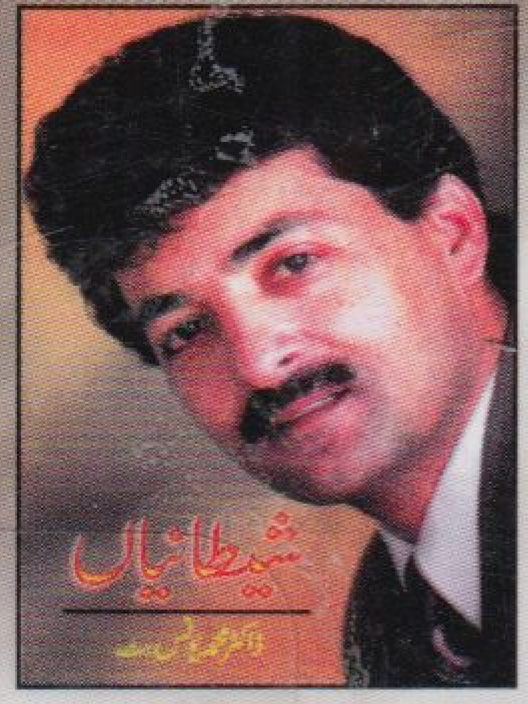

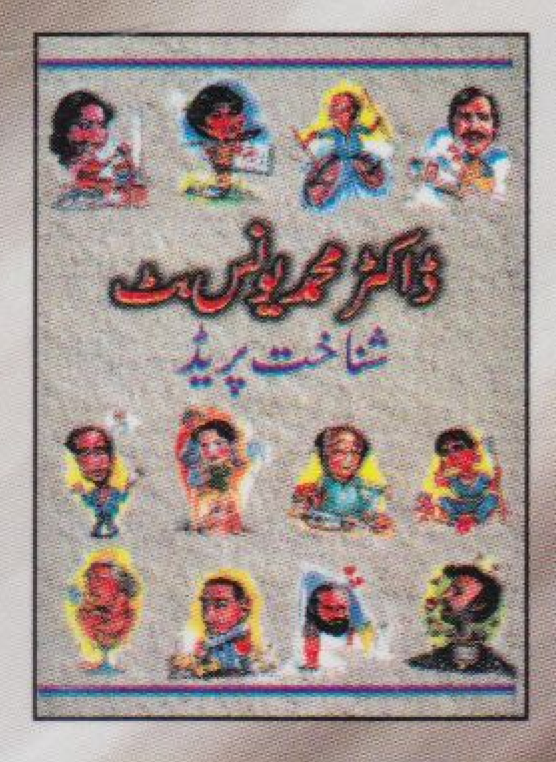

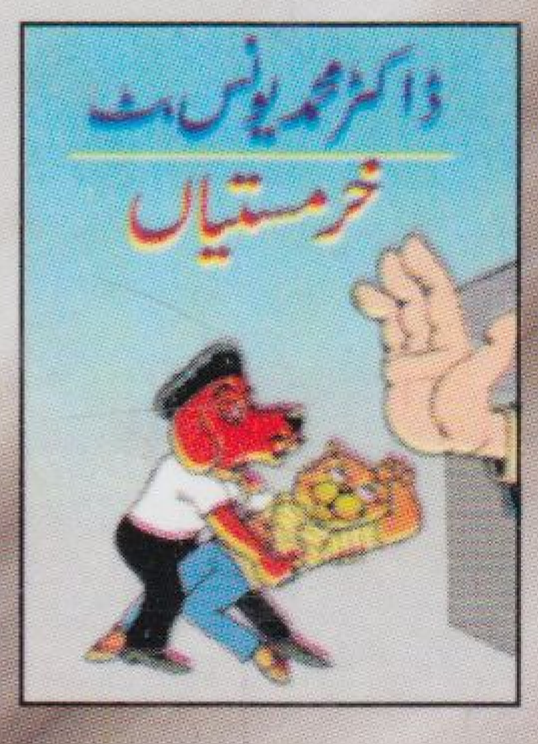

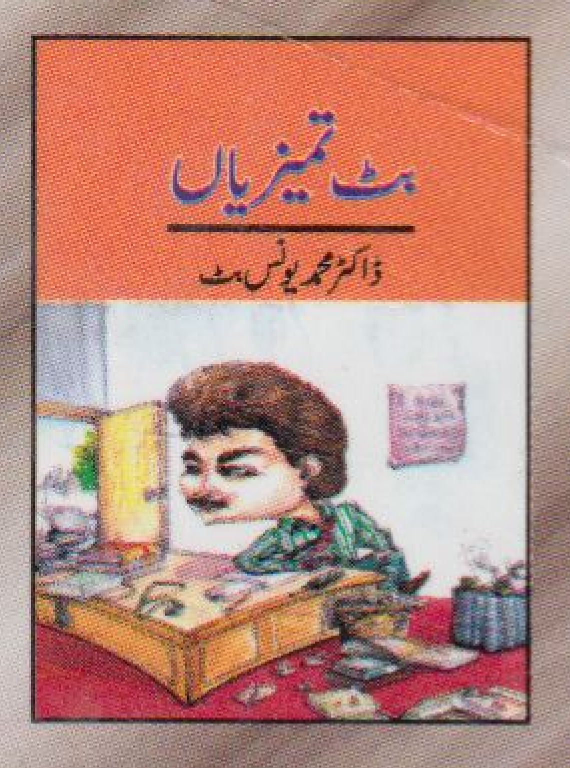

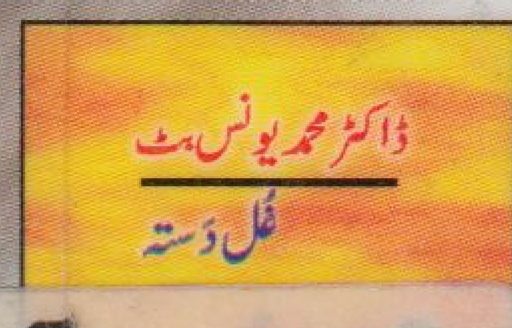

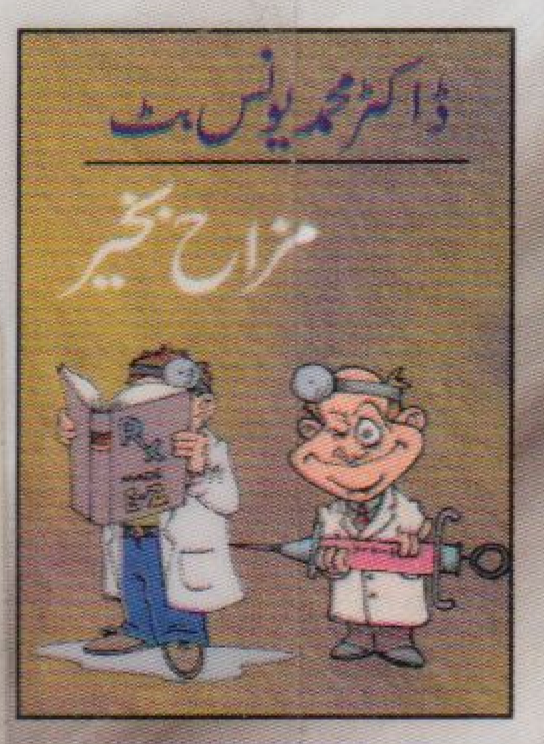

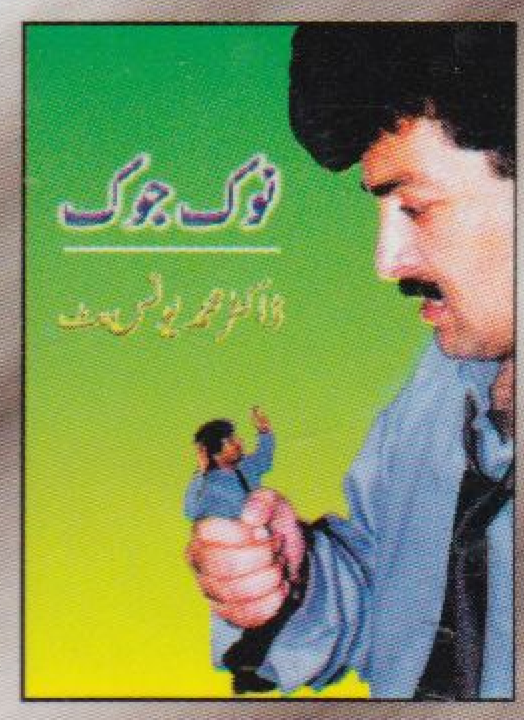

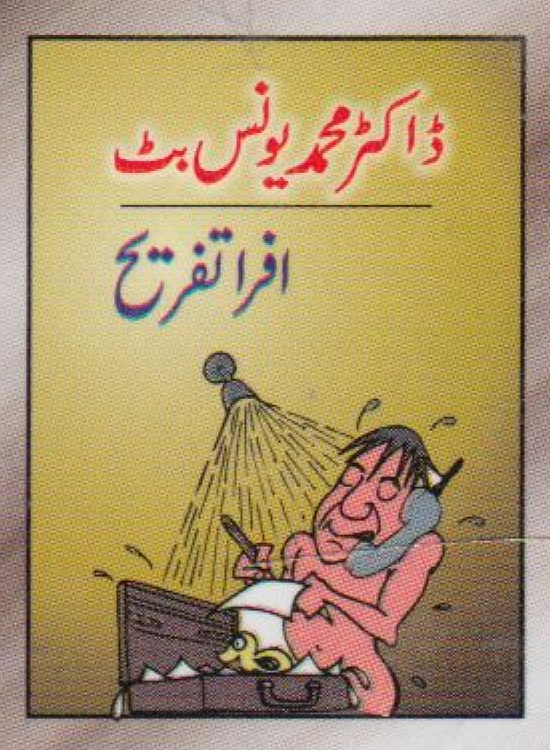

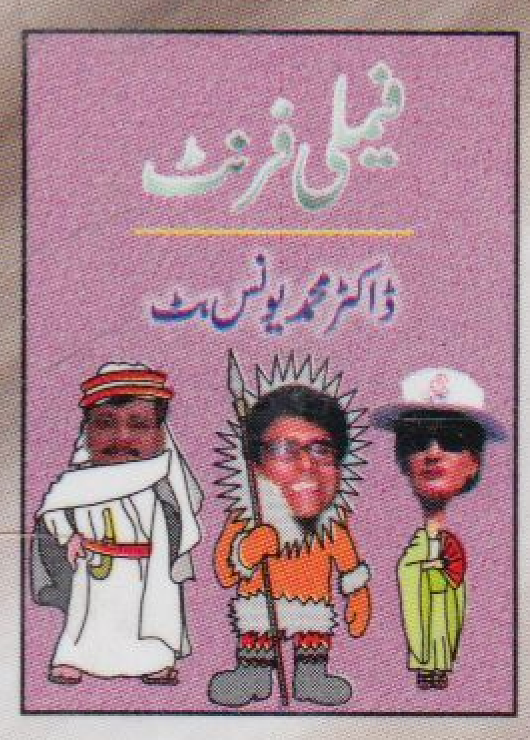

www.sang-e-meel.com
ISBN 969-35-1141-7

